

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

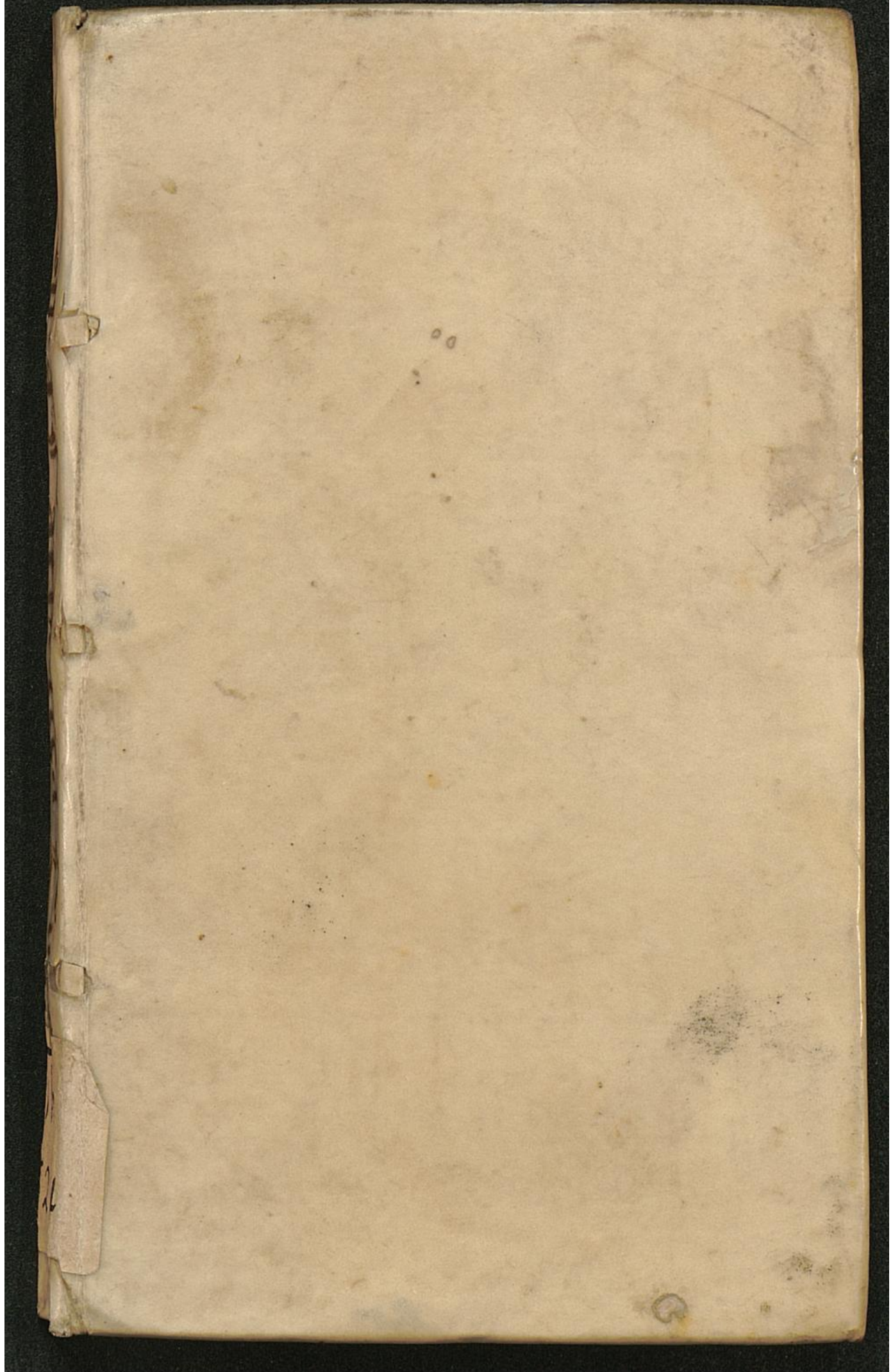
Universitätsbibliothek Paderborn

**Saxonia Catholica, Hoc Est Christianae Fidei, Qvam Ad
Salvtem Animarvm Aviti Avgvstae Domvs Saxonicae
Principes, Reges, & Imperatores coluerunt, Gloriosa
Confessio**

Cutsemius, Petrus

Coloniae Agrippinae, 1621

urn:nbn:de:hbz:466:1-11884

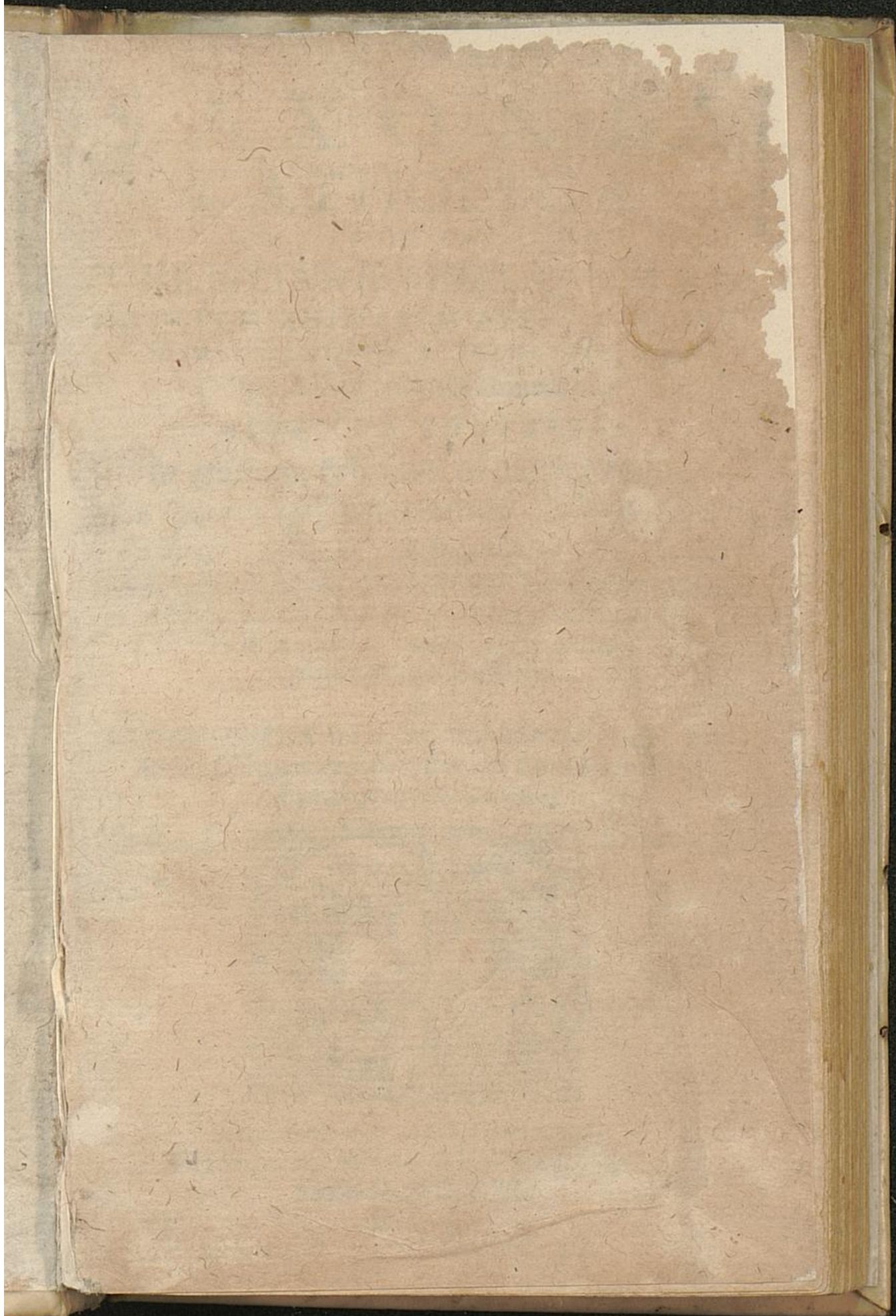

IV

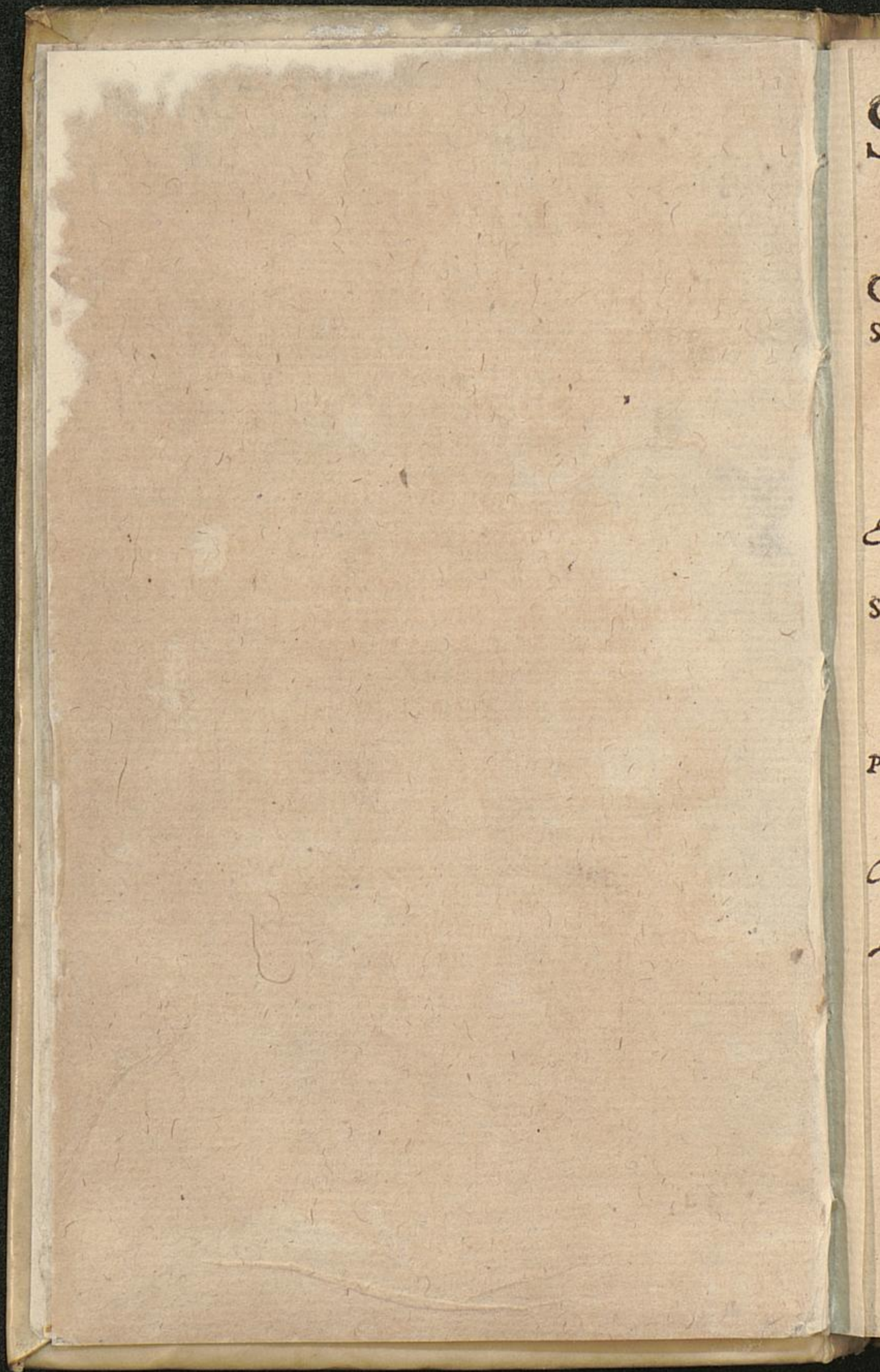
Th. 5214.

2 P. 443.

1
SAXONIA
CATHOLICA,

HOC EST

CHRISTIANÆ FIDEI, QUAM AD
SALVTEM ANIMARVM AVITI AVGVSTÆ
DOMVS SAXONICAE PRINCIPES, RE-
ges, & Imperatores coluerunt,
GLORIOSA CONFESSIO:

In gratiam, & honorem Inclytæ Natio-

*Ex legat. Celsissimis Saxonicae Principis Ferdinandi
Episcopi Paderb. AD et Monast: 1683*

SERENISSIMVM, & POTENTISSIMVM PRIN-
cipem, Saxoniae Electorem, Dominum IOHAN-
NEM GEORGIVM, &c. tam humiliter,
quam fideliter conscripta

à
PETRO CVTSEMIO, SS. Th. DOCTORE, ET
illustris Collegiatae Ecclesiae S. Gereonis Colonia Chori-epi-
scopo, & presbytero Canonico.

*collegij
Paderb:*

Societ: Jesu

COLONIAE AGRIPPINAE,
Sumptibus BERNARDI GVALTERI.
ANNO M. D. C. XXI.

Ferdinandi Furstenbergij

SAXONIA
CATHOLICA

CHRISTIANE FIDELI QUAM AD
SACRAMENTUM ANNIUUM ADIUNGITUR
DIGNI SACRIFICII TRIBUTUS ET
SACRAMENTORUM QUODAM

MODIS COOPERARI
In gratia Christianorum in Germania
HISTORIA

SEXTUS M. POTENTISSIMUS PRINCEPS
Saxoniae Elector, Princeps Romanus
et Archiepiscopus Maguntinus, etc.

ETIAM CERTISSIMO ET IN DOCTRINA
et in rebus suis omnino Christianis
et in rebus suis omnino Christianis

COGNOME ACRIPTUM
Saxoniae Elector, Princeps Romanus
et Archiepiscopus Maguntinus, etc.

ANNO MDCLXXII

I
SERENISSIMO,
ET REVERENDISSIMO
PRINCIPI, AC DOMINO,
DOMINO

FERDINANDO ARCHIEPISCOPO COLONIENSI, S. R.
Imp. per Italiam Archicancellario, & Principi Electori; Episcopo Paderbornensi, Leodiensi ac Monasteriensi; Administratori Hildesheimensi & Berchtesgatenensi; Principi Stabulensi Comiti Palatino Rheno; Duci utriusq; Bavariae, Westphaliae, Angariae, & Bullionis; Marchioni Francimontensi Comiti Loffensi, Longiensi, & Hornensi, &c.

Principi, ac Domino suo
Clementissimo.

SERENISSIME & Reverendissime Antistes noster, Princeps Elector, & Domine clementissime. Libellus hic qui non tam honoribus, quam salutis apparatus est Serenissimi Principis Electoris & Domini, Domini Iohannis Georgij, Ducis Saxoniae, &c. ut sit, fiatque gratior, ac fructuosior, commendatione, ope, & luce Serenitatis Tuae indiget, quem idcirco ipsi, tan-

A 2 quam

quam Principi meo, vt de opere, & auctore prius cognoscat, legendum, approbandum, & commendandum inscribo, offero, dedico. Causa, & argumentum illius est, vt Serenissimus Princeps Elector Saxonie in eo oculis clarè inspiciat trita rectæ ad cælum viæ vestigia, quæ omnes ipsius laudatissimi Maiores, à VVitikindo primo ad fidem Christi miraculosa Dei Omnipotentis gratiâ cõuerso, descendentes Principes, Reges, & Imperatores beatissimæ memoriæ fixerunt, ac posuerunt posteris quoq; suis calcanda; & vt iisdem ipse insistens, Principatū post breuē huius caducæ vitæ vsuram in cœlesti cum ijs gloria gerat sempiternum. Hoc, Serenissime Princeps, nouerunt omnes, ipse optas sapissimè, desideras vehemētissimè, speras cupidissimè, qui sacrosancto officio Pastor, & Archiepiscopus omnium salutem ex tota anima concupiscis, eā maximè in Capite multorum populorum, quàm libentissimè promoueres, in Principe, inquā, ad fratris instar amicissimo, Coelectore, Affine, cognato, & gradibus aliquot retro uolutis, Amitino. Etenim nō solum in
memo-

memoria hæret vtriusq; firmiter, sed & in sanguine indelebiliter, omnes, quotquot Diuina Clemētia nobis in Germania reliquit superstites Principes Domus vtriusque olim ex fratre, & sorore; filio, & filia Augustæ memoriæ D. Ludouici Bauari in Regē Romanorū An. 1314. electi, ex Stephano Duces Bauariæ, ex Mechtilde, Friderici, cognomento *Grauis*. Thuringiæ Landgrauij, & Misniæ Marchionis &c. conthorali, Duces Saxonix stirpis VVitikindeæ oriūdos esse, neq; deesse alia recentiora & mutua inter vnus & alterius familiā connubiorum ad affinitatem, & cognationem firmandam exempla. Quare, Serenissime Princeps, Domine clemētissime, serena, quòd aiunt, fronte; precor, ac spero, suscipies hunc meum laborem, conatumque interpretaberis, ac promouebis ex affectu, & amore, quo Principem Coelectorem, de S. R. Imperio optimè merentem, ac meritum, multis modis tibi carissimum, amas, ac iugiter optas cum omnibus Christi fidelibus Catholicis viuere in S. R. Ecclesia foelicem hic, & beatum in æternum. Et vt ipsius

quoque subditi diuersarum ditionum
 populi, qui in virtute, ac laude aucto-
 rum suorum Principum plerumq; glo-
 riari, ac sibi cōplacere solent, vnā cum
 Capite, moderno Principe suo, ex le-
 ctione fortè eius hanc eandem, propi-
 tiantè Deo, foelicitatem consequi pos-
 sent, sponte, & motu proprio vertit hūc
 libellum ex Latino in vernaculū idio-
 ma quidam vir Nobilis Austriacæ de-
 uotionis, olim Lutheranus, nunc per
 Dei gratiam à bono tempore Catholi-
 cus, qui magnam iuuentutis suę partem
 in Academia VVitebergensi Iurispru-
 dentia studio detriuit. Vale, & viue pro-
 sperè, ac fèliciter, Serenissime Princeps,
 Domine longè clemētissime, Ecclesia-
 stici pariter & sæcularis ordinis Decus
 splendidissimū. Dabam Colonie, sub le-
 tis noui huius vigesimi primi supra sex-
 centesimū, & millesimū anni auspicijs.

Serenit. Tuæ

Deuotissimus, & humillimus cliens

*Petrus Cutsenius, SS. Th. Doctor,
 insignis Collegiatæ Ecclesiæ D. Ge-
 reonis Coloniae Choriepiscopus, &
 Canonicus.*

SERE

SERENISSIMO, POTENTIS-
simoque Principi ac Domino,

D. IOHANNI
GEORGIO, S.R. IMP. ARCHI-
MARESCHALLO, ET PRINCIPI ELE-
CTORI SEPTENVIRO; DVCI SAXO-
niæ, Iuliæ, Cliviæ, & Montium, &c. Land-
grauio Turingiæ, Marchioni Misniæ, Burg-
grauio Magdeburgensi &c. Comiti Marcæ,
Mœrsæ & Rauensburgi, &c. Domino Ra-
uensteinæ, &c. Principi, ac Domino suo cle-
mentissimo, precatur à Deo Opt. Max.
indignus Petrus Cutsenius
sempiternam pacem, &
lætitiâ.

SERENISSIME
PRINCEPS ELECTOR, DO-
mine Clementissime.

O s t belli, armorumque
strepitus, post prælia, & vi-
ctorias, quasi in triumpho,
paruū ecce, Tibi dono do,
offerōq; libellum, (magna
enim volumina legere tuæ
haud facile ferunt occupa-
tiones) in quo continetur nihil cōtrouersum,

A 4

maledi-

6. SAXONIA CATHOLICA.

maledicum, fucatum, quod legentem intri-
cet, offendat, fallat; non alio fine, intentione,
& animo, quàm vt laudatissimis Maiorum
tuorum (cui enim memoria istorum suorum
ingrata esse solet?) vestigijs insiftens, cum im-
mortali Regum Rege æternum, post euani-
dam mortalis vitæ huius gloriam, principatū
geras. Hoc, hoc inquam, præsentibus vehe-
menter exopto, voueo, ac Deum precor, qui
te in genere humano præ tot millenis milli-
bus nobilitauit, præ tot nobilibus illustra-
uit, præ tot illustribus sublimauit, vt pauci
sint Orbis Christiani Principes, qui non ex
Saxonum sanguine oriundi olim, & adhuc
hodie terris imperent.

* Videatur
Hieron.
Héninges,
in sua Ge-
neal. Princ.

Non dubito nouisti, & tuos recognoscis
veteres Saxonæ * Reges, ab Arthario, vel
Artaricho, qui auxilijs Cassandri Regis Si-
cambrorum, & Hameri Thuringorum vicit
Borbistam Regem Gothorum in Saxones ir-
ruentem, ante natum Christum Ann. Mundi
3872. ad V Vitikindum vsque cognomento
Magnum, qui primus fide Christi suscepta, à
Carolo Magno Ann. Christi 785. bello deuic-
tus, Dux Saxonæ fuit inuestitus: E quorum
numero Hengistus à Vortigerio, Rege Bri-
tanno, Scotorum, Pictorumq; armis presso,
è Germania in Angliam circa Ann. C. 447.
euocatus Reges Anglo-Saxonum in Cantia,
& Northumbria procreauit. Vnde adhuc ho-
die

die in interiore Anglia, quod expertus loquor, lingua, quam vulgus loquitur multum participat de Saxonica, sicuti Londini, & in ingressu Galliam versus, de Francica.

Novisti item, & lōgè propiūs tuos agnoscis quotquot ex fœcunda Christigenæ prædicti VVitikindi M. radice fideles postea excreuerunt vtriusque status in Imperio Principes, * duo summi Pontifices; quinq; Romanorum Reges, & ex his quatuor Imperatores; duodecim sacri Romani Imperij Principes Electores Septemviri, quos inter * vnus fuit Ecclesiasticus; alijque in, & extra Rom. Imperium tum Ecclesiarū Archiepiscopi, Episcopi, Prelait; tum Prouinciarum Duces, Landgrauij, Marchiones, Burggrauij, &c. absq; numero, quorū plurimi in generationibus suis, in hac rerum mortalitate, decursu temporum defecerunt: nec pauci adhuc hodie rerū potiuntur, nimirum ipsimet Reges Gallix, per sexcentos, & plures aliquot annos, continuā propagatione ab Hugone Capeto, abnepote VVitikindi III. qui nepos fuit prædicti VVitikindi I. procreati; E cuius quoque progenie regnauerunt aliquot Græcorum Imperatores Constantinopolitani, multi Reges Thesaliæ, Siciliæ, Neapolis, Nauarræ, Hungariæ, Poloniæ, &c. & quotquot illustriores Gallia ex tunc aluit Principū familias, Ducum Burgundiæ, Britaniæ, Aureliæ, Lotharingiæ, Bor-

* Gregorius

V. dictus

antea Bru-

no, Dux

Sæuiæ, &

Felix V. di-

ctus prius

Amedæus,

prim^o Sab-

audiæ Dux,

quem tamē

in hoc tra-

ctatu præ-

terimus.

* Albertus

Ernesti F.

Archepsc.

Mog.

8 SAXONIA CATHOLICA.

boniæ, ad quam gratiâ Dei superstitem, ætate nostrâ regia Liliorum corona iure hæreditariæ successionis deuoluta est, &c. Reges item qui hisce temporibus Dei beneficio dominantur Daniæ & Norvvegiæ ijque aliquando simul Suetiæ, Gothiæ, & Vandalis &c. Duces itidem Holsatiæ, Slesuigæ, Stormariæ, Vagriæ, Dithmarsis, &c. omnes ab eadem radice orti ex antiqua Comitum Aldenburgésium stirpe, qui recta linea à VValperto, VVitikindi I. nepote genus suum deriuant: Duces quoque Sabaudis, qui & simul Principes Pedemontij &c. ab * Amadæo, eiusdem VValperti ex filio Theodorico nepote progeniti: quotquot etiam Marchiones Montisferrati, Finarij & Saluziarum &c. à VVitikindo IV. dicti Amadæi, vel Immodi fratre, VVitikindi I. abnepote descendunt.

* al. Immo-
do.

Iam si inspicere libet Natales, quos familiarius, & propinquius nosti, domesticos, & vicinos Saxonum Principes consanguineos in Germania, vnde præcipua orbis Christiani stemmata pullulant, non vna, sed plures diuino munere supersunt sanguinis VVitikindei familiæ, in quibus Teutonica antiquitas, potentia & maiestas mirificè resplendet: & in hisce emicat Electoralis Tua, cuius excellentia dignitati Regiæ quam proxima est, & quam simillima.

Hæc

Hæc est gloria inclytæ Domus Saxonicæ, & benedictio feminis V Vitikindi Magni, & primi ad salutiferam fidem Christi conuersi, qui atavis editus Regibus, Reges, & Imperatores, Regumq; Romanorū Electores Principes post se natos reliquit. Quæ, inquam, Dei Opt. Max. gratia, quâ Princeps es, & quidem tantus, tantus inquâ, iugiter gratâ abs te mente recoli debet, vt omnem splendorem, ac honorem tuum vertas ad honorem suum in recto Catholicæ fidei sensu benedicendo, & collaudando eum cum omnibus populis tuis hîc, & in sæcula. Sic enim terrestrem hanc fœlicitatem cum beatitudine continuabis cœlesti, nunquam moriturâ, omni gloria, & gaudio plenâ, atque perfectâ.

Agedum quis hunc salutarem tibi ostendet Deum, supremum Numen, colendi modum? Non aliquis, me authore, suspectus hoc tempore concionator; sed hi ipsi fœlicissimæ recordationis Maiores, & consanguinei tui antiqui, Imperatores, Reges, & Principes summè sapientes, insigniter pij, imò nōnulli Sancti, & ad miraculum vsque casti. Nec viâ, vel cœlo errabis, horum vestigia insequens. Suggesterit consilium hoc Deus ipse per os Sancti Prophetæ Moyfis, alloquens in populo suo, qui à semitis prædecessorum suorum retrocesserat, his vnumquemque verbis: *Memento dierum antiquorum; cogita generationes*
singula

Deut. 32. v. 7. *singulas: interrogapatrē tuum, & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi. Et apud Prophe-*
Iere. 6. v. 16 *tam Ierem. Hæc dicit Dominus: State super vias,*
& videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ
fit via bona, & ambulate in ea: & inuenietis refri-
gerium animabus vestris. Huius consilij, & sen-
tentiæ plura, si opus esset, adduci possent ex
Iob 8. v. 8. *facris literis testimonia.*

Pf. 77. v. 6. Quàm verò grauius idem Dei Spiritus
 comminetur ijs, qui patrum legem dimit-
 tunt, aut à rectis maiorum suorum semitis
 recedunt, non est hic necesse Generoso infe-
 rere pectori, quod virtutis amore, & storge
 quadam naturali appetit laudata suorum pa-
 rentum cursu insequi vestigia.

Nec tamen hic mihi mens est, & animus,
 ex Saxonū Heroibus, Maioribus tuis, in sce-
 nam producere Principes belli pacifvè laudi-
 bus claros; animi magnitudine, & constantiâ
 inuictos; fide, & sinceritate in pactis incorru-
 ptos; aut robore corporis stupēdos; aut armo-
 rum fortitudine insuperabiles; rarâ Sapiētia
 præditos, quales fuisse quàm plurimos, satis
 terrarum orbi constat; sed hoc delectat dice-
 re, quod præsentis loco spero futurum vtile,
 nec auribus ingratum; nempe ad vnū omnes
 Maiores tuos, quorum sanguinis per rectam
 lineam hæres es, à VVitikindo Magno, &
 primo ex familia Principe Christiano, ad
 Henricum vsq; proauum tuum: omnes quo-
 que

que agnatos, & consanguineos collaterales ab eodem VVitikindo descendentes, ad Fridericum III. Electorem vsque, sinceros extitisse Catholicæ fidei cultores, Apostolicæq; Romanæ Ecclesiæ Matris in visceribus Iesu Christi dilectos filios: qui, inquam, Fridericus, dicti Henrici patruelis, omnium primus de familia Saxonum nimis inconsideratè uitam religionem, non aliter quam vestem veterem, & attritam abiicit, nouamque quam tunc sarcinabat Mart. Lutherus, ab ordine Monastico S. Augustini profugus, induit; cum tamē Lutherus, vt liquet, principio ipsemet nihil minus cogitaret quam vel à fide Catholica, vel à religioso ordine S. Patris Augustini latum pedem recedere, sed inuidia accensus in religiosos S. Dominici Patres, vulgò Prædicatores, Syluestrum Prieratem, & Iohan. Tecelium quibus tunc temporis commissa erat Indulgentiarū publicatio, cœpit & homines, & actiones verbis, & scriptis pun gere, sensimque ipsam Ecclesiæ de Indulgentijs doctrinam mordere, & quod consequi solet, incidit postea non habens charitatem, dubius animi, & simul elatus, de errore in errorem, ac rerum exitu comprobante pedetentim de peccato iuit in peccatum, donec præcipiti lapsu rueret in abyssum, & pœnam delictorum omnium grauisimam, qualis est mentis excæcatio.

Clare

Clarè lapsus initium, & progressum istum ostendit ex ipsius complicitibus Chronologus Ioh. Sleid. in principio Historiæ suæ, his verbis: *Cum ijs inquit, literis (ad Arch. Mog.) vnà mittebat themata, quæ nuper disputandi causa VVitebergæ promulgarat. sed indaganda solùm veritatis causa, protestatus nihil affirmare se, sed Sæctæ Ecclesiæ iudicio rē omnē submittere.* Et paulò post adhuc clarius ex ipsius Lutheri, mense Iun da-
 tiæ ad Leonē (Papam) literis, quibus, vt ait Sleid. exponit, quã temerariè questores illi doceat, & quã agat auarè freti ipsius, vel abusi potius authoritate, nõ se dubitare, quin sit grauius delatus, verũ iniuriã sibi fieri: Cõcionib. enim questorũ, & libris nimitũ ineptis coactum edidisse quedam disputandi solùm gratia, quæ nunc apertius declaret orare, ne criminationibus illis fidem habeat: Fridericum Saxonie Principem Electorem eã esse prudentiã & integritate, & erga religionem (quã hic intelligit Catholicam Romanam) obseruantia, vt si vera essent, quæ delata sunt ab Aduersarijs, non sit passurus Prouinciã suã ad eum modum contaminari, sed & Academia VVitebergicã donsimilem esse voluntatem: Breuiter omnia sua scripta, vitam quoq; & salutẽ ipsius arbitrio, atq; potestati sese permittere: quicquid ab ipso profectum fuerit, eo loco futurum apud se, ac si dimanasset à Christo, & tanquã ex oraculo aliquo dictum esset; neq; capitis recusare pœnam, si quidem ita videatur ipsi, &c.

Hæc lic integrè ex Sleidano huc referre libuit,

fuit, vt firmiter cōftet, & notum fit omnibus,
 quod Lutherus initio suę defectionis vel tur-
 bationis, nihil minus cogitarit, quam vel Ca-
 tholicā Romanę Ecclesię fidē eiurare animo,
 vel etiā religiosum ordinis sui habitū exuere
 corpore, quę ex tūc per* septē integros adhuc * Abr. Buc-
 gestauit annos, & biēto demū cucullo Do. 20. holtz. in
 post Trin. d. 9. Octob. An. 1524. Adeō vt Lu- sua Chron.
 ther minimē dici, aut credi debeat extra or-
 dinē à Deo excitatus, ac missus vniuersę Ec-
 clesię Reformator antiquę, aut nouę Cōdi-
 tor. Quin potius ex ijs Lutheri verbis, si vera
 sunt, si nō ficta, & ex doloso corde, & animo
 protecta, si sunt à Deo, & à Spir. S. ipsi sugge-
 sta, inde colligimus, ac discimus, à Ro. Eccles.
 cui tunc præidebat Leo Papa X. minime esse
 recedendū, sub pēna amissionis nō solū fidei,
 æternęq; salutis: sed & capitis, ac presētis vitę.

Neque eiusmodi verba Luthero semel for-
 tē per incogitantia exciderunt, multo minus
 per vim, vel metū extorta fuerunt, sed vtrōq;
 ac liberē, & sēpi⁹ ipse repetijt, vt apud eundē
 Sleidanū videre est, tū in cōcertatione per li-
 teras cū Syluestro Prierate, tum Augustę in
 colloquio cū Cardinale Caietano, vbi, circa
 initiū Octob. An. 1518. Lutherus referēte Sle-
 idano, *denber adi spatu petit, postridie reat, & præ-
 sentib. aliquot testibus atq; scriba Cōsiliarijs quoq;
 Cesaris quatuor adhibitis, Ecclesiā Sanctā Romanā
 à se reuerenter coli profutur & obseruari: si quid
 etiam*

etiam alienum ab ea dixerit, nolle ratum habere. Item paulò post: Non se quidem negare, quin labi possit atque falli: hoc enim esse humanum: ideoq; sese deferre cognitionem legitimæ & Sanctæ Ecclesiæ totamque causam eius iudicio permittere.

Hęc tunc plusquam deliberatè dixit in præsentia Cardinalis, & quatuor Cæsaris Confiliariorum, coram notario, & testibus. Imò & scripsit familia ad ipsum Pontificem, nempe Apud Sleid. Leonem, anno seq. 19. d. 3. Mart. vbi præmissis multis querimonijs & sui excusationibus recitat delatum se grauitè & accusatum esse præter omne suum meritum, se quidem erga Romanam Ecclesiam, & ipsum quoque sic esse affectum, vt nihil in eam moliri cogitet: tantam enim eius Ecclesiæ potestatem esse, vt præter vnum Christum in rebus humanis nihil ea sit excellentius: orare ne suis aduersarijs fidem habeat: de Indulgentijs nullam se post hac mentionem esse facturum, modò suis inimicis inuicem mandetur silentium; pro concione quoq; se velle commonefacere populum, vt de Ecclesia Romana piè sentiant, & honorificè, nec alienam temeritatem, aut auaritiam huic adscribant, neue suum imitentur exemplum, qui quodammodo coactus ab Aduersarijs parum reuerenter illam atque dignè tractarit, &c.

Hęc, inquam, Serenissime Princeps, propterea commemoro ex ipsomet Luthero, vt hominem ex proprio ore iudices, meritoque suspectum habeas, quem fidei magistrum ducem

cem

cem sequaris, cui adeò longè à verbis, & sententijs proprijs recedenti, sibi que ipsi deinceps toties contrarianti, ac prioribus dictis, præceptisque suis contradicenti (quod in doctrina ipsius probè notavit foeliciissimæ memoriæ frater proavi tui Dux Georgius) æternam animæ tuæ salutem haud tutò concedere possis.

Ego quidem in patris hisce folijs mihi minimè propositum habeo, ipsius perstringere vel errores doctrinæ, vel vitia personæ; quod ab alijs hæctenus quam plurimis satis est factitatum; neque alijs in memoriam refricare, quo præceptore de nocte, semetipso confitente, & ad longum Tom. 7. Operum suorum de priuata Missa recensente, nullo etiam ex discipulis inficiante, de sensu verborum Christi circa altissima sacri Altaris mysteria fuerit institutus, quem claris & germanicis verbis Diabolum nominare non erubescit ipse: Quo familiari spiritu tantus postea euasit tot discipulorum doctor, & nouus Euangelista. Sciens, volensque hinc etiam dicere omitto, quibus fulminibus, & qualium diceriorum tonitru quatefacere solebat quoscūque sine discretionem, & differentiam personarum, siue Cæsarem, siue alios Reges, & Principes, si qui non statim ad nutum hanc nouæ religionis doctrinam suam beneuolè susciperent, quos inquã Præceptor iste non solum

B

Asinos,

*videatur
liber, quē
scripsit cō-
tra Henri-
cū, Ducem
Brunsvic.
titulo:

Hans
Worst.

a *Epist. ad
Vulturium,
ann. 1529.
b in libro de
Vist. Sax.*

Afinos, Grobe Silz/Tölpel/Esel/&c. sed om-
nino scelestos Germanice * Schelmen/vnd
Erlose Böswicht palam absque conuiciorum
aliorū numero in scriptis traducebat. De alijs
etiā verborum spurcitijs, & familiaribus eius
iocis nimis scurrilibus omnino taceo

Sed quandoquidē integro iā sæculo de fide,
ac religione acerbè, & cruētè in finibus Chri-
stianorū, & maximè ac primit^o in dilecta Ger-
mania nostra disputatū, ac dimicatū fuit: eoq;
caritatis, & vnionis vinculum disruptū: Reli-
gio mutata, & variata; templū contra tēplum,
altare cōtra altare erectū: nihil verò animad-
uertim^o eos, qui tali se schismate separauerūt,
reformato, vt vocant, Dei cultu isto, vel pro-
pter vnum pilum meliores factos, aut vllū di-
uinitus editū vnquā pro testimonio, vel con-
firmatione prædicationis eiusmodi Euāgelij
miraculū: sed poti^o populos euasisse (quod ac-
curatè obseruauit in tali reformatione pro-
dromus a *Erasmus*, imò & b *Lutherus ipse*) in-
numeris vitijs deteriores, secuta esse nobiliū
& rusticorū; Principū & Subditorum dissidia,
bella, odia, infidias, inimicitias, suspiciones:
Imò verò quia ad oculū cernimus Religionē
istā (quā vocauerunt Augustanę confessionis)
posthac nihil proficere vltra, sed poti^o, etiā ijs
in locis vbi cepit, & incautè ab hominibus pa-
rū sobrijs recepta fuit sētīm deficere ac dispe-
rire; in locū aut̄ illius inuehi, ne dicā intrudi,
longè

longè pestilentioris doctrine, quã effinxit cõtra non minus Lutheru Germanũ, quã quoscunq; Catholicos; homo Gallus, professionẽ, & cultum nunquam in Imperio concessum; rapinas, sanguinem, & cædes sitientem:

Hinc inquam, vnicum hoc agere intèdo, vt suspectã omni in religione nouitate, & partialitate sepositã, Catholicã fidem, quæ semper, quæ vbiq; quæ omniũ fuit & est populorum, ac gentium; regum, & principum eadem, & constans, propter honorem Dei, & amorem propriæ salutis, ab antiquioribus inquiras, & cognoscas instructoribus. Inter quos cũ meliores non sciã, nec animæ tuæ cariores, auitis parentibus, & maioribus tuis, quorũ continua propagatione caro, & sanguis es, quorumque omnium bonorum, à quibus saluificã Christi fidẽ, vtpote bonũ Opt. Max. eam quã testamẽto posteris suis reliquerunt, excludere nõ debes, hæres es: illos inquam, non alios è celis aduocabo, & huc adducã veræ & Orthodoxæ fidei indices, quorum augustis monumentis, testimonijsque de ea fias certior.

DE VVITIKINDO I. PRIMO CHRISTIANO, ET FIDELIVM SAXONIAE Principum Progenitore.

VT QVE à capite ordiar, memoriã recolo VVitikindi primi, patris tã amplæ, & auguste familie, qui cũ pagan⁹ fines Christianorũ multũ vastaret, armis tandẽ à Carolo dicto

* VVitik. *Magno post diuturna annorum fermè tri-*
ginta bella depressus, exul, vagusque circa
 chron. li. i. *VValmerstedam in syluis, accepto saluo*
conductu, victori factus est supplex, gentili-
que barbarie deposita, Christo Regi Regum
se subdidit, Anno 785. & sequente anno VVi-
tebachij iuxta sacros Catholicæ Romanæ
Ecclesiæ ritus, salutiferâ baptismatis vndâ
ablutus à S. Hildegrino Episcopo Halbersta-
denfi. I. patrino existente ipso Rege Carolo,
vt referunt annales Franc. Regino, & alij.

Quid verò eodem tempore, quo VViti-
 kindus rudimenta Christianæ fidei accura-
 tus rerum omnium observator addisceret,
 contigerit, ad gloriam Dei, hic minimè dissi-
 mulandum est. Refert Alb. Crantius in Me-
 trop. Sax. lib. 1. c. 9. & hist. Saxon. lib. 2. c. 23.
 qualiter VVitikindus assumptâ formâ men-
 dici, vna cum alijs mendicantibus in septima-
 na sancta ad stipem sedebat, hoc fine, vt tan-
 to secretius ac penitius Regis Caroli, alio-
 rumque Christianorum mores, & vitam cir-
 ca tempus illud occultus & latens inspiceret.
 Sed quia ex incuruo manus, quam more alio-
 rum mendicantium ad capiendam eleemo-
 synam exporrigebat, digito statim agnitus
 fuit, iussus est accedere Regem. *Erat tum, in-*
quit author, Sanctissimus Pascha dies Rex hilari-
ter exceptit venientem, percontatus quid sibi vellet
indignus Principe habitus. Ille sub hac: Volui, Sere-
nissime

nissime Rex, hoc habitu incognitus, ut sperabam, lustrare secreta gestorum quæ cognitus non tam fidenter aspicerem. Curiositas induxit ut latibulum quærerem, qui inter tuos nunc in gratiam susceptus, propalam potero percontari quæ vellem. Quid igitur, inquit Rex, vidisti, quod te vidisse delectat? ille ut erat adhuc rerum Christianarum rudis, subintulit: Vidi quod mirabar, ante biduum te dimisso vultu tristem, incertus quid contigisset, quod tantum Regem contristaret: (Commemoratio fuit Dominicæ Passionis, qua die Parasceues regium vultum obscurasset) rursum inquit, vidi hodierna te die primū sollicitum. & ad rem attentissimum: postquam verò mensam adieras in templo mediâ ita hilari mihi conspectus es vultu, ut repentinè in te mutationis me caperet miraculum. Stupor autem erat videre, quod de manu purpurati Sacerdotis singuli pulchellum puerum in os susciperent, quem quibusdam laudibundum arridere, vltro properare, alijs verò abhorrentem auertisse vultum, & tamen in ora demissum, nec redeuntem aspexi. Hoc quid sit necdum accipio. Tum Rex; Bene, inquit, profecisti, plus tibi aliquid quam cunctis sacerdotibus, & omnibus nobis est ostensum. Inde mutata veste manu secunt abstractum docuit grande pietatis mysterium in Altaris Sacramento. Quâ re cognitâ exhilaratum Ducem orasse, ut proprium illi sacerdotem permitteret, qui diuinæ rei curam haberet, crebriusque in conspectu perageret Altaris sacratum mysterium. Rex etiam Pontificem illi daturum pro-
 mittit,

mittit, modò illi habitationem Episcopo dignam prouiderit. Ducem verò arcem suam ad VViseram vtriusque capacem ostendisse: deditque in eiusdem arcis non exiguo circo locū adificandæ Ecclesiæ. Ferunt proinde nomen Ecclesiæ prouenisse quod meum & tuum, quasi communis duorum possessio sonat in lingua Saxonum vernacula *Min dir*. Erat vir præcipua religione Herimbertus, qui cum Carolum latere non posset, dignus est habitus, quem primum præficeret eidem Ecclesiæ *Mindensi* Episcopum. Hucusque ille author.

In qua historia multa certè memorabilia, quædam etiam mirabilia continentur: ac notandum primò in principe VVitikindo, quam fuerit sedulus, & attentus inspector rituum, ac morum Christianorum, præsertim in diuinis, priusquam Catholicam ipsorum fidem susciperet. Secundò, de mysterijs fidei, præsertim VVenerabilis Sacramenti instructus, quam fuerit idem ilicò pius, & in religione feruidus (*nescit enim tarda molimina Spiritus sancti gratia*) cum bono Deo statim diuidens alteram arcis suæ medieta-
 tem pro ædificanda Ecclesiæ, in qua S. Herimberto, primo eius loci Episcopo, pro dignitate Cathedralis erigeretur Sedes. In Rege verò Carolo elucet antiqua Catholicorum pietas in Christum, quo cum oportune

S. Ambr. in
 c. 1. S. Lucæ.
 lib. 2. ca. 3.

tunè & tristari & lætari oportet : in proximum verò charitas eius effulget, quem licet conditione inferiorem, ipse quantum potest, priuatim manu sicum abstractum, erudit, ac instruit de summis fidei mysterijs, idque cum magna animi lætitia, ac spiritus mansuetudine.

Sed de stupenda visione, quæ diuinitus VVitikindo accidit, quid dicam, aut sentiam? Maior illa est, & sublimior, quam vt à me prædicetur. Hoc solum inde pro memoria repetam, quam fit res in Ecclesia Catholica certa, & indubitata, quod communicantes in sacræ Eucharistiæ mensa accipiant non alium Panem, quam qui de cælo descendit, Sanctum illum puerum I E S U M, qui de se dixit: *Ego sum panis viuus; & panis quem ego* Ioan. 6. *dabo, caro mea est pro mundi vita &c.* boni promiscuè & mali, licet dispari forte, quod vtrumque per miraculum oculis supernaturaliter à Deo illustratis in specie pulchelli pueri communicantibus à Sacerdote dati, clarè vidit beatissimæ memoriæ primus Christianus & Catholicus Saxonum Dux VVitikindus, in fide adhuc infans, cui idcirco Christus in S. Eucharistia latens, in forma potius infantis, seu pueruli, quam viri adulti apparere voluit.

Exstruxit ille postmodum Angriæ quoq;

B

4

Basiliæ

Basilicam, in qua sepultus, sed inde ab Henrico Romanorum Rege Paderbornam translatus, lætam ibi cum vniuersis Christi fidelibus sui resurrectionem expectat. Reliquit duos post se filios, VVigbertum & VVitikindum II. scœcundissimos stématis sui propagatores. Non tamen hic enarrabo ordine singulos ipsorum de generatione in generationem filios, ac nepotes, sed adducam ex bisecta vtriusque familia solum illustriores, & quidem è natione Germanica.

DE OTTONE, MAGNO

DVCE SAXONIAE.

AC primo loco in linea VVigberti occurrit Otto Saxonie Magnus Dux, (quo tunc titulo vocabantur) dicti VVigberti pronepos, pater Henrici Aucupis, princeps bellicosus, sed magis pius, qui Imperium Ludouico defuncto ad se delatum propter ætatem grauiorem modestè recusauit, proque se fororium suum Conradum Francum nominauit. Ad quam ipsius humilitatem respiciens Dominus Deus, filio illius, ac filij filio, atque nepotibus eam est elargitus dignitatem. *Penes Ottonem tamen, vt VVitikindus ait lib. I. semper summum & vbiq; vigeat imperium.* Fundauit ex suggestione VViperti, Episcopi Verdenensis, in honorem B. Virginis Monasterium Benedi-

Benedictinorum in monte Lunæburgensi,
qui à calce nomen habet; mortuus in Domi-
no, An. 916.

DE HENRICO I. AUCVPE.

VENIO nunc ad filium eius Henricum
Humilem, vulgo dictum Aucupem, quod
* in adolescentia cum pater rebus præesset plurimū
indulgeret aucupijs Princeps ille fuit corporis,
animiq; dotibus insignis, prudens, fortis, iu-
stus, sed quod maximum est, egregiè pius, ita
vt dignissimè meruerit à Rege Conrado mo-
ribundo nominari, & à * fratre eius Eberhar-
do, alijsq; primarijs Friteflariæ congregatis
coronari Rex Romanorū: in quo titulo sub-
stitit, recusans solemnibus sacris Imperator
inungi. Respondisse fertur Herigero, Archi-
episcopo Moguntino, ipsum vngere cupien-
ti, se vnctione indignū esse. Interpretor hoc
ab eo factū ex humili de se opinione magis,
quam ex vera ratione. Non enim licuit illi,
postquam se Regem creari permisit, tāquam
personæ publicæ ex priuato erga se affectu o-
mittere solennes Cæremonias, ac ritus ordi-
narios, tantæ Maiestati debitos. Reuelatum
hoc legimus, ostensumque S. Vldarico, Epi-
scopo Augustano, à S. Afra, vt refert Dit-
marus lib. I. per * visionem duorum gla-
diorum, quorum alter cum capulo, alter sine
capu-

* Crantz.
Sax. l. 3. c. 4

* Ditmar.
chro. lib. I.

* Visio hæc
aliter expli-
catur ab

Ottone
Fris. l. 6. c. 18
vt ensis cū
capulo He-
ricū, & sine
capulo, h.
e. sine ca-
pite, & iusti-
tia, Arnol-
phūbauarię
Ducē, Re-
gnū iniuste
affectatē
significet.
Nos Dit-
marum se-
quimur
antiquiorē

capulo erat; & dictum illi à S. Apostolo Pe-
tro; *dic Henrico Regi: Ensis ille qui sine capulo est,*
significat Regem, qui sine benedictione Pontificali
regnum tenebit.

At cur Rex iste, pius alioquin, & in Reli-
gione Catholica sincerus, se vnctione con-
suetā reputauit indignum? Dicam, quod senti-
tio: Iuuenis cæco inardens amore sociauit si-
bi matronam pulchram pariter & diuitem,
quam tamen sciebat velatam, nomine Hat-
teburg, Eruini senioris filiam, ex familia Co-
mitum Aldenburgiorum, nuptijs ex more
peractis, vt refert Ditmarus, vetus author
Chron. lib. 1. Acriter ob hoc reprehensus, &
ad publicam Synodum citatus à venerabili,
& sanctæ vitæ Episcopo Halberstadenfi, Si-
gismundo, absoluitur intercedente Rege
Conrado, ipsius auunculo, vt cœnobio per-
sonam restituat. Aliam itaque duxit Mecht-
ildem, Comitissam Ringelheimensem, filiā
Theodorici, & Reinhildæ, ex VVitikindi
Regis tribu exortā, ex qua filios tres, de qui-
bus paulò post, singulis ordine dicā, & quinque
filias suscepit. Sed quod ad propositum no-
strum spectat, contritus, & humiliatus, qua-
lem postea Henricus egerit pœnitentiam, di-
cat nobis idem Ditmarus: *Audiui, inquit,*
quod hic Henricus Romanam causa orationis petens,
plus pedibus, quam equo laboraret; & à multis in-
terrogatus, cur sic ageret, culpam profiteretur. Pœ-
nitendo

nitendo itaq; factus postea Rex, sacra se vntione indignum iudicauit qui sacrilege aliquando peccarat, *iniusto*, scilicet, *se hactenus multum peccasse connubio tandem professus* &c.

Quam verò fuerit in colligendis, venerandisq; Sanctorum reliquijs diligens, & semper deuotus, referunt diuersi. Inter alia celebre est, & notatu dignum, quod * VVitikindus, eiusdem

*VVit. li. i.

saeculi scriptor, memoriae prodidit; Carolum nempe Simplicem dictum, Galliarum Regem, sed diademate priuatum, legationem misisse cum sacris muneribus ad Regem Henricum, quibuscumque protestatur Franciae pacem, & gloriam ad decus, & tutamentum Saxoniae simul transferri. Ea enim Catholicorum semper fuit de sacris Reliquiis mens, & sensus, quod cum earum translatione loci prosperitas, & benedictio quaedam transmigret. Experti norunt hoc Coloniaenses, quid,

An. 1164. d. 23 Jul.

quantumque sibi profuerint SS. tres Reges, Merodiolano ad se delati. Nec ignorauit Serenissimus Bauariae Dux, quando sacra ossa Bennonis Misna, ubi Episcopus fuit, Monachium, ubi non pauca ad tubam eius sunt miracula, transferri impetrauit. Sed audiamus Historicum de quo dixi, Legati verba recitantes. *Dominus meus*, inquit,

An. 1524. d. 23 Jul. 16 Maij

An. 1164. d. 16. Maij

Carolus regia quodam potestate praeclitus, modo priuatus, misit me ad te, demandans, quia nihil ei ab inimicis circumuento iucundius, nihil dulcius esse possit, quam de tui magnifici profectus gloria aliquid audire, ac famam virtutum tuarum consolari. Et hoc tibi signum fidei, &

Veyta-

veritatis transmissit : protulitque de sinu manum
pretiosi Martyris D onysij, auro gemmisque inclu-
sam. Hoc, inquit habeto pignus fœderis perpetui,
& amoris Vicarij. Hanc partem vniuersi solatij Fran-
corum Galliam inhabitantium, postquam eos de-
feruit insignis Martyr Vitus, & ad nostram perni-
ciem, vestramque perpetuam pacem, Saxoniam vi-
sitaui, communicare tecum malui ; neque enim
postquam translatum est corpus eius à nobis, ciui-
lia vel externa cessauere bella : eodem quippe an-
no Dani, & Noribmanni regionem nostram inua-
serunt. Rex autem munus diuinum cum omni gra-
tiarum actione suscipiens, prostermitur reliquijs
Sanctis, & deosculatus eas summa veneratione ve-
neratus est.

*item Luit-
pr. lib. 4.
cap. 12.

Ecce, Serenissime Princeps, in quo pretio,
& honore Sanctorum reliquias habuerit Rex
Romanorum Henricus Saxo. Imò adeò au-
dus fuit sacrarum reliquiarum, in quibus ro-
bur, & fœlicitatem suam ponebat, vt quibus-
cunque eas modis, muneribus, precibus, &
minis compararet. Etenim quid de lancea,
ex Christi clavis (intelligo ex aliquibus eo-
rum particulis) confecta, referat * Sigeber-
tus, his non superuacaneè adijciam. Lanceam,
inquit, mirandi operis ex clavis IESV Christi cru-
cifixi sanctificatam, qua dicitur Primi & Magni
Constantini Imperatoris fuisse donatam Rudolpho
Regi Burgundionum, & Italiae, à Samsone Comi-
te, Rex Henricus precibus, minis, muneribus, addit à
etiam

etiam parte prouinciæ Sueuorum à Rudolpho extorquet, & hanc ad insigne & tutamentū Imperij posteris reliquit. Plura de eadem lancea commemorantur * in rebus gestis S. Gerhardi, Abbatis Broniensis, qui eodem tempore Sanctitatis laude claruit. Henricus Rex Ottonis Saxonum Ducis filius, vt erat Deum timens, & amator Religionis Ecclesiasticæ, vbi percepit Rudolphū Burgundionum Regem habere tam cæleste & inestimabile donum, quod idem Rudolphus pro summo amicitie munere à Sāfone Comite acceperat, missis ad eū Legatis, tentauit multis oblatiis muneribus, si ab illo impetrare, sibi que aduersus tum visibiles, tum invisibiles hostes arma inuictissima, triumphumque perpetuum comparare posset. At Rudolpho Rege id se nulla ratione daturū asseuerante, modis omnibus Henricus Rex, quē munerib. emollire non posset, minis intentatis frangere conatus est, affirmans se omnē eius Regnum ferro, & flammis vastaturum. Sed quia illud quod petebatur munus eiusmodi erat, quo olim Deus terrena cælestibus vtraque pacificans, coniunxit, Rudolphi Regis animus tandem diuinitus est emollitus, ita vt iusto Regi iusta petenti annueret. Quo autem amore donum hoc eximium Rex Henricus complexus sit, hoc ipso vel maxime declarauit, quod non modo auri & argenti muneribus Rudolphum Regem honorauit, verum etiam Sueuiæ Prouinciæ non minimā donauit parte. Deus autem qui cordium inspector est, & bonas muneratur voluntates, qua mercede, huius rei causa,

* apud Surium tom. 5.
d. 3. Octob.

causa, pium Regem Henricum in aeterna vita affecerit, quibusdam iudicijs etiam in hoc saeculo, prodere voluit, quando hostes in ipsum incurrentes hoc victorioso praeeunte signo semper terruit, atque fugavit. Tali igitur occasione, diuina fauente voluntate Sanctam illam lanceam Rex Henricus adeptus est, quam filio, de quo nobis in praesentiarum sermo est, e vita decedens dereliquit, vna cum regno, non minori veneratione ab eo conseruandam, vti non pauca testantur victoriae, quas per eam orando obtinuit.

De alia quoque lancea, qua aliquando usus fuit Carolus Magnus, mentionem facit historia de gestis Anglorum: item Beda lib. 2. c. 8. quam Henrico Regi dono misit Generipius Hugo in Gallijs, Hugonis Capeti parens. Lanceam Caroli Magni pariter misit quam Imperator inuictissimus contra Saracenos exercitum ducens, si quando in hostes vibrabat, nunquam nisi victor abibat. Ferebatur esse eadem qua Dominico lateri Centurionis manu impacta pretiosi vulneris hiatu paradisum miseris mortalibus aperuit: Vexillum item misit Mauritij beatissimi Martyris, & Thebae legionis Principis, quo idem Rex in bello Hispano quoslibet infestos, & confertos inimicorum cuneos disrumpere, & in fugam solitus erat cogere. Tantae pietatis studio Sacrae reliquiae ab Henrico Rege colebantur.

Porro quam fuerit idem Rex zelosus, & ferui-

feruidus in propaganda Catholica fide, & conuertendis ad eam barbaris infidelibus, à quibus subiugatis duo exigere solebat, fidem Christianam Deo, sibi tributum, paucis hic etiam indigiabo. Magna enim & periculosa gessit ipse bella, potius vt Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ quam Imperij dilataret pomeria. Ac anno 930. & seqq. totus in Septentrionalium populorum, per fines imperij perniciosè grassantium conuersionem incubuit, & Reges Northmannorum & Abroditarum victoriosa manu ad fidem Christi perduxit. *Contract. Sigeb. Schaffnab &c.* Danis quoque, quos transire opus habuit, religionem quam non multo antè tempore, sub Ludouico II. Imperatore à S. Ansgario, primo Sedis Hamburg. (quæ nunc Bremensis) Archiepiscopo acceperant, Sanctissimi Vnni, eiusdem Sedis Archiepiscopi, qui postea quoque in Suetiam Christi Euangelium intulit, Apostolicâ prædicatione restituit. Ita ex pri- scis refert *Adam Chronologus lib. i. Hist. Eccl. ca. 49. 50.*

In hostes verò Ecclesiæ, ipsiusque Romani Imperij valdè seuerus erat, & terribilis, qui Sclauos, & Henetos, expugnatâ ipsorum arce primariâ, quæ * Brandeburgi ^{* Brenna-} butg. vocat ^{VVitik. l. i.} erat, mediâ hyeme castris in glacie positus, fame, ferro, flammâ, Anno 927. deleuit. *VVitik. Luitprand. Sabin. Sigeb. Brotuf. Vnga-*

* Hennin-
ges refert
40000.
alij adhuc
plures cæ-
fos.

Vngaros quoque Gentiles innumerâ multi-
tudine, locustarû more ad ducenta millia de-
populantes Germaniam, incredibili * cæde
prope Mersburgum omnes, quos aqua non
absorpsit, ferro trucidauit, vociferante eius
Exercitu: *Kyrieelcison, Kyrieelcison*, septem
duntaxat seruatis, quos auribus, manibus, na-
ribus truncatos, acceptæ cladis nuncios, ad
Hungarię confinia reduci iussit: & tributum,
quod Vngaris prius debebatur, postea cultui
diuino impendit, & pauperum vsibus: quam
historiam ad longum narrat Brotufius, re-
fertque ad annum Chr. 933. Sigebertus verò
ad annum seq. 934. Ad viuum vero depictam
refert Luitprandus lib. 2. ca. 9. Mersburgi *in
superiori cænaculo domus per ζωγραφία, adeò vt
rem veram potius quam verisimilem videas.* Idem
testatur Otto Frising. lib. 6. c. 18. Et qualiter
milites suos ipsemet ad bellum exhortari so-
lebat, vt pro gloria, & honore Dei Creatoris,
& Redemptoris sui pugnarent, in hac eadem
Historia meminit scriptor VVitikind. de
reb. Sax. lib. 1. & Luitpr. lib. 2. cap. 8.

Tandem, dum iter adhuc semel Romam
deuotionis causa instituere cogitat, infirmi-
tate correptus, *in Castello quod est inter Thurin-
gorum, & Saxonum confinia, & dicitur Himeleu-
na, piè, & Catholicè migravit ad Dominum.*
Luitpr. lib. 4. c. 7. Ditmarus vitæ finem, &
obitum illius sic recenset: *Cæteras quoque vrbes
ad salu-*

ad salutem regni & templa Domino ad remedium
 animæ deuotâ mente fabricauit. Post innumera
 virtutum insignia idem decurso vitæ summet stadio
 sextodecimo regni, ætatis autem suæ sexagesimo
 anno, sexto * Non. Iulij in Miminleue moritur, & * d. 2. Iul.
 in Quedlinburg, quam ipse à fundamento constru-
 xit sepultus, à cunctis Optimatibus merito defletur.
 Accidit hoc anno Dominicæ incarnationis 936.
 Vitikindus, qui eodem sæculo vixit; ex-
 itum illius ex hac vita paulo clariùs, & pro-
 lixius ita denarrat: Cum autem omnes in circui-
 tu nationes subiecisset, Danos, qui nauali latroci-
 nio Fresones incurfabant cum exercitu adiit, vi-
 citque & tributarios faciens, regem eorum Chnu-
 bam baptismum percipere fecit. Perdomitis itaque
 cunctis circumquaq; gentibus, postremo Romã pro-
 ficisci statuit, sed infirmitate correptus iter inter-
 misit. Cumque se iam grauari morbo sensisset, con-
 uocato omni populo, designauit filium suum Otto-
 nem Regem, cæteris quoque filijs prædia cum the-
 sauris distribuens, ipsum verò Ottonem, qui maxi-
 mus, & optimus fuit, fratribus & omni Francorum
 Imperio præfecit. Testamēto itaq; legitimè facto, &
 rebus omnibus ritè compositis defunctus est ipse rerū
 Dominus, & regum maximus Europæ, omni virtute
 animi corporisq; nulli secūdus Et addit: Erant au-
 tē dies, quibus regnauit XV l. anni, vitæ autem LX.
 Translatū est corpus à filijs suis in ciuitatē quæ dici-
 tur Quedlinburg, & sepultū in Basilica S Petri ante
 altare cū planctu, & lachrymis plurimarū gentiū.

C

DE

DE S. MATHILDA, CONIVGE
REGIS HENRICI.

Luitpr. lib.
cap. 7.

ANTE QVAM verò ad filios Henrici progrediar, non foret inutile hic ex Luitprando, qui illo ipso tempore vixit, paucis et am indigitare, quanta pietate, quanto studio, & deuotione corpus mariti defuncti terræ, animam verò Deo quibus supplicationibus, oblationibus, elemosynis relicta vidua S. Mathildis commendarit.

Henrici corpus, inquit, in Saxoniam deportatum in nobilissimarum ac religiosissimarum * *abbatia. monasterio puellarum, quod in ipsius Regis pradio vocabulo Quedtelingaburg situm liquet, in Ecclesia cum immensa est veneratione depositum, ubi & venerabilis eius coniunx, regniq; consors ex eadem gente nomine Mathildis, ultra omnes, quas viderim, & audierim Matronas, pro delictorū expiatione celebre exequiarum officium viuam Deo hostiam offerre non desinit. Eadem commemorat quoque Ditmarus lib. 1. Et pie fecero, si his addam, quæ de Sanctissimæ huius fœminæ laudibus apud VVitikindum exstant lib. 3. circa finem. Quis, inquit, dignè posset explicare eius vigilantiam erga cultum diuinum? omni nocte, omnibus modis, & omni genere cellulam suam diuinorum carminum melodia implebat.*

Erat

Erat enim ei cellula Ecclesie proxima, in qua modicè requiescebat. De qua omnibus noctibus surgens intrabat Ecclesiam, nihilominus cantoribus, & cantatricibus inter cellulam, & proforibus, & in via triformiter constitutis, qui divinam clementiam laudarent, & benedicerent. Ipsa intra Ecclesiam in Vigilijs, & orationibus perseverans Missarum solemniam expectabat: deinde infirmos ubique adiuuit, in vicino visitavit, necessaria præbuit, deinde pauperibus manum porrexit. Hospites, qui semper aderant cum omni largitate suscepit: neminem sine affatu blando dimisit, nullum siue munusculis ferè vel necessarijs adiumentis vacuum reliquit. Sæpe viatoribus, quos longius de cella prospexit, necessaria transmisit. Talia opera licet valdè humiliter diebus ac noctibus exerceret: nihil tamen de honore regio minuebat, & sicut scriptum est, quamvis sederet; tanquam Regina, circumstante populo, semper, & ubique tamen mentium consolatrix. Domesticos omnes famulos, & ancillas varijs artibus, litteris quoque instituit. Nam & ipsa literas novit, quas post mortem Regis lucidè satis didicit. Ergo si omnes virtutes eius velim narrare, hora deficeret: facundia Homeri, vel Maronis si adesset, non sufficeret. Igitur plena dierum, plena omni honore, plena operibus bonis, & eleemosynis, cunctis diuitijs regalibus distributis seruis Dei, & ancillis, ac pauperibus,

2. Idus Martias animam Christo reddidit. Relata

C 2 reperiri

reperitur in numerum Sanctorum dicta die natalis sui, hoc elogio : *Halberstatti in Germania Dormitio B. Mathildis, Regina matris Ottonis primi Imp. humilitate, & patientia celebris.*

DE OTTONE I.

IMPERATORE.

VENIO nunc ad Ottonem, Henrici ex S. Mathilda filium primogenitum, quem Vitikindus li. I. vocat *Mundi Amorem*. Princeps ille fuit omni virtute præstantissimus, sed Catholica pietate longè illustrior Imperator, cognomento *Magnus*; Qui ut hoc felicius esset Imperij sui administratio, à Deo principium duxit, solenni ritu, & cæremonijs Aquisgrani ab * Hildeberto, Archiepiscopo Moguntino, accepta licentia à VVigfrido Archiepiscopo Coloniensi, in cuius diocesi Aquisgranum existit, inunctus atq; coronatus, an. 936. & tandem Romæ à Papa Iohanne XII. novis ritibus, cum faustis populi Romani acclamationibus, in dignitate Imperatoria confirmatus, in basilica S. Petri, die Natalis Christi, An. 962. vti tradunt *Frodoandus, Regino, Luitprandus, &c.* Nec obstat, quod initia gubernationis difficillima habuerit, armorum procellis vndique sævientibus, quibus

* Otto Frising. lib. 6. c. 19.
Ditm. li. 2.
VVitik. l. 2.

bus non cessit, sed contrà animo inuictò iuit
 audentior, & semper euasit fortior. Ille enim
 est ordo, & modus Dei suos exercendi athle-
 tas, qui ijs absque magnis certaminibus non
 elargitur magna præmia. Superatis, & amo-
 tis impedimentis domesticis, (acres enim illi
 fuere concertationes cum proprio filio * Lu-
 dolpho, cum fratre Germano Henrico, cum
 fratre consanguineo * Tanquarto, ex Hatte-
 burga moniali nato, alijsque principibus co-
 gnatis, & affinibus) cum externis postea ho-
 stibus, & rebellibus tota ferè vita, sed victor
 dimicauit.

Quomodò verò Henricum fratrem, Eb e-
 rardum Ducem, Francorù atque Gisbertum
 Ducem Lotharingiæ validissimo instructos
 exercitu, ipse cum paucis manibus miracu-
 losè in fugam coniecerit, & incruenta parta
 victoria superarit, operæ pretium est hic e-
 narrare. Historiam describunt V Vitikindus
 Saxo lib. 2. Ditmar. chron. li. 2. Sigebertus in
 suo Chronico ad annum 938. Luitprandus
 lib. 4. ca. 11. Referam ipsa verba Luitprandi,
 vt sancta cognoscatur Ottonis pietas, & quid
 suis ille effecerit precibus: *Rex denique suorum
 tantam constantiam non sine diuino instinctu con-
 siderans, quoniam fluuio intercedente corporali
 presentia suis subuenire non poterat, recordatus
 populi Domini, qui repugnantes sibi a malechitas
 vr ationibus Moysi serui Dei deuicerat, protinus de*

* Otto Fris.
 vocat Le-
 talphum.
 * V Vitikin-
 dus eū vo-
 cat Than-
 gmarum li.
 1. & Thane-
 marum, lib.
 2. in princ.
 Ditmarus
 Tammonē.
 lib. 1. & 2.

equo descendit, seque cum omni populo, lacrymas fundens, ante victoriferos clauos manibus Domini nostri IESV Christi affixos suæque lancea impositos in orationem dedit; quantumque iusti viri (secundum sententiam Iacobi) tunc valeret oratio, res manifesta probauit. Eo namque orante, cum ex suis nullus occumberet, hostes sunt in fugam conuersi, nonnullique eorum cur fugerent, penitus ignorabant. Ipsam precatiunculam suæ historiæ inseruit VVitkindus lib. 2. Domine inquit, omnium rerum auctor, & rector respice populum tuum, cui me præesse voluisti, vt ereptus ab inimicis sciant omnes gentes, vllum mortalium tuæ dispositioni contra ire non posse; qui omnia potes, & viuis & regnas in æternum.

Similiter anno sequente idem Otto eorundem Eberardi, & Giselberti potentissimo exercitu in Alfatia circumdatus, ipse verò cum paucis, quia plerique ex suis ob multitudinem hostium aufugerant, relictus, insigni potitur victoria, non absque miraculosa itidem Dei gratia. Quam referens idem Luitprandus, lib. 4. cap 16. Eberhardus, inquit, gladijs occiditur, Giselbertus Rheni vndis submergitur &c. cæterorum verò nullus aufugit qui non aut viuus caperetur, aut gladio truncaretur. Vides igitur quemadmodum super Regem tribulantes Dominus manum miserit, quem in vijs suis ambulantem cognouit. Hac parta victoria Imperator ingen-

ingentes recitavit immortalis Regi Deo gratias, & Henrico fratri, ubi stragem istam suorum complicum audiuit, petenti suppliciter veniam, non solum eam clementer indulgit, sed & regionem Lotharingæ pro habitatione insuper concessit. Imò nec sic conquiescentem, ob intemperatam regnandi libidinem, *monitu, & intercessione sanctæ Matris eius* (Mathildis *præfecit eum Regno Ba- uariorum, Bertholdo iam defuncto pacem, atque concordiam cum eo faciens, quæ usque in finem fideliter perduravit.* sunt verba VVitikindi lib. 3. Magna ea fuit Ottonis clementia animique mansuetudo.

His ita fæliciter peractis, quid deinceps egerit, narrare continuat Verus Chronologus Adam, Canonicus Bremensis, lib. 2. cap. 2. his verbis: *Otto igitur Rex diuino fultus auxilio, quam primum ab insidijs fratrum suorum ereptus est, iudicium & iustitiam populis fecit. Deinde postquam omnia fermè Regna, quæ post mortem Caroli defecerant, suo imperio subiugarat, in Danos arma corripuit, quos antea pater eius bello compressit. Enimverò tunc rebellare moliti Legatos Ottonis cum Marchione trucidarunt, omnem Saxonum Coloniam funditus extinguentes. Ad quam rem vlciscendans Rex cum exercitu statim inuasit Daniam, transgressusq; terminos Danorū apud Schliasvigh*

olim positos, ferro, & igne vastauit totam regionem, vsque ad mare nouissimum, quod Northmannos à Danis dirimit: Et vsque in presentem diem à victoria Regis Ottesund dicitur. Cui egredienti Haraldus (Rex Danorum) apud Schliasvich occurrens, bellum intulit, in quo vtrisque viriliter certantibus Saxones victoria potiti sunt. Dani victi ad naues cesserunt, tandemq; conditionibus ad pacem inclinatis, Haraldus Ottoni subicitur, & ab eo regnum suscipiens, Christianitatem in Dania recipere spondit. Nec mora baptizatus est ipse Haraldus cum vxore Gunild, & filio paruulo, quē Rex noster à sacro fonte susceptum Suen Otto vocauit. Eo tempore Dania Cismarina quam Lutland incolae appellant, in tres diuisa Episcopatus, Hamburgensi Episcopatu subiecta est, &c. Narrat ibidem simul incrementa, & successus sanctę Dei Ecclesię in Aquilone, quam tunc ibi plantare & rigare viri perrexerunt Apostolici * Adal-

* alias Adal-
gandus.

dagus Episcop. Hamburgensis, & ab eo ordinati, ac missi, Haroldus, Liasdagus, Reginbrundus, &c. quibus Papa Agapetus II. benedictionem, & facultates Apostolicas, pro felici Vineę Domini cultura, cum gaudio impertiuit.

Idem Adamus capite seq. Ferunt etiam, inquit, eo ipso tempore eundem fortissimum Regem Ottonem vniuersos Slauorum populos (Regulo ipsorum occiso, quod addit Sigebertus) suo

impe-

imperio subiecisse, quosque Pater eius vno grandi pralio domuerat, ipse Otto tanto deinceps Dei adiutorio constrinxit, vt tributum, & Christianitatem, (quod à patre suo, Rege Henrico, didicerat) pro vita simul & patria libenter offerrent victori. Baptizatusque est totus Gentilium populus; Ecclesia in Slauonia tunc primum constructa, de quibus rebus circa finem vt gesta sunt, opportunius sumus aliquid dicturi, &c.

Hæc ita prolixè verbis refero antiquissimi Historiographi, vt Principes Saxoniae cognoscant ab Imperatore Ottone Magno eius Religionis veritatem, quam ipse omni studio, & contentione, cum vitæ suæ quoque periculo Daniæ intulit, & ad populos à Christiana fide alienos longè lateque propagauit. Et tam diuinus Imperator adeò litens hominum salutis, nō posset eandem fidem Catholicam, tot præclaris de ea positis relictisque monumētis commendare, ac persuadere suis ex consanguinitate posteris, & Augustæ Domus Saxonicæ hæredibus?

Quod si plura audire libet eiusmodi victoriarum, quas pijsimus Imperator Otto potius precibus, & ieiunijs, quam vi armorum, militumve potentia reportauit, exempla in promptu adsunt. Hūnos certè, siue Vngaros, rursus in Germaniam, sed longe maiore quā Patris Henrici tēpore ferocia, impetu, & numero irruentes, quorū tanta, inquit Frodoar-

* VVitik.
lib. 3.

clus, multitudo erupit, quantam tunc temporis uiuentium hominum nemo se antea uidisse in vlla regione profitebatur, prope Augustam miraculose fudit, & altero adhuc die Ratisbonam usque insequendo trucidauit, * tribus eorum Regulis, utpote belli ducibus, ad perpetuam gentis ignominiam laqueo suspensis. Rex (inquit Frodoardus in chronico suo ad annum 955.) cum tantum exercitum Vngarorum perspexisset, aestimauit non posse ab hominibus superari, nisi Deus omnipotens eos occidere dignaretur, in cuius adiutorium confidens, suorumque consolationibus Principum roboratus, bellum viriliter cum eis agere cepit, & cum mutua cade utroque cecidissent, & his interfectis, qui ad occisionem à Deo predestinati erant, gloriosa victoria Ottoni Regi à Deo, cui nihil est impossibile, data est, ita ut exercitus Vngarorum in fugam versus, virtutem praeliandi ultra non haberet. Et quamuis incredibilis numerus illorum occisus fuisset, tantus tamen adhuc exercitus eorum remanebat, ut hi qui de propugnaculis Augusta ciuiatis eos venire conspexerunt, non pugna lacestos eos redire existimarent, donec pretereuntes ciuitatem, vltiora Lici fluminis litora festinando repetere cognouerunt. Rex autem cum suis eos sequens, & quibus se coniungere potuit, occidens, vespertina hora diei peruenit ad Augustam. Et quali oratione milites suos in tanta necessitate exhortatus sit, refert VVitikindus lib. 3. Superamur scio, inquit, multitudine, sed non virtute,
sed

sed non armis. Maxima enim ex parte nudos illos armis omnibus cognouimus, & quod maxime est nobis solatij, auxilio Dei, illis est sola audacia pro muro nobis spes, & protectio diuina, &c. Et his dictis, arrepto gladio, & clypeo, ac sacra lancea ipse primus equum in hostem vertit. His magnæ pietatis in Ottone exemplum, posteris imitandum addit Historicus Ditmarus, qui circa hæc tempora vixit, utpotè natus (se ipso teste lib. 3.) anno 976. d. 25. Iulij, chronici sui lib. 2. Postera die, inquit, id est, in festiuitate Christi Martyris Laurentij, Rex solum se præ cateris culpabilem Domino professus, atque prostratus, hoc facit lacrymis votum profusis, si Christus dignaretur sibi eo die tanti intercessione Praconis dare victoriam, & vitam; quod in ciuitate Mersburgensi Episcopatum in honore victoris ignum construere, domumque suimet magnam nouiter inceptam, sibi ad Ecclesiam vellet edificare. Nec mora erectus à terra, post Missæ celebrationem, sacramque communionem ab egregio porrecto Othalrico, confessore suo, sumpsit Rex clypeum, lancea cum sacra milites in hostem procedendo, resistentemque primus erupit, ac mox terga vertentem usque ad vesperam prostrauit ac effugauit. Rotgerus etiam celebris huius victoriæ mentionem faciens in vita B. Brunonis Archiep. Coloniensis, apud Sur. tom. 5. d. 11. Octob. Imperator, inquit, iudici sanxit ieiunium ipsa die, quæ tunc erat in Vigilia S. Laurentij Martyris, pro cuius interuentu sibi, populoque suo, ipsum Deum poposcit esse refugium.

Impera-

* An. 966.

Imperator itaque pro tam gloriosa victoria Deo, D. Laurentio, ac omnibus Sanctis immortales agens gratias, Mersburgi vt vouerat, Cathedralē* crexit, ac fundauit Ecclesiam sub nomine, & patrocinio S. Martyris Laurentij, cuius ope & auxilio se diuinitus adiutū profitebatur. Etenim Sanctos in cœlis, Dei amicos, magna vbique deuotione coluit, solatium, & opē illorum semper expertus. Et vt hoc obiter recenseam: Contigit aliquando vti apud Regin. ad An. Christi 956. videre est, vt grauissima pestis in plagis grassaretur Aquilonis, quā etiam Otto correptus, saluus euasit intercessione S. Viti Martyris. Quod his quoque narrat verbis qui tunc vixit, V Vitikin. de rebus Saxon. lib. 3. *Eo tempore Imperator & ipse agrotare cepit, sed meritis Sanctorum, quibus fidele iugiter obsequium præbet, maximeq; patrocinio inlyti Martyris Viti, cui aperuit os suum, de infirmitate conualescit.*

Porro hac occasione vltèrius aliquid dicendum venit de insigni pietate Ottonis Magni in fundandis, exstruendisque Religioni Catholicæ Ecclesijs. Non enim erat satis pijsimo illi Imperatori multos ad societatem Christianæ fidei populos Mauortia manu, magno labore, & periculo suo perduxisse, nisi etiam in necessarias fabricas, & vsus Ecclesiarum diuersis in locis Regios omninò sumptus effunderet. Præter eas verò quas
opera

operâ Sanctissimorū virorum in Dania Sie-
 fsvici, Ripæ, Arhusæ, & Aldenburgi Ecclesias
 erexit Episcopales, insignes alias in Germa-
 nia fundavit, & dotavit, de quibus sequentia
 vetus Historicus narrat Adamus lib. 2. Ipso
 tempore Magnus Otto subiugatis, Christianaq; fi-
 dei copulatis Slauorum gentibus inclytam vrbe[m]
Magdenburg super ripam Albiæ fluminis* condi-
 dit, quam Slavis Metropolim statuens, Adelber-
 tum summe sanctitatis virum ibidem consecrari
 fecit Archiepiscopum. Is primus in **Magdeburg**
 ordinatus duodecim annis strenuè pōtificatum ad-
 ministravit, multosque Slauorum populos predicā-
 do conuertit. Cuius ordinatio facta est anno Impe-
 ratoris & Archiepiscopi (scilicet Hamburgensis,
 nomine Adaldagi) trigesimo quinto, & sunt anni
 post ordinationem S. Ansgarij centum triginta se-
 ptem **Magdeburgensi** Archiepiscopatu subiecta est
 tota Slauonia vsque ad Penem fluum. Episcopa-
 tus quinque; quorum **Mersburg** & **Tysca** super
 Salam flumen cōdita, **Misna** super **Albim**, **Bran-**
denburg, & **Heuelberg** inferius vadunt. Sextus
 Episcopatus Slauoniæ est **Aldenburg**: Eum, quod
 vicinior est nobis, Imperator Hamburgensi Archi-
 episcopatu subiecit, &c.

*Ditmarus
 l. 2. in prin-
 addit, in-
 stinctu cō-
 iugis suæ
 Edithæ.

Hos, inquam, Episcopatus omnes ab Ot-
 tone Magno erectos Historici tradunt vete-
 res, & consentiunt neoterici. Et quia erran-
 tes tutius credunt suæ sectæ doctoribus, &
 Historiographis, referā huc ipsissima verba
 Eliæ

Eliæ Reufneri, Lutherani, in Academia Ienenti quondam Professoris, ex opere ipsius Genealogico in stirpe V Vitikindea. *Quid multa Imperium Romanum penè collapsum restauravit: Germaniam, Galliam, Italiam pacavit: Danos Sorabos, Henetos, Bobemos (cum quibus, vt paulò supra ibid. ait, semper rebellibus quindecim continenter annos acriter conflavit) ad Societatem Ecclesiæ perdaxit: Ecclesias Episcopales plurimas fundavit. vtpote Havelbergensem An. C. 946. Altenburgensem A. C. 948. Misnensem A. C. 958. Brandeburgensem A. C. 960. Magdeburgensem, Merseburgensem & Zicensem A. C. 968. Eadem narrat, licet non ita distinctè, Abrah. Bucholtzerus Calvinista, in suo indice Chronologico ad annum Christi 936. Porro Zicentem aliquot post annis Echardus nomine I. Misniæ, ac Thuringiæ Marchio III. Guntheri Comitis Pleissenfis filius, sub Ottone Imp. III. Naumburgum transtulit, vbi & Ecclesiam Collegiatam S. Georgij fundavit.*

Sunt tamen, qui duas illas, Misnensem quæ tunc immediatè Romano Pontifici fuit subdita, & alteram in Ballersleben terræ Lunæburgensis, quæ putatur Magdeburgum translata, primitus erectas adscribant Ottonis patri, Regi Henrico. Crant. in Metrop. lib. 3. c. II. Quod vtrumque absque errore dictum commodè potest accipi, si intelligatur vel Patrem prima istarum iecisse fundamenta, & filium

liū eas perfecisse, vel filiū eas à patre erectas, atq; fundatas amplioribus bonis, & redditibus locupletasse Sit vtriq; laus sua. Constat eundem Ottonem aliud cœnobium quoque Magdeburgi fundasse sub regula S. Benedicti in honorem SS. Petri & Pauli, & Innocentij Martyris, cuius ibi reliquias collocavit. Ecclesiam verò ibi Metropolitanā, totamque ad eò civitatem tutelæ, & patrocínio S. Mauritij, legionis Thebæorum Martyrum principis, cuius similiter corpus eò trāstulit, An. Christi 961. vt refert Ditmarus, deuotè dicauit; quippe qui Sanctos, Sanctorumque reliquias non minore, quam pater Henricus, veneratione colebat.

Et certè memoriā dignum est, quod recenset Sigebertus ad an. 969. de Catena S. Petri, dum Romę Iohanni Papæ XIII. Otto Imperator adest. *Quidam*, inquit, *Comes Ottonis Imperatoris eius familiaris Romę ante oculos omnium à diabolo arreptus, ita vt seipsum dentibus discerneret, iussu imperatoris ad Iohannem Papam adductus, vt catena S. Petri collo eius circumdaretur. Dum à fallacibus clericis semel & bis, sed alia catena furenti adhiberetur, nec quicquam remedij proueniret, vbi nihil virtutis inerat: tandem verà S. Petri catenā allatā, & collo furentis circumdatā Diabolus spumans, & multum clamans, abscesit. Quā catenā Theodoricus Metensis Episcopus arrepta, cum diceret se eam,*
nisi

nisi manu eius abscisâ, non dimissurû: tandē Imperator sedato litigio à Papa Iohāne obtinuit, vt anulum huius catene exsectum Episcopus mereretur.

Cæterum sicuti in omnibus suis actionibus, ita maximè in frequentatione cultus diuini fuit admodum pius, qui solebat, inquit, Ditmarus (lib. 2.) in solennitatibus vniuersis ad vesperam, & ad matutinam, atque ad Missam cū processione Episcoporum venerabili, deindeque cæterorum ordine Clericorum cū crucibus, sanctorumque reliquijs, ac thuribulis ad Ecclesiam vsque deduci: hicque cum magno Dei timore, qui est principium sapientiæ, staret atque sederet, vsque dum finita sunt vniuersa, nil loqui nisi diuinum, ad caminatam suimet cū luminaribus multis comitatuque magno sacerdotum Ducum, ac Comitum remeabat &c.

Iam verò quam fuerit liberalis, & munificus erga diuersas Ecclesias, prolixè commemorat Crant. in Metrop. Sax. lib. 3. c. 25. & imprimis omnium Matrem ac principem, Romanam, cui ea omnia, quæ antecessores Imperatores, & Reges bona contulerunt nouo diplomate ipse confirmauit, maioribusque ac pluribus donis ex proprijs, & patrimonialibus adauxit, per modum extractus, huc inde repetam. Integrum qui legere volet, annales inspiciat Cardinalis Baronij ad annū Christi 92. qui eius Autographum, aureis exaratum litteris, asserit Romæ custodiri in Castello

stello S. Angeli, duo verò alia authenticæ fidei inde exscripta exēplaria exstare in Bibliotheca Vaticana, è quibus ista.

In nomine Domini Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ego Otto Dei gratia Imperator Augustus, vnà cum Ottone glorioso Rege filio nostro diuinâ ordinante prouidentia, spondemus, atque promittimus per hoc pactum confirmationis nostræ tibi B. Petro, Principi Apostolorum, & Clauigero Regni calorum, & per te Vicario tuo Domino Iohanni summo Pontifici, & vniuersali XII. Papa, sicut à prædecessoribus vestris vsque nunc in vestra potestate atque ditione tenuistis, & disposuistis ciuitatem Romanam cū ducatu suo, & suburbanis suis, atque viculis omnibus, & territorijs eius montanis, & maritimis litoribus, atque portibus, seu cunctis ciuitatibus, castellis, oppidis, ac viculis, &c. Nec non Exarchatum Rauennatem sub integritate, cum vrribus, ciuitatibus, oppidis, & castellis, quæ piæ recordationis Domnus Pipinus, & Domnus Carolus excellentissimus Imperator, prædecessores nostri B. Petro Apostolo, & prædecessoribus iam dudum per donationis paginam contulerunt. &c. Insuper offerimus tibi B. Petre Apostole, Vicarioq; tuo, Domino Iohanni Papa, & successoribus eius, pro nostræ anime remedio, nostriq; filij, nostrorum parentum de proprio nostro Regno Ciuitates, & oppida, cum piscarijs suis, id est, Reatem, Amiternū, Furconem, Nursiam, Baluā, & Marsim, & alibi ciuitatē interamnem, cū pertinentijs suis.

Has omnes supradictas prouincias, vrbes, ciuitates, oppida, & Castella, viculos, & territoria, simulque & Patrimonia, pro remedio anime nostræ, & filij nostri, siue parentum nostrorum, ac successorum nostrorum, & pro cuncto à Deo conseruato atque conseruando Francorum populo, iam dictæ Ecclesiæ tuæ B. Petre Apostole, & per te Vicario tuo, Spiritali Patri nostro Iohanni Summo Pontifici, & Vniuersali Papæ, eiusque successoribus, vsque ad finem sæculi, eo modo confirmamus, vt in suo detineat iure, principatu, atque ditione, &c. Quæ Cæsaris ordinatio prolixius eodem diplomate extenditur, confirmatur, & his verbis concluditur: Hoc vt ab omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, & nostris firmum esse credatur, propriæ manus signaculo, & Nobilium Optimatum nostrorum subscriptionibus hoc pactum confirmationis nostræ roborauimus, & bullæ nostræ impressione obsignari iussimus.

Signū Domni Ottonis Serenissimi Imperatoris.

Signum Adaldagi Hamburgensis Archiepiscopi.

Sequuntur signa aliorum Episcoporum, Abbatum, & Comitum. Anno Dominicæ Incarnat. 962 Indict. 5. mense Febr. 13 die eiusdem mensis, Anno vero Domni Ottonis Imperij 27 facta est hæc pactio fœliciter.

Ab hoc, inquam, Ottone meritò Saxonix Principes scrutari, & cognoscere possunt, Catholicæ Religionis veritatem, ad quæ etiam paulò ante An. 960. vt verbis vtar Lamberti Schaff.

Schaff. Venerunt Legati Rusſiæ gentis ad Regē Ottonem, deprecantes, vt aliquem suorum Episcoporum transmitteret, qui ostenderet eis viam veritatis. Qui consensit deprecationi eorum, mittens Adelbertum Episcopum fide Catholicum

Sed qui ad magnam vsq; senectam laudabilem vixit vitam, non disparem sortitus est vitæ quoq; finem, mortē, Magnus ille Imperator Otto, de cuius obitu hæc in sua historia scribit VVitikindus lib. 3. circ. finem. Tertia feria ante Pentecosten, loco deuenit, qui dicitur Mileua, proxima nocte iuxta morem diluculo de lecto consurgens, nocturnis & matutinis laudibus intererat, post hæc paululum requieuit. Missarū diinde officijs celebratis, pauperibus iuxta morē manus porrexit, paululum gustauit, iterumq; in lecto requieuit. Cum autem hora esset, processit letus, & hilaris ad mensam resedit, peracto ministerio, vespertinis laudibus interfuit. Facto cantico Euāgelij astuari atq; fatigari iam cœpit. Quod cum intellexissent Principes circumstantes sedili eū imposuerunt, inclinantem autem caput, quasi iam defecisset, refocillauerunt. Expetitoq; Sacramento diuini corporis, & sanguinis, & accepto sine gemitu, cum magna tranquillitate vltimum spiritum cum diuinis officijs pietati Creatoris omnium tradidit. Eadem attestatur Ditmarus, eiusdem sæculi scriptor, Chron. lib. 2. ad finem.

Hic est exitus Magni Ottonis, qui in vita sua multum se mouit, & fatigauit pro pace,

D 2

& incre-

* Mimmeleba, vel vt Schaffn. habet, Mielieba.

& incremento militantis in terris Ecclesiæ, adeoq; totius sacri Romani Imperij; ille quasi per somnum, & dulcissimam quietem ad Ecclesiam triumphantem, & supernum Regnum Christi (quod piè credimus) concessit: quem meritò inclyti Saxonix Principes in familia sua Imperatorem magnum pietate, virtutibus, & rebus gestis celebrare, imitarique possunt, qui Catholice Romanæ Religionis satis multa, & præclara post se reliquit per omnium historias testimonia; quod ibidem quoq; ad laudes defuncti adijcit eiusdem sæculi scriptor V Vitkindus, Monachus Corbeienſis, hic minimè tacendum. *Itaq; defunctus est Nonis Maij (An. Christi 973.) quarta feria ante Pentecosten Imperator Romanorum, Rex gentium, diuinarum, humanarumq; rerum multa religiosa seculis relinquens monumeta: Sepultus Magdeburgi in æde Metropolitana, hoc eius sarcophago inscripto dysticho:*

Tres luctus causa sunt hoc sub marmore clausæ,

Rex, decus Ecclesiæ, summus honor patriæ:

Refert etiam Ditmarus loco supra notato, quali in viuis uti solebat symbolo, quoties res ipsi succedebant prosperè; si vel triumphos, & spolia ab hostibus, vel laudes, & Epinicia ab Amicis reportabat; quoties magnis alijs cumulabatur à Deo beneficijs, nempe isto, quod fuit olim Regis Dauid s: *Non nobis Domine, non nobis; sed nomini tuo da gloriam. Defuncti*

Psal. II 3.

functi postea corpus Imperatrix Adelaidis
Catholico ritu terræ; animâ autem Deo sum-
mis pietatis officijs studiosè ac deuotè com-
mendauit, quod idem V Vitikindus affirmat
ibidem, & Ditmarus his verhis: *Quantum ve-
rò pro liberatione animæ senioris suimet Adelheidis
Imperatrix inuigilauerit vsque in finem dictis non
valet comprehendere, nec factis.* De cuius sanctæ
fœminæ obitu idem Ditmarus lib. 4. *Adelhei-
dis, inquit, Imperatrix urbem, quæ Olsa vocatur,
interim ædificans, collectis ibidem Monachis, omni-
busq; perfectis, in eodem anno 16 Cal. Ian gaudens
opperyt, cuius fideli seruitio iusta recompensas præ-
mia Dominus, ad tumbam eius plurima hodie ope-
ratur miracula* Lamb. obitum illius refert ad
annum sequentem.

DE HENRICO RIXOSO.

SECUNDVS Regis Henrici ex S. Matilde
filius fuit Henricus, qui prauorum sugge-
stione armâ contra fratrem Ottonem corri-
puit, vnde *Rixosus* appellatus est, sed victus,
& pœnitens, non solum rebellionis meruit
accipere veniam, sed & Lotharingiæ, ac post-
eâ quoque Bauariæ prouincias: fidusq; dein-
ceps fratri Imperatori in perpetuum adhæsit
militiæ comes, & victoriosus belli Dux, mor-
talem exuens vitam Ratisbonæ, An. Christi

955. sepultus in Ecclesia S. Haimerami. Huius propterea mentionem facio, quia avus fuit S. Henrici Imp. de quo suo loco.

DE B. BRVNONE, ARCHIEPI-
SCOPO COLONIENSI.

* Lib. 3.

TERTIVS fuit Bruno, dignus S. Matilde filius, qui ipsam sanctitatem, & pietatem ex matris vberibus suxisse videtur. Intueamur itaq; personam, & videamus vitam eius. Is statu, & professione pastor fuit, & re, ac opere magnus Catholicæ veritatis doctor, *magnus, ut ait* VVitikingus, ingenio, magnus scientia, & omni virtute, ac industria*, qui idcirco eam non solum vitæ exemplo, sed & verbi prædicatione Saxones, & multos alios, quod in viuis præstitit, optimè docere poterit. Vfus ille fuit ab ineunte ætate Balderico, Episcopo Traiectensi, & Israele Scoto, præceptoribus, quibus magistris & in doctrina, & in pietate egregiè profecit. Sacris initiatus, primum Abbas fuisse, & consedisse cum alijs Episcopis, & Abbatibus in synodo Viridunensi legitur apud Frodoardum in Chron. ad A. C. 947. lib. 4. c. 34. hist. Eccl. Rhem. postea electus, & consecratus, VVicifredo mortuo, Archiepiscopus Coloniensis, A. 953. Quo tempore statim ab ipso Legatos Romæ ad Papam Agapetum II. pro impetrando pallio, & Apostolica benedictione missos, narrat his

rat his verbis Rotgerus in vita S. Brunonis, c. 23. apud Surium to. 5. d. 11. Octob. *Seruus Domini Bruno secundū dignitatem sedis suae, Romano quoq; sedis, & Apostolicae Benedictionis priuilegijs debuit insigniri, & cum eis pariter qui traditam à B. Petro Apostolo sanam seruauere doctrinam, Catholicae fidei integritate in vera Confessione, & inuiolabili veritate praedicationis vni. Synodicam suam epistolam per Hadamarū, venerabile Fulden- sis monasterij Abbatem, Romā ad Agapetum, mirae sanctitatis Papā, direxit, in qua cuius spiritus esset, innotuit; appellatusq; est ibi cōtor, & conciuus Apo- stolorū princeps, & propagator Domini praeceptorū.* Et paulò post: *Legatus Romā rediens bonum nū- cium Coloniam ferre accelerauit, portans sacrum habitum ab Vniuersali Papa missum: Item: Ferens simul reliquias de proprio corpore S. Pantaleonis Martyris, & priuilegium Apostolicae sublimitatis auctoritate traditum, &c.*

Quorsum haec? vt cōstet omnibus, qualem in viuis praedicauerit fidem, ac religionē sub- ditis suis B. memoriae Bruno, nepe Catholicā Romanā: eā viuā voce docuit, & scriptis con- signauit. Et quidē pro concione valdē facun- dus dixisse fertur, scripsisse verò commenta- rios in pentateuchū, & in quatuor Euangeli- stas, quos mihi nō licuit videre. Magnus erat librorum amator, & congestor, ita vt semper secum assumeret, & haberet bibliothecam, praecipuam tamē ponens curam in visitandis

* Crantz.
Sax. lib. 4.
c. 13.

& corrigēdis suæ Diœcesis Collegijs, & Monasterijs. Vitæ, ac vestium luxum valdè ex-
crabatur, & suo exemplo alios ad bonos vitæ
mores prouocare studuit. Mirè deuotus in
SS. reliquijs colligendis, & honorandis, cuius
diligentiâ Colonienses acceperunt S. Petri
Apostoli baculum, partemque catenæ: item
corpora, & ossa Sanctorum Martyrum Eli-
phij, Gregorij Spoletani, & Euergisli, &c. Ce-
lebrem quoq; Abbatiam S. Pantaleonis, quæ
Colonię, & collegiatam Ecclesiam, quę Sufati
est, ipse fundauit. Multa quoque temporalia
bona & beneficia Coloniensi ciuitati, & Diœ-
cesi contulit; primusque in ordine Archiepi-
scoporum Coloniensium extitit Dominus in
temporalibus. Tandē pijsimus Pręsul* Com-
pendium in Gallia ad conciliandos nepo-
tum ex sororibus dissidentium animos pro-
fectus, cœpit Rhernis infirmari, sentiens, ac
prædicens corporis dissolutionem, & mox
præuia confessione sacram expetiuit Eucha-
ristiam, Extremamq; vnctionem, quibus de-
uotè acceptis, mediâ nocte obdormiuit in
Domino quinto morbi die, d. 11. Octobr. An.
965. quod quoq; testatur in Chronicis ad di-
ctum Christi annum Regino, cuius ista sunt
verba: *Eodem anno Bruno archiepiscopus Colo-
niensis, germanus Ottonis Imp. vir ducatu pariter
& Episcopatu dignissimus. 5. Id. Octob. obiit. Cor-
pus eius translatum est Coloniam, & honori-
ficè*

ficè conditum in sua Ecclesia S. Pantaleonis. Fertur illius, dum viueret, Symbolū fuisse; *Vt sis quod vocaris, cur. 1.* vel illud Martialis: *Quod sis esse velis, nihilq, malis.* Præfuit suo Archiepiscopatu annis 12. & paulò amplius. Singula hæc prolixè & accuratè narrantur à coæuo Monacho Pantaleonita, Rotgero, in vita B. Brunonis.

DE LVDOLPHO.

HÆC de filijs Regis Henrici; dicendum nunc venit paucis de filijs Imperatoris Ottonis. Duas ipse habuit ordine coniuges; ex priori Editha, Edmundi Anglorum Regis filia, genuit Ludolphum, de quo suprà dictum est, quod contra patrem rebellis armatulerit, *malorum*, vt ait Ditmarus lib. 2. *deprauatus consilio*, hîc dicendum, quod ante mortē operâ, & intercessione B. Brunonis sui patris, S. Vdalrici, & religiosi Hartberti, Episcopi Curienfis, eidē patri reconciliatus fuerit, vt referunt *Rutgerus & Marianus*. Hic Ludolphus genuit Ottonem, patrē Brunonis, Romani postea Pōtificis, de quo suo loco infra.

DE VVILHELMO, ARCHIEPISCOPO MOGVNT.

* **S**VNT qui ex eādē Editha progenitum *El. Reusir. Stradunt VVilhelmū. Sed ex V Vitikin- in stirpe do scri. V Vitikin.

do scriptore synchrono, itemq; ex Ditmaro Merispurgenti Episc. qui sub idē tēpus vixit, fuitq; de cognatione, cōstat eos errare. Vterq; enim Ottoni I. duas ordine coniuges Edithā & post eam Adelheidē, fēminas sanctas, attribuunt, & ex singulis quos genuerit liberos enarrāt, quos inter V Vilhelmus nō reperitur: imō ex Editha filiū expressē vnicū nomine Ludolphum, V Vilhelmū verò ex nobili Sla- uonica capta (quam non nominant) prognatū referūt, V Vitikindus lib. 3. circa finē his ver- bis: *cuius mater, licet peregrina, nobili tamē genere erat procreata*, &c. Et Ditmarus lib. 2. nō pro- cul à fine. Fuit tamē is reuerà dignus Ottone M. filius, cuius memoria in benedictione est. Et qualis, videamus. Imitatus est per omnia patruū suum Brunonē, Archiepis. Colonienf. suisq; similiter virtutib⁹ ad summū peruenit sacerdotalis dignitatis culmē, electus mortuo Frederico ex Ducibus Lotharingiæ, Archie- pisc. Mogunt. die, quē ipse propriā manu cō- signauit 17. Ian. An. 954. siue vt ipsius chiro- graphum apud Marianū Scotum habet: *tanta sedis decimosexto Kalend. Ian. (ipsoq; die pace inter regem Ottonem, & filium Luitolphū facta) in loco Arastedi sum electus, & die 9. Cal. Ian. Moguntia ordinatus*. Quæ de eo vera testatur Lambertus, & Lamberto antiquior Ditma-
 * Mogunt. rus, loco prædicto. *Fridericus, inquit, * Archi-
 præsul xvij. ordinationis suæ anno vix abstemius
 obijt.*

obijt. & V Vilhelmus de matre quãuis captiua, tamẽ
nobili, & Slauonica, & ex Rege predicto genitus, vi-
ce eius ordinatur An Dominica incarnationis 954.

Summoperẽ cõmendatur ipsius morum sua-
uitas, prudentia animi, deniq; pietas. S. Adel-
bertũ Rugorũ Episcopũ, pulsum à barbaro i-
sto populo in exiliũ, nõnullis ex suis occisis,
quẽ Otto pater benignẽ excepit, hic W ilhel-
mus, eius filius, honorificẽ apud se fouit, & de-
tinuit; donec ei de Abbatia Burgesi, quã non
diu post vacare cõtigit, prouiderit. Breuiter
his ipsũ verbis describit V Vitikind. li. 3. circ.

finẽ: Eodem tẽpore quo hæc intra Italiã gerebãtur,
Summus Pontifex V Vilhelmus, vir sapiens, & pru-
dens pius, & cunctis affabilis, à patre sibi commen-
datum regebat Francorum Imperium Sunt, qui

referunt ipsum * Erphurdia cõdidisse. Obijt
anno 968. vt refert Lamb. d. 2. * Martij, cu-
piens auiam suam, sanctam Mathildem in-
firmantem pio affectu inuisere, quæ funus il-
lius anno sequẽte, 14. eiusdẽ mensis subsequen-
ta est: quod his narrat verbis V Vitik. ibidẽ.

Hic cum audisset agrotare matrẽ Imperatoris, mi-
ra sanctitatis sceminã, nomine Mathildẽ, dũq; eius
expectat funus, pprio funere ipsius funus pcedit.

* El. Reusn.

in stirpe

Witik. &

Petrus Al-

binus in

Chron.

Misnicis.

* Dirm.

Chron. li.

2. circa

med.

DE OTTONE II. IMPERAT.

Ex secũda vxore Adelheide, Rudolphire-
gis Burgundię filia, natus est Ottoni filius
Otto, postea Imperator II. cognomento Ru-

fus,

fus, Septennis à patre Imperij confors assum-
 ptus, & sicut apud Lambertū legimus ad an.
 967. deducente eum Romā prædicto V Vil-
 helmo fratre, à Iohanne Papa XIII. coronā
 Cæsaris exornatus: prima militiæ tyrociniā
 viuente patre magna cum laude fecit aduer-
 sus Saracenos, & Græcos ob violatos Lega-
 tos. Patre defuncto solus imperans, *Hericum,*
 Henrici Rixosi filium, *Bauariæ Ducem,* pa-
 truelem suum, turbas excitantem, prouincia
 *Ludolphi *expulit,* * *Ottoniq;* *Duci Boariam commendauit,*
 filio, patri (sunt verba Lamb. ad an. 976.) Danos rebel-
 Brunonis, les rursus iugo subdidit. Lothariū verò, Frā-
 qui postea corū Regem, qui graui ipsum iniuriā offen-
 Papa fuit, derat, inuadens Lotharingiam, & occupans
 nomine Regium Aquisgrani palaciū, vbi tribus die-
 Gregor. V. bus sedit, repente profligauit, & *festinato,* vt
 Lamb. habet ad an. 978. *um exercitu insecutus*
est Lutharium vsque in Sigonem fluuium, & vsque
ad S. Dionysij cœnobium, eumq; non apprehendit,
quia fugiendo euasit. Reuersus est tamē, & Ot-
 tonem terga vertentem vicissim insecutus;
 vbi Otto cum suis non absq; miraculosa ope
 ad preces S. VVolfgangi, Episcopi Ratisbo-
 nensis, præeuntis, flumen quod præter morē
 subitò inundauerat, saluus transiuit, quam
 historiam his verbis describit vetus author
 apud Baron. ad annum 978. *Cum Otto Secun-*
dus Imperator ob illam ipsi iniuriam, Franciam
Hostili animo, & manu ingressus Lutetiam vsque
 perue-

peruenisset : in reditu ad fluiuum quendam peruenere, cuius aqua intuerant, ita ut multi illic mergerentur. Vbi autem Beatus Antistes cum suis eo peruenit, tum praesens in periculo commotus suspexit in caelum, & tum sibi, tum suis bene precatus, atque benedicens, iussit suos inunctanter transire flumen. Sed illis adhuc cunctantibus, & Francis interim a tergo acriter instantibus : ille primus in nomine Domini (quod semper in eius versabatur ore) fluiuum ingressus, suos animauit. Nec quisquam eorum vllu experius est periculum. Tunc vero omnes id admirantes praegaudio in Dei laudes eruperunt. Contra vero, eos qui Ottonem insequabantur apud flumen miserè perijsse tradit Aimoinus lib. 5. c. 44. Ita ut haec historia perquam similis videatur deductioni populi Israelitici per mare rubrum. Exod. 14. quam exultans toties in psalmis suis decantat Rex Dauid ps 104. 105. 134. 135.

Catholica huius Ottonis pietas etiam inde patet, quod praecleara solitus sit impertire Ecclesijs priuilegia. Diploma monasterio S. Vincentij ad fontes Vulturini posito concessum, sic incipit: *Si Ecclesiarum Dei curam habere studuerimus, procul dubio imperium nostrum stabile erit, insuper & vitam aeternam promereri credimus &c.*

Sed quæ in fine vitæ Ottonem fortuna oppressit aduersa, & ob quam causam immissa, non inutiliter hic ad exemplum posterorum

rum

*aliàs Gis-
lerus.

*natus An-
no 1028.

rum commemorabitur. Contigit Anno 981. ut notat Lambertus, mori S. Adelbertum, primum Magdeburgensem Archiepiscopum, cui tunc ex promotione Ottonis, successit * Hifillarius, Episcopus Mersburgensis, destructo sequente anno Mersburgensi Episcopatu, quem pater Otto I. S. Laurentio in victoriæ laudem, & gratiarum actionem erexerat: bonis verò illius omnibus ad Magdeburgensem Ecclesiam transportatis. Et qua authoritate id à filio factum? propria, profana, nulla. Ex qua causa? ex nimio amore, & studio dicti Hifillarij. Quid hinc euenit Ottoni II? Calamitosus vitæ exitus. Etenim eodem anno 982. rursus contra Saracenos, & Græcos maximo cum exercitu proficiscitur. *In quo bello, ait Sigebertus, omnes Romanorum copie vsque ad interneccionem penè deletæ sunt. Imperator natando nitens euadere, à nautis ignorantibus eum, capitur. Et vt * Marianus, eius propè temporis scriptor, ait: Otto Imperator apud Calabriam occiso à Græcis exercitu eius de nauis exiliens natando aufugit. Et Leo Ostiensis; In eo, inquit, prælio Landulphus, princeps Capuanus, cum fratre Arnulpho, & alijs plurimis corruit. Insuper verò Lambertus: In quo prælio occisus est Henricus Augustensis Ecclesie Episcopus, cum plurimis alijs Episcopis: In quo etiam prælio Idus Iulij occisi sunt milites fortissimi, Hi scilicet:*

licet: Vdo, Geberhardus, Guntherus, Bertholdus cum alijs multis, & Otto Dux, atque VVernber Abbas Fuldensis. Ipse Imperator vitâ Comite vix euasit. Benè dicit VIX. quia Romam rediens mœrore consectus, exspirauit 7. idus Decemb. Anno seq. 983. ætatis 30. Imperij sui 10. additis 7. mensibus & d. 1. Sepultus in atrio Ecclesiæ B. Petri Apostoli.

In qua clade Otto sanctum Laurentium, grauissimum Vindicem passus est, & Vltorem destructæ Cathedræ Mersburgensis: quam cladem cuidam Episcopo in Visione nocturna antè ostensam, & Ottoni relata, refert qui isto tempore vixit Author, qui res gestas sancti Adelberti conscripsit, apud Surium tom. 2. d. 23. April. Visio autem talis fuit. Nocte intempesta, quando altus sopor solet occupare homines, vidit visum de quo agimus, Regem Otonem aureo solio sedentem, sub pedibus eius argenteum scabellum, Episcoporum & astantium procerum circa ipsum, prospexit seriem longam. Intrauit autem decora facie, instar ignis, Iuuenis, quem niuea vestis vestiuit, & purpurea stola in pectore cinxit. Nec stat, via vadit, argenteum scabellum sub pedibus Cesaris cum indignatione subtrahit, & auerso vultu ianuam petit. Quod agrè ferens, post illum cucurrit, tale somnum cernere qui meruit:

Quæso

Quæso inquit Domine mi, dedecus ne facias, suppèdaneum reddas quisquis es, qui tanta audes, obsecro, Regem coram populo ne confundas (hæc magna potentis Laurentij aurea persona erat, sicut illi Episcopo post agnoscere Deus concesserat) imò inquit, si meum dedecus non emendat, maiora faciam, subtracto scabello, ipso solio deponam. Huius visionis terrores, minasque exitiales cum cognouisset Rex puer facinus non correxit, siue amor hominis suavit, siue ira Dei ita iussit.

Otto igitur in tantis aduersis vt paulò antè habet idem author, illum circumfluentibus non respicit: quid contrarium ministerio æterni Imperatoris egerit, quid pro Laurentio peccauerit, non recognoscit: Episcopatum, quem pater in sacrum honorem pretiosissimo Martyri erexit, ambitione suorum in peccatum auctus destruxit, non faciens ordinem, quasi qui aquam in mare fundit, Episcopatum deiecit, vt plenum delicijs Archiepiscopatum ditaret. Tulit Episcopum optimo Laurentio, p̄sunt * Parthenopoli Archiprasulem nostro Mauritio Factum est contra ius in Ecclesia Dei, donec adueniens nouus Rex, & religiosissimus veterem errorem correxit. Post tres Ottones Henricus Christianissimus ecce venit, qui malefacta correxit.

* Magdeburgi.

Historia notatu omninò digna, vt huius Ottonis exemplo Principes, Reges, & Imperatores perpendant, quam periculose, & quanta cum iactura corporis, & rerum, animæque

mæque dispendio Ecclesiasticis se rebus immisceant etiam cum quid rectè, Deoque gratum facere se existimant. Non iste Otto ipsam religionem destruxit, non bona Ecclesiæ abstulit, sed ea illicitè, & inordinate vnus cum alia coniunxit. Quid fiet illis, qui Ecclesiæ & bona, & religionem simul auferunt? Caueant itaque, & exhorreant moderni Principes, Dei, sanctorumque eius incurrere iram, quæ si tardè venit, nec præueniente pænitiâ placatur, tandem pænæ grauitate compensatur.

Ne tamen hunc Ottonem omni in fine spoliemus laude Catholicæ religionis, & pietatis, ecce misericors Dominus indulgit ei ab hac clade spacium pænitiæ in sequentem vsque annum, (quo etiam vt Sigebertus ait: *Theodoricus Metensium Episcopus obijt, & secundum prophetiam viri Dei, vix aliquis Principum, qui in bello Calabrico euasit, diu superuixit*) deditque Ottoni cor prouidum, & pænitens, quo & delicta per confessionem, & elemosynas piè expiauit, & Imperio de successore sollicitè prouidit. Etenim Ditmarus, qui hanc historiam præ cæteris diligentius consignauit, refert ad finem lib. 3. Ottonem post acceptam cladem Veronæ comitia celebrasse de eligendo, sibi que substituendo, filio Ottone III. Imperatore; quam patris voluntatem, & sententiam Benedictus Papa

VII. eodem anno comprobavit. Romæ autem paulò post Otto ægrotans, quid egerit, & qualiter se gesserit, dicat nobis idem Dithmarus, qui tunc vixit, quique quæ vidit, & audiuit, fideliter annotavit, ibidem. Imperator cum Romam veniret, relicta matre sua Venerabili in Papia ciuitate grauer infirmatus est, & vt extrema presensit adesse, omnem suimet pecuniam partes diuidit in quatuor, vnã Ecclesiis, secundam pauperibus, tertiam dilectæ suimet sorori Mathide, quæ Abbatiam in Quedilingeburg deuota Christo famula obtinuit, quartam suis tristibus donauit ministris, & militibus: Facta q̄ latialiter Cōfessione coram Apostolico, ceterisq̄ Coepiscopis, atq̄ Presbyteris, accepta ab eis optata remissione septimo Idus Decemb. ex hac luce subtractus est terra q̄ commendatus ad introitum Orientalis Paradisi domus S. Petri cunctis patet fidelibus, & imago Dominica honorabiliter formata venientes quosq̄ stans benedicit.

DE THEOPHANIA CONIVGE
OTTONIS II.

IMPERATRIX quoq; Theophane, Ottonis vidua, non fuit negligens in exsoluendo pietatis officio pro defuncto suo marito, de qua hæc vetus refert author, qui vitã scripsit S. Adelberti Episcopi Pragensis apud Sur. d. 23. April. tom. 2. *Græca Imperatrix Augusta. quæ*

iam longos dies fleuit, sepulti coniugis memoriam reparat, dulcem Ottonem eleemosynis, & orationibus celo commendat. Quæ etiam vbi cognoscit S. Adelbertum, à Bohemis impijs in exilium pulsum, Romæ præsentem adesse, supplicat illi, & larga dat munera, vt orare dignetur pro defuncto coniuge quod infra ibidè his extat verbis: *Sed peccatum quod viuens Otto neglexit, mortuo marito emendare vxor superstes instabat. Legatos mittit & eleemosynas, orationes multorū querens, per quos propitium Redemptorem appelleret, & peccatorem Regem ab incendio liberaret. Hæc tum vbi sanctum virum adesse cognouit Adelbertum, nominatissimum Episcopum, & Hierosolymam properare audiuit. clam ad se vocat, oransq; vt pro anima Senioris rogaret, massam argenteam obtulit ingentem Vbi accepit vir Dei onus argenti suo itineri, aut necessitati parum prouidens omnia, sequenti nocte pauperibus expendit. Obijt illa Anno. 991. Nouiomagi, sepulta Colonia in æde S. Pantaleonis.*

DE OTTONE III. IMPERATORE.

VENIO nunc ad Ottonem III. Ottonis II. ex Theophania, Nicephori Imperatoris Constantinopolitani priuigna, filium, de quo, opera & studio patris, consensu verò, & approbatione Papæ Benedicti VII. Ve-

E 2 ronæ

ronæ electo Rege, & Aquisgrani, coronato hæc prodit Ditmarus Chron. lib. 3. ad finem. *Huius, inquit, inclyta proles nata sibi in Sylua qua Ketil vocatur, in die proximi Natalis Domini à VVillegiso Magociacense in Regem consecratur Aquisgrani, & completo hoc officio mox legatus tristi nuncio tanta perturbans gaudia aduenit.*

Non longo ab hinc tempore, anno scilicet 996. mortuo Papa Iohanne XV. contigit oriri schisma in Sede Apostolica, insurgente contra electum Brunonem, dictum Gregorium V. Philagatho, Episcopo Placentino, nominato, dum in Sede per quatuor circiter menses sederet, Iohanne XVI. quem creauerat, intruferatque Crescentius, Senator Urbis diues, & præpotens. Qua occasione Otto, Rex nuper in Germania coronatus, patre defuncto, in tantis turbis Romam vocatus ad tollendum schisma, nouis solennitatibus, tranquillata iam Ecclesia, Imperator à Gregorio Papa V. die Pentecostes, qui fuit 9. Iunij, Anno prædicto 996. inauguratur, & benedicitur, de qua re hæc leguntur in ge-

* in vita S. Adelberti
apud Su-
rium, tom.
2. mense
Aprili, pag.
834.

stis * S. Adelberti Episcopi Pragensis. *In purpura natus Otto Rex III. causa scandendi Imperij culmen (vt mos est à Carolo Magno Regum Francorum) multo comitatu Romam venit, optatum diu caput Latine terre. Ostendit se quasi post Deum altera iustitia veniat, iniqui*

iniqui omnes tremunt, boni magno gaudio gaudent. Fecit propter quod venit. Quem ipse in Sacellum suum tractum posuit Papa Gregorius Casarem, benedixitque: & populus Kyrie-eleison celsa voce cantavit. Ascendit ille vinctus cum corona Imperij Imperator Augustus, gerens sidereos vultus, & bonae voluntatis plena praecordia ferens.

Hic quidem Otto ob prodigiosam Sapientiam, praesertim in aetate adhuc iuuenili, stupendaque facta, quae humanam fortem excedere videbantur, cognomen traxit * *Mirabilia mundi*, de quo Gerbertus Aurelianensis in act. Rhem. c. 28. *Succedit, inquit, Ottoni Caesar Otto, natura, aetate cunctos Principes, armis, Consilio & scientia superans. Certè terribilis fuit, & in puniendo aliquanto seuerior, nimisque praecipuus. Constat enim, qualiter non solum Crescentium praedictum, vltro, & sponte ex Castello S. Angeli, in quo se contra violentiam Ottonis, ad urbem cum exercitu aduentantis, occluserat, exeuntem, ipsique Ottoni pro vita supplicem, reductum in idem Castellum ex quo se defendentem, manu militum exsuperatum & captum, aperte de summitate eius praecipitari fecit, sed etiam primitus iussit, vt Glaber inquit, lib. I. c. 4. *comprehendere illum male securum Pontificem, videlicet Crescentij arrogantia constitutum, comprehensumque, & praecipit eius manus**

* Otto
Eris. lib. 6.
c. 26.

quasi sacrilegas amputari, deinde aures abscindi, atque oculos euelli: quem insuper vt B. Petrus Damiani in Epist. 2. ad Cadolaum refert, taliter mutilatum Romani, vt magis complacerent Imperatori, mox ante, retrò conuersum in asello gloriosum equitem posuerunt, tenentemque sui vectoris caudam in manibus, per publicam totius vrbis viam hæc vt caneret, impulerunt: Tale supplicium patitur, qui Romanum Papam de sua sede pellere nititur, De quibus vltterius aliquid depromendum est ex Actis S. Nili, Abbatis apud Casinenses monasterij Vallis Lucis, conterranei ipsius Iohannis XVI. quorum vterque patriâ Calaber fuit.

Hæc cum audisset B. Nilus, corde afflictus, cœctus fuit, senio, & morbo confectus licet, (nonagenariam enim excedebat ætatem) & non tempore satis congruo (Quadragesima enim erat) Romam venire, & Imperatorem adire pro gratia impetranda. Imperator igitur & summus Pontifex, cum eius aduentum intellexissent, iuerunt illi obuiam: magna siquidem erat eius vbiq; spectata tam Orientalibus, quam Occidentalibus fama, & cum illum tenuissent, hinc inde, manibus duxerunt illum ad Patriarchium, & cum illum medium collocassent, & salutassent alter à dextris, alter à sinistris, eius manus deosculabantur. Sed B. Nilus, licet hæc omnia
obse-

obsequia agrè ferebat & molestè, tolerabat tamen omnia, si quo pacto obtinere posset, quod petebat. Et inquit illis: Ignoscite mihi peccatori (per Dominum) super omnes homines & semimortuo seni: indignus enim sum tanto honore, quin potius meum est adorare venerandos pedes vestros, & venerari dignitates vestras. Veni tamen ad gloriam vestram, non honorem cupiens, vel munera, vel prouentus magnos, sed gratiam pro eo, qui vobis multum inseruiuit, & malè à vobis tractatus fuit: qui virumque vestrum ex fonte Baptismatis suscepit, & à vobis oculi illi sunt eruti. Precor pietatem vestram, vt illum mihi dono detis, vt mecum in posterum sedens, ambo peccata nostra deploremus. Tunc Imperator modicum lacrymatus, (neque enim reuera tota res eius consilio peracta est) respondit B. Nilo: Presto sumus, vt omnia quæ videntur Sanctitati tuæ perficiamus, si etiam tu exaudies petitionem nostram, & dignaberis accipere monasterium in hac Ciuitate quodcumque volueris, & esse nobiscum sempiterno tempore. Et infrà: Beatus autem Nilus quamprimum cum fratribus quos secum habebat, conscensis equis tota illa nocte ad suum peruenit monasterium iuxta Caietam in loco arduo constructum, orationi, & sibi incumbens, & DEVOTISSIME indefinenter placans precibus. Et post

pauca : Imperator vero pœnitentiam pollicitus, pedes ab vrbe ad Garganum montem iuit ad S. Michaelem Archangelum, vel, vt Petrus Damiani in vita S. Romualdi eandem historiam pertexens: Imperator, inquit, ex eodem crimine beato viro confessus, pœnitentiæ causa nudis pedibus de Romana vrbe egrediens, sic vsque in Garganum montem ad S. Michaelis perrexit Ecclesiam. Per totam etiam Quadragesimam in Classensi Monasterio B. Apollinaris, paucis sibi adherentibus, mansit. Vbi ieiunio, & psalmodiæ, prout valebat, intentus, cilicio ad carnem indutus aurata de super purpura tegebatur. Lecto insuper fulgentibus pallijs strato, ipse in storea de Papyrijs confecta tenera delicati corporis membra terebat.

E quibus non superuacaneè dictis Catholica pietas Ottonis III. quantumuis puniendo modum excessisse videatur, non tam suo, quam aliorum consilio, & instinctu, robur quoque accipit. Sed aliud adhuc celebratur historijs exemplum, quo idem Otto præcipiti nimis iudicio capitis condemnauit Comitem quendam, quasi Imperatricis pudicitiam tentasset, ex sola illius, nempe coningis suæ delatione, quæ tamen è contra Comitem ad thorum adulterij, quod ipse castè abnuit, prouocârat. Hanc vxor decollati Comitis, mariti sui innocentiam, cuius benè conscia erat, magni miraculi argumento, per attatum

ctum scilicet, & contrectationem ferri candentis sine vitione, vllauè læsione sui, in præsentia Imperatoris, pro tribunali sedentis, ad ruborem ipsius, & stuporem circum-astantium patefecit. Imperator viso tam raro exemplo totus consternatus, & confusus, adeò dolenter tulit iniustum innocentis viri supplicium, vt iugulum suum vicissim in pænam amputandum præbuisset, ni proceres alij moderatiùs agentes clamassent, personam culpæ auctricem puniendam. Ea autem inuenta est fuisse ipsa Imperatrix impudicissima fæmina, quæ ob tantum scelus ad Mutinam igni adiudicata fuit, & tradita. Viduam postea Comitis Imperator multis studuit placare muneribus, tribus datis illi castellis: se autem graui afflixit pænitentia. Historiam fulius prosequuntur Crantz. Sax. lib. 4 cap. 26. & qui proximè illis temporibus vixit, Godefridus Viterbiensis, stilo metrico.

Hæc vel in principio intacta præterire nolui, ne prædicum Ottonem, quem è gente Saxonica præ cæteris insignium virtutum, ac in primis Catholicæ pietatis laudibus celeb andum duxi, videar velle cum adulatoribus facere Deum, aut Sanctum aliquem, sine ruga, sine macula. Quis autem hic Otto fuerit, qualis in pietate, quan-

tus in deuotione luculento, sed breui de ipso B. Petri Damiani S. R. E. Cardinalis, elogio manifestum faciam ex eadem historia in vita S. Romualdi: *Erat autem, inquit, predictus Imperator monastico ordini valde beneuolus, & nimia circa Dei famulos affectione deuotus. Quod verax Sancti viri de Ottone testimonium, paucis deinceps illustrabo exemplis. Contigit tempore illo, quo Romana sedes schismate supra dicto quatiebatur, vt Cœnobio Classensi per fratrum electionem præficiendus esset nouus Abbas. Imperator Otto, quam sollicitè egerit in isto negotio, postulatumque S. Romualdum per semetipsum conuenerit apud ipsum, in lecto eius quiescens pernoctauerit, multique precibus ac minis eundem compu-*

Pet. Dam.
in vita S.
Romu. C.
22. apud
Sur. tom. 3.
d. 19. Iunij.

Imperator
Otto III.
perno-
ctans apud
S. Romual-
dum Mo-
nachum,
dormit in
lectulo i-
psius.

lerit ad conditionem accipiendam, eiusdem Petri Damiani verbis huc recensebo. *Eodem tempore Otto iunior Imp. Classensem Abbatiam ordinare desiderans, optionem fratribus dedit, vt quem ipsi vellent, indubitanter eligerent. At illi continuo vnanimiter expetunt Romualdum. Imperator autem diffidens, beatum virum ad Regiam euocari posse per nuntium: ire ad eum per semetipsum voluit. & ad cellam eius sole iam occidente peruenit. Cui Romualdus quia magnum hospitem in parua domo susceperat, lectulum suum ad quiescendum dare dignatus est. Coopertorium autem Rex noluit, quia asperrimum iudicauit. Mane autem*

tem

tem factò, Rex eum secum ad Palatium duxit, tandemque & instare, vt Abbatiam susceperet, multis precibus cepit. Qui cum reluctaretur, & regia petitioni assensum penitus denegaret, Rex autem è contrario excommunicationem & anathema ab omnibus Episcopis, & Archiepiscopis & tota Synodo minaretur: tandem imminente necessitate succubuit, & animarum regimen coactus accepit.

Idem Imperator Tiburtinis, qui grauius offenderant, interficiendo inclytum suum Ducem, Matholinum nomine, intercessione B. Romualdi non solum pepercit, sed & crudeli homicidæ per matrem ad quam idem Sanctus preces pro illo fuderat, crimen indulgit, vitamq; donauit. Reuersus in Germaniam magna pietate, & deuotione Aquisgrani iubet Sepulchrum Caroli Magni aperiri, eiusque ossa effodi, vt congruo honore collocentur; quibus Ditmarus addit: *Crucem auream, quæ in collo eius (Caroli) pependit, cum vestimentorum adhuc imputribilium parte sibi sumpsit, cetera verò cum magna veneratione reposuit.*

Vbi rursus redijt in Italiam, & in Cassinensi Abbazia S. Benedicti aliquot diebus commoratus fuit, duas donauit dicto Sancto Monasterij Patrono, argenteas Coronas, teste Leone Ostiensi. Quo tempore cum Beneuenti esset, S. *Hereberto sibi multâ consuetudine, & Cancellariæ cui præfuit, serui-

Ditmar.
Chron.
lib. 4.

*al. Hereberto.

seruitijs noto, & familiari, recens electo Archiepiscopo Coloniensi, inuestituram dedit ratione feudorum aliquot, quæ Imperij beneficio Ecclesia ista possidet, multum illi congratulatus, & salutaria precatus, vt prolixius historicus fide dignus refert Rupertus Ab. Tuit.

Quàm verò munificus fuerit & liberalis passim in Monachorum Conuentus, & Cœnobio, aliasque Dei Ecclesias, longum esset dicere. De priuilegijs, & bonis Ecclesiæ Vercellensi donatis, pauca ex proprio Imperatoris diplomate, quod à Cardinale Baronio integrè ex autographo descriptum, ad annum 999. legitur, hic extraham. *Et vt ceteri promptiores ad obsequium nostrum consurgant, liberalitas nostri Imperij pro Dei, & S. Eusebij amore donauit predicto Leoni, omnibusque suis successoribus in perpetuum totum comitatum Vercellensem in integrum, cum omnibus publicis pertinentijs, & totum comitatum, quem dicunt S. Agatha, in perpetuum, cum omnibus Castellis, Villis, piscationibus, venationibus, syluis, pratis, pascuis, aquis, aquarumue decursibus, & cum omnibus publicis pertinentijs, cum mercatis, cum omnibus telonijs, cum omnibus publicis functionibus, vt demota omnium Hominum omni contrarietate tam Leo S. Vercellensis sedis Episcopus, quàm & successores ad honorem Dei omnipotentis, & ad reuerentiam S. Eusebij magnifici Episcopi, inuicti contra heresiar-*
chas

chas militis, & in ciuitate Vercellensi intus, & foris, & in toto Comitatu S. Agatha, & in omnibus eorum pertinentijs, liberam habeant potestatem, placitum tenendi, legem nouam faciendi, omnem publicum honorem, omnem publicam potestatem, omnem publicam actionem & omnem publicam reditionem habendi, exigendi secundum propriam voluntatem, & potestatem iudicandi, quia omnem potestatem & omne dominium publicum, quod ad nos inde pertinet, in potestatem, & dominium S. Vercellensis Ecclesie, & Leonis nostri Episcopi, & omnium successorum dedimus, largiti sumus, & omnino concessimus in perpetuum, &c.

En iterum, Serenissime Princeps, Imperator Otto III. Episcopatus, & bona eorum, que non habuit, ad se non rapuit, sed que propria habuit, ijs donauit; Ecclesijs amplissima bona, & prædia cõtulit, hoc facit Catholica Religio, illud hæresis. Discere non pæniteat ab Imperatore Ottonē hoc, consanguineo tuo, quid honori Dei, quid animæ saluti expediat.

Idem Imperator audiens de Martyrio S. Adelberti Pragensis Episcopi, quo familiari in viuis multum vsus fuit, deq; translato sacro corpore illius in Gnesnensem Ecclesiam, vbi immensis inclaruit miraculis, magno amore, & ardenti deuotione inflammatus, orationis causa ex Italia in Poloniam ad sepulchrum illius festinat. Et vt Ditmarus refert lib. 4. *Videns à longè Urbem (Gnesnam) desideratam,*

ratam, nudis pedibus suppliciter aduenit. & ab Episcopo eiusdem, Vngero, venerabiliter susceptus in Ecclesiam introducitur, & ad Christi gratiam sibi impetrandam Martyris intercessio profusis lacrymis inuitatur. Et post pauca: Factoq; ibi altari, sanctas in eo honorificè reliquias condidit.

In Appen.
ad vitam
S. Adalberti.

Hinc ex Polonia rediens tertio in Italiam, multas secum S. Adelberti reliquias Romam comportauit, manus scilicet, quas auro, & gemmis mirè exornauit, curauitque ibidem tanto Martyri exstrui Ecclesiam, in Insula Tyberina, ad quam, vt tantò fieret celebrior, multas quoq; aliorum Sanctorum Martyrum reliquias, vtpote corpora SS. Abundi, & Abundantij ex dedicata ipsis Ecclesia, Item S. Theodoræ iussit transferri. Inuenerunt etiam inter eos SS. Martyres, qui habebat inauratas vestes, & mirè exornatas &c. & deportata sunt omnia secundum iussum Imperatoris ad Ecclesiam S. Adelberti Martyris. Imò Beneuentum veniens, corpus quoq; S. Apostoli Bartholomæi inde ad eandem Ecclesiam S. Adelberti, quam Romæ adeò maiestaticè fecit ex fundamentis ædificari, deportauit.

Idem Imperator Otto fecit transferri ex Germania Romam corpus B. Benedicti, Papæ V. quem in viuis electum tempore schismatis, tanquam illegitimum Otto I. Cæsar, alioqui deuotissimus, inde fecit exulem deportari ad partes Septentrionis, & Hamburgi
in car-

in carcere (quod pijs Episcopis etiã à pijs quandoq; Principibus obtingit) custodiendum a daldago eius loci Archiepiscopo commisit, vbi & mortuus est, non absque manifestis sanctitatis, & innocentia suã indicijs.

Plura qui de Catholica pietate Ottonis III. Imp. cognoscere desiderat, patienter audiat ex Actis B. Nili, quã sapienter & doctè, quã piè, ac deuotè cum ipso contulerit, dum iniunctam explet pœnitentiam:

Imperator verò pœnitentiam pollicitus, pedes ab Vrbe ad Garganum montem iuit ad S. Michaelens Archangelum : Et inde reuersus per B. Nili hospitium transiit. Cum igitur venisset ad monasterium, & vidisset fratrum tuguria circa Oratorium constructa dixit: Ecce tabernacula Israel in deserto: Ecce habitatores Regni cœlorum. Isti non vt habitatores, sed vt peregrini manent hic. Beatus verò Nilus, cum percepisset thuribulum suum, (quod moris erat) obuiam illi iuit cum vniuersis fratribus, & cum omni humilitate, & veneratione ipsum excepit honorificè. Imperator autem supposita manu Nilum subleuans, & sustentans, ingressus est cum eo in Oratorium. Deinde facta oratione dixit Imperator S. Nilo: Dominus noster IESVS CHRISTVS, dum erat cum Apostolis praecepit illis, ne peram, aut baculum, aut duas vestes possideret. Cum vero accederet passioni, iterũ dixit illis: Sed nũc qui habet sacculum, tollat simul & peram. Tu igitur quoq; cum iam senueris, & debeas proficisci

ficisci ad Regnum cælorum, sit tibi cura de tuis a-
 lumnis, ne post te angustiati loci difficultate rece-
 dentes, dissipentur. Nos dabimus tibi monasterium,
 & prouentus, ubicunque uolueris, in vniuersa Pro-
 uincia nostra. Cui Beatus ita respondit: Dauidem
 audiui dicentem: Salua me Domine, quoniam de-
 fecit Sanctus, quoniam defecit Veritas à filijs ho-
 minum. Et iterum: Non est qui faciat bonum, non
 est usq; ad vnum. Si omninò sunt Monachi fratres
 mei, & custodient pro virili Christi mandata: ipse
 qui vsque adhuc mecum curam gessit de ipsis, mul-
 tò maiorem geret absque me de ijs, qui sperant in
 eius misericordia. Hæc & alia multa cum dicta
 essent, surrexit Imperator, vt discederet. Et ite-
 rum conuersus ad senem, dixit illi: Pete à me, tan-
 quam à filio tuo, quodcunq; uolueris, & cum omni
 alacritate perficiam tibi. B. vero Nilus cum exten-
 disset manus ad pectus Imperatoris, dixit illi: Nihil
 aliud peto ab Imperio tuo, præter salutem anima
 tuæ. Licet enim Imperator existas, tanquam vnus
 de hominibus debes mori, & ad iudicium venire, &
 rationem reddere eorum, quæ fecisti bonorum, siue
 malorum operum. Hæc cum audisset Imperator,
 guttas lachrymarum profundeabat ex oculis suis.
 Deinde coronam suam in manibus S. Nili depo-
 nens, ab ipso benedictionem adeptus cum omnibus,
 qui cum illo erant, iter suum profecutus est. &c.
 Ditmarus quoque lib. 4. pænitentia operum
 dum meminit huius Ottonis, breuiter de illo
 sic ait: Et quamuis exterius vultu semper hilari se
 simula-

simularet, tamen conscientia secreto plurima in-
gemiscens facinora, noctis silentio vigilijs, orationi-
busque intentis, lacrymarum quoque rivis abluere
non desistit: sæpe numero omnem hebdomadam, ex-
cepta V. Fer. ieiunus perducens. In eleemosynis val-
dè largus extitit.

Euēnit tamen in fine Vitæ Ottoni fors, He-
roicis ipsius factis indigna. Dum Romæ agit,
ibidemque Natalem Domini celebrat An.
1001. paucis post diebus in florida ætate an-
norum, 29. vel 30. circiter fatis concedit, d.
28. Ian. Anno vt Lamb. distinctè annotat
1002. Cuius mortem *Frising. Contract. Vrsp. &*
alij sic accidisse narrant. Vidua Crescentij
quem schismatis authorem supra dixi graui
mortis supplicio ab Ottone sublatum, necis
istius vltrix, exinde pro muliebri astutia in-
fidians vitæ Imperatoris, Chirothecas affa-
brè factas, sed veneno funestissimo tinctas,
magnum * simulans amorem, Ottoni cum
videret ipsum parare reditum in Germaniã, III.
(pro valet) dono dedit, quarum vsu, & con-
tactu infectus exspiravit. Hanc à fæmina no-
centis viri retulit mercedem, qui fæminæ in-
nocentem sustulit maritum. Corpus in Ger-
maniam delatum sepeliuit S. Henricus, eius
in Imperio successor, Aquisgrani; Intestina
vero Augustæ Fridericus *Sapiens*, Dux Saxo-
niæ.

DE BRVNONE, DICTO GRE-
GORIO V. PAPÁ ROMANO.

CONSEQVENTER nunc dicam non de
 Henrico, Ottonis III. in Imperio succes-
 fore, sed prius de duobus alijs eiusdem con-
 sanguineis coætaneis, ne temporis ordinem
 perturbem, de Brunone, & Bonifacio, quorū
 vterq; professione, & statu summi fuerunt in
 Ecclesia Prælati, & Doctores. Ac primo loco
 Brunonē quod attinet, filius fuit ille Ottonis,
 Sueviæ & Bauariæ Ducis, qui fuit filius Lu-
 dolphi, primogeniti filij Ottonis I. Impera-
 toris: Igitur Cæsaris Ottonis I. pronepos. Ma-
 ter eius fuit Iudith Lotharingica. His Bruno
 parentibus oriundus, adolescēs, literatę pieta-
 ti operā dedit, adeoq; in eius studio profecit,
 vt ætate maturior meruerit præfici Ecclesiæ
 Verdensi in Westphalia Episcopus, qui tunc
 cænobiū fundauit Oldēstādēse. Sed meliore
 Cathedra dignus, non multo post tempore
 Pontifex creatur Romanus, mutato nomine
 Gregorius V. Inuenit tempore electionis æ-
 mulum, & Dignitatis Apostolicæ competi-
 torem, Philagathum, patria Calabrum, ori-
 gine verò Græcum, Episcopum Placentinū,
 nuncupatum pro breui sēssionis suæ tempore
 Iohannem XVI. quem, vt supra dictum fuit,
 Crescētius senator, à Romanis consul electus,
 suā in.

suâ instituerat autoritate. Sed qui truculentis utrumque affecit pænis Cæsar Otto III. agnatum suum Gregorium, amoto schismate, in pacifica fede collocavit: quod sic breuibus indicat verbis Ditmarus lib. 4. *Dehinc Romam veniens gloriosè nepotem suum Brunonem Ottonis filium Ducis, in loco Iohannis Papæ nuper defuncti cum omnium laude presentium constituit.*

Rebus itaque compositis Gregorius Papa salubria inquit consilia, quæ spectant, tum S. R. Ecclesiam, tum Imperium, concilium conuocatis Romam Episcopis congregans, cuius memoria est in Actis S. Adelberti, Episcopi Pragæ, apud Prutenos Martyris, de quo supra in Ottone III. dictum fuit, qui à Bohemis in exiliū pulsus Romam venerat, petens à Papa licentiâ, & benedictionem peregrinandi ad terram Sanctam. Quæ non parue considerationis causa, in eadem tunc Synodo peruoluitur & votis Episcoporum, in primis Archiepiscopi Moguntini, concluditur, ut Adelbertus posthabita vitæ discrimine redeat ad refractarias oues.

* *Affensit Papa Gregorius, & semel susceptum regem non posse eum impunè dimittere Scripturæ sententijs affirmat.* *In Actis S. Adelb.

DE ORIGINE ELECTIONIS

REGIS ROMANOR. PER VOTA PROCERVVM

GERMANIÆ.

QVOD AD Imperiū verò, sollicitè tractauit cū Cæsare Ottone III. agnato suo, quæ in

F 2

infelice

infœlice coniugio sine prole viuere cernebat, & mori timebat, qualiter Imperium à Græcis ad Germanos gratiâ, & authoritate Apostolicâ translatum, perque hæredum generationes, atque successiones, bono tempore annorum scilicet ducentorum propagatum, posthac per liberæ Electionis vota Ecclesiasticorum simul & Laicorum Imperij Procerum, Principibus Germaniæ permaneret. Et placuit Ottoni sententia. Vnde Gregorius Papa V. à multis scriptoribus cæpit haberi author Septemuiratus qui est in Imperio: à nonnullis verò iste Imperator Otto, quia constat inter omnes communi vtriusque ope, & opera; consilio vnius, & consensu alterius, rem tantæ molis, & nouæ consuetudinis constituendi Caput Imperij feliciter pactam, & peractam esse.

DE PRINCIPIBVS
ELECTORIBVS.

TAMEN si quis distinctè de Septem Imperij Electoribus ijs, quos firmavit Aurea Bulla loqui velit, meâ sententiâ neuter, neq; Gregorius, neque Otto constitutionis, & sanctionis istius primus author dici potest. Persuadent hoc mihi rationes, quas etiam Onuphrius pro sua tangit opinione in libro de Comitibus Imperatoribus, quæstionem
illam

illam magno studio pertractans : nimirum primò, quòd nullus ex Scriptoribus, qui temporibus illis aut proximè vicinis vixerunt, Ditmarus, Herm. Contractus, Bertoldus, Lambertus, Marianus, Sigebertus, Gratianus, qui tamen diligenter omnia Pontificum Decreta, & sanctiones consignavit, Otto Frif. Contr. Urspergensis, aliufve; nullus inquam omninò Decreti, siue ordinationis istius vel verbo mentionem faciat. Secundò, quòd ipsa praxis, quæ ex tunc subsecuta est, & vulgò optima solet dici legum, & constitutionum interpres, ad oculum ostendat Electiones Regum Romanorum à S. Henrico, qui primus per libera Germaniæ Procerum vota electus, Ottoni III. immediatè successit, vsq; ad Diuæ Mem. Rodolphū Habsp. Cæsare Augustū exclusiue, non à septem duntaxat Principibus, & præcisè ijs, qui hodie soli eligunt, sed ab ijs, & alijs, & sæpè à multò pluribus, etiam inferioris ordinis Statibus, ab Abbatibus, & Comitibus, alijsq; in vtraq; Germania Baronibus fuisse peractas : quod non grauatè exemplorum omnium inductione palam ipse faciam.

* *
*

F 3

QUALI-

QUALITER, AVT QUOMODO, ET A
quibus electus sit

S. HENRICVS S.

ETENIM Otto Episcopus Frisingensis, au-
thor omni exceptione maior, pius, do-
ctus, & natus Princeps, S. Leopoldi, Marchi-
onis Aultriæ filius, Henrici IV. Imp. ex Ag-
nete filia, Henrici V. ex eâdem, vtpotè sorore,
nepos, Conradi III. frater vterinus, eaque
ratione Friderici I. Barbarossæ patruus, scri-
bit Chronicorum suorum li. 6. c. 27. S. Hen-
ricum Imp. qui Ottoni III. in Imperio suc-
cessit, *ab Omnibus Regni Primoribus*, electū esse.

Nec aliter Ditmarus ex antiquis Saxonie
Comitibus Cognatus, Episcopus Merispur-
genfis, qui eodem tempore vixit electionem
S. Henrici in Regem factam narrat, Chron.
li. 4. paulò vltra med. de funere Ottonis III.
Maxima, inquit, *pars Procerum, qui his interfue-*
runt exequijs, Hermannō Ducī auxiliū promit-
tunt ad regnū acquirendū &c. Et lib. 5. in
princ. *Pietatemq; Ducis Henrici summa præordi-*
natione in regnū electi conor retegere. Et paulo
post: *Hermannus Alamanniæ & Alsatie Dux ti-*
moratus, & humilis à multis seductus contra Hen-
ricum se armavit, Theodoricus verò Luthariorum
Dux vir sapiens, & militaris, quo se pars populi
maior, & melior inclinaret, securus expectat. Et

*Alman. &
Alsatie
Duci.

moxi

mox: Dux (Henricus) quendam militem ad ci-
 uitatem, quæ VVerlu dicitur ad neptes suas conso-
 rores, Sophiam, & Ethelheidam, & ad omnes qui
 tunc ibi conuenerunt, Regni Primate misit. Quo o-
 mnibus in vnum collectis Legationem suam aperuit,
 auxiliantibusque Domino suimet ad regnum bona
 plurima promisit. Cui mox à maxima multitudine
 vox vna respondit, Henricum Christi adiutorio, &
 iure hereditario regnaturum, se paratos ad omnia
 quæ sibi vnquam scirent esse voluntaria. Hocq; de-
 xtris manibus eleuatis affirmatur. Ekkihardus cum
 suis, quia presens non erat, simulat à tunc patientiâ
 hoc pertulit, &c. Et infra: Deindeq; ad Moguntia
 celeriter properando Rhenum securus enauigat. Hic
 VIII. Idus iunij ibidem communi deuotione in Re-
 gem electus à Villigiso eiusdem Sedis Archiepisco-
 po, Suffraganeorumq; suimet auxilio, accepta re-
 gali vnctione cunctis presentibus Deum collaudan-
 tibus, coronatur. Attamen idem Ditmarus re-
 fert ibidem refragatos electioni Hærici* Ek-
 kihardum, & Hermannum Lotharingie Du-
 cem? Verum Sigebertus in Chron. ad ann.
 1002. tollit dubium, dicens: Henricus ergo Dux
 conciliatis sibi animis quorundam Principum Re-
 gni vngitur in Regem à Villigiso Archiepiscopo.

*Eccardū
 Marchio-
 nem Mis-
 nia, &
 Thurin-
 gia.

CONRADVS

Francus.

IDEM grauisissimus author, Otto Frislin. eo-
 dem libro, c. seq. 28. scribit Conradum I. Im-

F 4

pera-

peratorem, qui S. Henrico successit, ab Omnibus electum, An. 1025. Certè secretarius Conradi, VVippo, Electionem illius talem his recenset verbis : *Consedere Principes, populus frequenter astabat. Archiepiscopus Moguntinus, cuius sententia ante alios accipienda fuit, rogatus à populo quid sibi videretur, abundanti corde, hilari voce laudavit, & elegit maioris ætatis Cunonem suum in Dominum, & Regem, atque Rectorem, & Defensorem Patriæ. Hanc sententiam ceteri Archiepiscopi, & reliqui sacrorum ordinum viri indubitanter sequebantur. Iunior Cuno paululum cum Lotharingis placitans, statim reuersus maximo favore illum* ad Regem, & dominum elegit, quem manu (Rex electus) apprehendens fecit illum considerere sibi. Tunc singuli de singulis* Regnis eadem verba electionis sæpissimè repetebant. Fit clamor populi, omnes vnanimiter in Regis electione Principibus consentiebant, in illo persistebant, ipsum cunctis dominantibus nihil hesitando preposuerunt. Habuit quidem & ipse nonnullos, sui electioni refragantes, ob turbas in Imperio à se excitate. Sed Conradus à Lichtenavv, Abbas Vrspergensis ad an. 1025. tollit dubium, quò minus fuerit electus ab Omnibus, quod dixit Frising. Conradus, inquit, ex Regni Primoribus vnus, sed regno antea per rebellionem aduersus, principibus pro eius electione dissidentibus, Aribone autem Moguntino Archiepiscopo, & Eberhardo Babenbergensi Prasule sibi fauentibus LXV. loco ab Augusto regnum suscepit.*

* in.

*Principibus.

HEN-

HENRICVS III.

CONRADVM secutus est filius *Henricus*
Rex Romanorum III. viuentem Patre in Re-
 gni consortium assumptus, & deficiente, hoc
 est moriente illo, in regno successor relictus.
 Sic de illo breuiter referunt; Hermannus
 Contractus ex Comitibus Veringensibus,
 Monachus Augiensis, ad ann. 1026. dicens,
Conradus Rex filium suum Henricum Regem se-
cit &c. & ad an. 1039. *Conradus Imperator tertio*
Nonas Iunij obiit, pro quo Henricus Rex, filius eius
regnavit: item Otto Frising. lib. 6. c. 28. Rex
verò filio suo Henrico adhuc infantulo Rege post se
designato, Italiam ingreditur &c. & cap. 32. Anno
1040. Henricus tertius, qui patre viuentem regnare
ceperat, ipse mortuo 89. ab Augusto solus regnavit.
 Idem dicunt Vrsp. ad an. 1040. *Henricus III.*
Conradi Imp. filius dudum patre viuentem rex con-
stitutus, &c. & Sigebertus in Conrado ad an.
 1027. *Filium suum adhuc puerum in Regnum sub-*
limat Aquis. Et Lambertus Schaffn. ad an.
 1028. *Henricus, inquit, Imperatoris Filius Rex*
factus est Aquisgrani per Pelegrinum Coloniensem
Archiepiscopum.

HENRICVS IV.

HENRICO patri successit similiter filius
Henricus IV. admodum puer, vt ait Vrsp.
 F 5   ad an.

ad an. 1057. de quo Lambertus, qui tum viuebat, sic ait ad an. 1052. *Imperator Natalem Domini Polethe celebrauit, vbi filio suo Heinrico adhuc * caticumino Principes Regni sub iuramento fidem promittere fecit.* Et ad an. 1054. de eodem puerulo, *Henricus, inquit, consecratus est in Regem Aquisgrani ab Herimanno Colonienſi Archiepiſcupo.* Et ad an. 1056. *Regnū pro patre obtinuit filius eius Henricus, quinque annorum infantulus, anno poſtquam in Regem vnctus fuerat tertio. Summa tamen rerū, & omnium quibus factū opus erat adminiſtratio penes Imperatricem remanſit. Hermannus quoque contractus, qui eodem tempore vixit, in Chronicis ſuis ad an. 1053. Imperator, inquit, Henricus magno apud Triburiā conuentu habito filium equiuocum Regem à cunctis eligi, eiſque poſt obitum ſuum, ſi rector iuſtus futurus eſſet ſubiectiōem promitti fecit.* Ad quem conuentum Conradus Boiariæ Dux venire nolens, cū expeditis militibus Regi rebellare moliens, &c. His conformiter loquitur Otto Friſing. lib. 6. c. 34. dum ait: An. MLVII. *Henricus quartus, Henrici filius admodum puer, patri in regnum ſuccedens, XCI. ab Auguſto regnare cepit.*

Hic tamen Henricus in ætate virili valdè diſſolutæ fuit vitæ, & inimiciſſimus Saxonice Nationis Principum pariter & populorū hoſtis, Tyrannus, in cuius pluries excommunicati vicem & locum primates Regni vt alium

lium

lium eligerent, sæpè, & numerosè conuenerunt, & de facto elegerunt, viuentè Henrico, Sueuiæ Rudolphum Ducem in Regem.

RUDOLPHVS

Sueuus..

QVON testis coætaneus, & author fide dignus Bertho'dus presbyter Cõstatiensis, & Penitentiarius apostolicus refert ad an. 1077. his verbis: *Vnde & Papa missis Legatis Principibus Regni declarauit, se parum profecisse in eo, quod illi Henricum in communionem receperit, cum Simoniaci, & excommunicati non minus tunc fouerentur ab eo, quam pridem. His ergo auditis Principes Regni generali colloquio apud Forcheim 3. Idus Martij habito egregium Rudolphum Ducem sibi in Regem sublimarunt, quæ 7. Cal. April. coronarunt. Et Otto Frising. lib. 1. de gestis Frid. cap. 7. Rudolphus Dux Sueuorum ab eis Rex factus, diadema à Romana Ecclesia accepisse traditur cum huiusmodi scripto:*

Roma dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

Albertus Abbas Stadenfis ad an. 1076. eandem profequens historiam, primò versum istum variat, dicens; *cui Papa auream transmisit coronam, hoc versu intitulatam:*

Petra dedit Romam Petro, Tibi Papa Coronam.

Deinde addit: *Præcepitque Moguntino, & Coloniensi, cæterisque Episcopis, & Principibus vt ad-*

iiii

adiuuarent partes Rodulphi, & statuerent eum Regem, additiq; sunt eius parti Saxones, & Sæui. Et adhuc clarius de eodem ad an. 1077. Rodolphus, inquit, à Principibus Saxonie, fauentibus Sigfrido Moguntino, & Adalberone VVirceburgensi, Bertholdo quoq; Duce Carinthie in presentia quorundam Romane Sedis Legatorum apud Forchem in Regem eleuatur, & ab eodem Sigfrido apud Moguntiam XII. Cal. April. in Regem vngitur.

HERMANNVS Lucelburg.

MORTVO Rudolpho ann. 1080. Regni Teutonici Proceres Archiepiscopi, Episcopi, Duces, Marchiones, & Comites, conuentu facto rursus elegerunt An. 1081. Henrico adhuc superstite, Hermannum Lucelburgensem, vt refert idem Bertholdus; Et Albertus Abbas Stad. ad an. 1082. *Hermannus*, inquit, à Saxonibus (quorum maior numerus erat,) *Rex constituitur.*

HENRICVS V.

ILLO etiam defuncto ann. 1088. Henrico adhuc diu superuiente, filius eius Henricus Quintus, patri excommunicato, impænitentii, incorrigibili bellum inferens, insignia Regni extorquet, sibiq; iam conferri, ac dari postu-

postulat, hortans eum vt se ad obediendum Sedi Apostolicæ submittat. Pater verò conuentum (vt ait Otto Frising. lib. 7. c. 10.) pro hac re Principum coadunari rogat. sicq; ad petitionē suam Curia Moguntia in proximo Natali Domini celebranda cunctis Regni Primoribus indicitur. Igitur * anno 1106. (vt refert ib. ca. II. in Natali Domini * eodemq; anno ex mœrore obiit. maximus conuentus Principum Moguntia factus est, vbi superuenientes Apostolicæ Sedis Legati anathema à Romanis Pontificibus in Imperatorem factum manifestè omnibus, qui aderant, promulgabant. Eapropter dum ipse in quodam castro positus, at custodiæ mancipatus, audientiam peteret, Principes seditionem vulgi timentes, ei apud Inglinheim occurrunt, ibiq; multis modis commotum, vel iuxta alios circumuentum, ac coactum insignia Regni resignare, ac filio mittere &c. persuadent. Et post pauca: Reuersi ad filium Optimates Imperialia deferunt, eumq; primò à patre electum per impositionem manus Apostolicæ Sedis Legatorum, cunctorumq; electione XC. ab Augusto Regē creant. Albertus Abbas Stad. ad an. 1106. Henricus, inquit, huius nominis Quintus, 93 ab Augusto, regnare capit adhuc viuente Patre. Mediante igitur Henrico iuniore tantus apud Moguntiam factus est in Natali Dominico totius Regni Teutonici cōuentus, quantus per multa annorum curricula nusquam est visus. Referebant enim qui aderant, 52 optimates ibi tunc, vel eo amplius laicos affuisse, adeò vt solus Dux Saxonie Magnus, quem iam grauior

gravior atas impediēbat, defuisset. Et statim post: Venerunt ergo Principes ad eum Hingelshem, scilicet Moguntinus, Coloniensis, Wormatiensis, & Imperialia ab ipso exegerunt.

LOTHARIUS II.

HENRICO V. successit Lotharius II. Dux Saxoniae à Comitibus Supplinburgi, cuius electionem his narrat verbis Otto Frising. de gestis Frid. I. Imp. lib. I. c. 16. Igitur Albertus (nam id iuris dum Regnum vacat, Moguntini Archiepiscopi ab antiquiorib. esse traditur) principes Regni in ipsa ciuitate Moguntina tempore Autumnali conuocat, Et mox: ipse Lotharium Ducem Saxonum, viram tamen ex probitatis industria omni honore dignum, plus familiari rei, quantum in ipso erat, quam communi commodo consulens, in Regem à cunctis qui aderant, Principibus, eligi persuasit. Et Chron. lib. 7. c. 17. Anno, inquit, 1125. Defuncto absq. herede Henrico V. Principes Moguntia conueniunt, &c. Tandem Lotharius natione Saxo, voto omnium renitens valdè & reclamans ad regnum tractus, sub praesentia Sedis Apostolica Legati XCIII. ab Augusto regnavit. Sigebertus æqualis, vel paucis annis senior, rem magis dilucidè sic narrat ad an. 1126. Mense Augusto Legati Apostolicae Sedis, Archiepiscopi cum Episcopis, & Optimatibus Imperij

perij ex condicto conuenientes Moguntia consul-
tant sibi, & toti Romano Imperio de substituendo
Rege. Lotharius Dux Saxonum, vir sapiens, & in-
dustrius præpotens diuitijs, & victorijs Omnium
assensu eligitur. Et continuò subdit: Hic
mense Septembri cum eisdem Legatis, & duobus
Archiepiscopis, & octo Episcopis, & multis Ab-
batibus & cum eminentioribus Aula Regalis pri-
moribus Aquisgranum veniens, Dominica die
Idus Septembris à Friderico Archiepiscopo Co-
lomensi in Regem benedicitur, & ungitur. Et
quia originales Principum literæ de obitu
Henrici V. & noui Regis electione faci-
enda, antequam **LOTHARIUS** eli-
geretur, reperiuntur apud Goldastum,
Tom. I. constit. fol. 259. non pigebit eas
his inferere, præsentis materiæ non inu-
tiles.

Adalbertus Moguntinus, Fridericus Colomien-
sis, Oudalricus Constantiensis, Buggo VVorma-
tensis, Arnolphus Spirensis, Oudalricus Ful-
densis Abbas: Henricus quoque Dux Bauariæ,
Fridericus Dux Sueuiæ, Godefridus Palatinus
Comes, Beringerus Comes de Sultzbach, &
ceteri vtriusque professionis Principes, qui ex-
equijs Imperatoris intererant, Venerabili fra-
tri **OTTONI**, **EPISCOPO** Babenber-
genfi, hinc fraternas in **CHRISTO** ora-
tiones, inde fidelissimum deuotæ seruitutis obse-
quium.

Post-

Postquam Imperator viam vniuersæ carnis ingressus est, & nos exequijs eius cum iusta deuotione, & reuerentia compleuimus, ipse ordo rei, & temporis qualitas exigere videbatur, vt de statu, & pace Regni aliquid conferremus, vti non abesset præsentia vestra consilium & aliorum Principum, tanto negotio vtile, & pernecessarium, quam expectare quia graue erat, & difficile, sedit omnium nostrum sententia, si vestra tantum non displicet concordia, Curiam in festo S. Bartholomæi apud Mougunciam celebrare, & ibidem conuenientibus Principibus, de statu, & successore Regni, ac negotijs necessarijs, prout spiritus S. aspirauerit, ordinare. Nullum tamen præiudicium deliberationi, & voluntati vestræ facientes, nihil nobis singulare, ac priuatim in hac re usurpamus, quin potius discretioni vestræ hoc apprimè intimatum esse cupimus, quatenus oppressionis, qua Ecclesia cum vniuerso Regno vsque modo laborauit, dispositionis diuinæ prouidentiam inuocetis, vt in substitutione alterius personæ sic Ecclesiæ suæ, & Regno prouideat, quod tanto seruitutis iugo amodo careat, & suis legibus vti liceat, nosque omnes cum subiecta plebe temporali perfruamur tranquillitate. Contestamur etiam dilectionem vestram, vt pacem credito nobis calitus populo infra præscriptum curiæ terminum & vltra ad quatuor hebdomades ordinetis, quatenus tutior fiat concursus, ac reditus, & vt curialiter more videlicet antiquorum Principum cum propria impensa neminem pauperum ladentes conueniatis. &c.

Supe-

Superioribus etiam hoc adijcere libet, electo iam Lothario non omnino defuisse maleuolos, ac inuidos. Narrat enim Helmoldus in hist. Slauorum cap. 42. & cum eo Albertus Abbas Stadenſis ad an. 1126. in electione Lotharij: *Indignati autem Francigenæ virum Saxonem eleuatum in Regem, conati sunt alium suscitare Regem, Conradum videlicet, consobrinum Henrici Cæsaris. Præualuit autem pars quæ fuit cum * Ludero, abiensque Romam promotus est* * Lothario. ad apicem Imperij per manus Innocentij Pape, quod tamen contigisse ait Albertus Anno 1133.

CONRADVS III.

LOTHARIO mortuo successit in Imperio Conradus III. de quo Otto Frising. lib. 7. cap. 22. Anno, inquit, ab Incarnatione Domini 1138. defuncto in Autumno sine filijs Imperatore Lothario conuentus generalis Principum Moguntie in proxima Pentecoste indicitur. Quidam autem ex Principibus timentes ne forte in generali curia Henricus Dux Noricorum, qui tunc præcipui & nominis, & dignitatis in regno fuit, per potentiam præualeret, circa mediam Quadragesimam consilio habito in oppido Gallie Confluentie conuentum celebrant, ibique Conradum, Imperatoris Henrici sororium, de quo supra diximus, presente Theoduno Episcopo Cardinali, ac Sanctæ Romanæ

G   **Ecclesiæ**

Ecclesie Legato, summi Pontificis, ac totius Romani populi, vrbiumque Italiae assensum promittente 94. ab Augusto Regem creant. Quis mox ad Palatium Aquis veniens à prædicto Cardinale (nam Coloniensis qui id facere iure debuerat, nouiter inthronisatus pallio carebat) cooperantibus Coloniensi & Treuirensi Archiepiscopis cum cæteris Episcopis, in Regem vngitur. Idem refert Dodechinus ad an. 1138. sed audiamus quod ab Ottonone Fris. ibidem mox additur: At Saxones; & Dux Henricus alijque qui electionem non interfuerant, regem non legitime, sed per surreptionem electum calumniabantur: Quibus omnibus in proxima Pentecoste generalis Curia Babenberg indicitur.

Eandem historiam idem profequitur in gestis Frider. I. Imp. lib. 1. cap. 22. Et per omnia dicit eadem Conr. Abbas Vrsp. ad an. 1139.

FRIDERICVS I.

CONRADO defuncto successit Fredericus I. dictus à barba rufa AEnobarbus, vel Barbarossa, cuius electionem grauisimus Author Otto Frising. dicti Friderici Imp. patruus lib. 2. de gestis Frid. Imp. capitulo I. quod breue est, ideoque integrum huc transcribam, enarrat.

Anno ab Vrbe condita MDCCC. ab Incarnatione verò Domini MCLII. decedente ab hac luce ver-

te vernali tempore, id est sexta feria proxima,
 (vt dictum est) post caput ieiunij in ciuitate Baben-
 bergensi pijsimo Rege Conrado III Nonas Mar-
 tij, id est, tertia feria post Oculi mei, in Oppido
 Franconesfurt, de tam immensa transalpinu regni
 latitudine, vniuersum (mirum dictu!) principum
 robur, non sine quibusdam ex Italia Baronibus,
 tanquam in vnum corpus coadunari potuit. Vbi
 tum de eligendo Principe primates consultarent
 (nam id iuris Romani Imperij apex, videlicet non
 per sanguinis propaginem descendere, sed per
 Principum electionem Reges creare sibi tanquam
 ex singulari vendicat prerogatiua) tandem ab
 Omnibus Fridericus Sueuorum Dux, Friderici
 Ducis filius petitur, cunctorumque fauore in Re-
 gem sublimatur. Capitibus 2. & 3. eandem ele-
 ctionem, & quæ secuta est eiusdem Friderici
 consecrationem, ac coronationem pluribus
 prosequitur. Et quidem ca. 2. in inscriptione
 continetur Ratio, quare in eum tam facile consen-
 serit vniuersitas Principum. Urspergensis ad an.
 1152 breuiter de illo, Fridericus, inquit, huius
 nominis primus, 91. loco ab Augusto Regnum acce-
 pit magis ex delegatione Patris sui (Conradi) quã
 ex electione Principum. Sed familiarius, & ve-
 rius nemo rem nouit, quã qui & ipse patruus
 eius fuit prædictus Otto. Ille cap. vltimo lib.
 1. de gestis Frid. de obitu Conradi refert, quo-
 modo moriens Regalia huic Friderico Fri-
 derici fratris sui filio comédarit, eum ob multa

virtutum suarum clara facinora, filio proprio, Friderico, puerulo adhuc præferens propter maius bonum Reipubl. *Erat enim, inquit, tanquam vir prudens de filio suo adhuc paruulo, ne in Regem sublimaretur, desperatus idcirco & priuata & reipublica melius profuturum iudicabat, si is potius, qui fratris sui filius erat ob multa virtutum suarum clara facinora sibi succederet.* &c. Porro primogenitum suum Henricum (duos enim hos tantum filios habuit) iam ante expeditionem Asiaticam penè puerum in Regni successorem eligi, & coronari procurauerat, quod more tunc consuetoperactum fuit, qui ante reditum patris è vita emigravit, de quo Otto Frising. lib. 1. de gestis Frid. I. cap. 43. sic ait: *At Conradus Romanorum Rex Principes conuocans in oppido Orientalis Franciæ Franconesfurt (quod latinè vadum Francorū dici potest, èd quod Carolus ad debellandos Saxones cum Francis proficiscens vadum illo Mogi fluminis qui Moguntia Rheno illabitur, inuenisse dicitur) generalem curiam celebrat: ibique filio suo Henrico adhuc puero per electionem Principum rege constituto, in Palatio Aquis eum Dominica medianæ Quadragesimæ regem inungi, & coronari iubens, regni participem legit.*

HENRI.

HENRICVS VI.

FRIDERICO I. primogenitus filius Henricus, dictus VI. Rex in Imperio successit, patris vt apparet ex appendice Ottonis Frising. de S. Blasio cap 21. potius institutione, quam legitimâ Principum Electione. Sic enim ait: *liberosque suos omnes literis apprimè erudiri faciens, eos facultatibus reddituum, excellentijs dignitatum per sortitas prouincias delegaliter sublimauit: Et post mox: Henricum, inquit, qui prior natu erat Regem post se designauit. Quod vt cum pace, & gratia omnium Procerum Regni factum videretur, & ratum haberetur, Anno, inquit, iste author, 1184. Fridericus Imperator sedatis in Germania cunctis bellorum turbibus, generalem curiam cunctis Regni Optimatibus in Pentecoste apud Moguntiam edixit: ibique filios suos Henricum scilicet Regem, & Fridericum Sueuorum Ducem gladio accingi, armisque insigniri disposuit. Ad hanc curiam totius Imperij Principes vtpote Franconum, Teutonicorum, Sueuorum, Italicorum ab Illyrico vsque ad Hispanias congregantur. Et ad finem capitis: feria secunda celebratis manè Missarum solennijs filij Imperatoris Henricus Rex, & Fridericus Dux armis præcincti, militarique palastra exercitati militia cingulum sumpserunt, tractatisque diuersis Imperij*

ab imperatore negotijs, quarto die ad propria cum gaudio recesserunt. Quid verò hic Henricus, taliter à patre Rex designatus, & publicè armatus? Anno, inquit idem author 1190. Filius FridERICI Imperatoris Henricus Rex contracto exercitu Alpes transcendens Italiam ingreditur, indeque ad urbem tendens à Cælestino Papa gloriòse susceptus, ab eoque omnium Romanorum favore unà cum Coniuge in die SANCTO PASCHAE coronatus IMPERATORIS & AVGVSTI nomen nonagesimus quintus ab Augusto sortitur. Hunc favorem Romanorum avaritia eorum maximis muneribus satisfaciens promeruit, & addit: Imperium in hoc non mediocriter debonestavit. Urspergensis in Chron. ad an. 1191. quo regnare cœpit Henricus, prius tamen, inquit, à Patre Rex designatus fuerat, & de consensu Principum coronam Aquisgrani acceperat.

PHILIPPVS.

MORTVO Henrico VI. contigit in Imperio schisma per discordem Regni procerum electionem, aliorum Philippum, Frederici Barbarossæ filium, aliorum verò Ottonem, Henrici Leonis Ducis Brunsvicensis filium eligentium. Historiam describit in Chronico Hirsaugiensi ad ann. 1199. scriptor

scriptor ille celebris Ioh. Trithemius, his
 verbis: *Adolphus*, inquit, *Archiepiscopus Colo-*
niensis, & *Theodoricus Archiepiscopus Treuirensis*
habito consilio apud Andernacum cum Bernardo
Duce, & alijs Episcopis, Comitibus, atq; Nobilibus
pluribus Curiam omnibus Principibus ad Domini-
cam Oculi mei in Colonia generalem indicunt, pro-
noui Regis electione celebranda. Interea Marchio-
nes Orientales, Conradus Archiepiscopus Mogun-
tinus, Bernardus Dux Saxonie, Archiepiscopus
Magdeburgensis, & alij Principes superiores apud
Erphurdiam conuenientes, Philippum Ducem Sue-
uia in Regem Romanorum elegerunt, fratrem vi-
delicet Henrici Imperatoris defuncti. Statuto igitur
die prefati Principes ad Coloniam conuenien-
tes, Bertolfum, Ducem de Zeringen, quem se pro-
miserant electuros, magno preestolabantur deside-
rio venturum, qui cum 11000. marcarum argenti
cum Ducatu Sueuia à Philippo accepisset, electio-
nique renunciaisset, venire contempsit. Quod
cum predictis innotuisset Principibus, nimium
indignati, Ottonem Pictauie Comitem, filium
quondam Henrici Ducis Saxonie in Regem Rom.
contra PHILIPPUM elegerunt. Hæc ex
Trithemio deprompta appono, vt inde
lector cognoscat occasionem, & causam quæ
impulit PAPAM INNOCENTIVM
III. ad scribendum BERTHOLDO, Du-
ci Cæringiæ, quem in ea * epistola mo-
net vt Philippum, cui se acceptis nummis

* in capit.
 Venerab. de
 Electione.

obligauerat, totumque ius suum resignauerat, utpote iam ante electionem excommunicatum deserat, & Ottonem Regem amplectatur.

Conradus Abbas Ursperg. qui tunc vixit, in gestis Philippi, ubi historiam prolixè & accuratè describit, Philippus, inquit, acquisiuit sibi fauorem Principum, & Magnatum. De Saxonia quidem habuit Ducem Bernardum, Marchionem Misniae, & alios Principes seculares potentissimos, insuper Archiepiscopos Magdeburgensem, & Bremensem, & Suffraganeos eorundem. Quid fit? indicitur Curia in Andernach. Quo audito Philippus transmissis illuc Legatis effecit ut nulla ibidem celebraretur electio: tum propter sui, & quorundam Principum absentiam, tum propter regiae generationis non destituendam prosapiam. Et infra: Videns autem Philippus, quod à tali insolentia nollet cessare Alemanni, ipse cum Principibus sibi fauentibus conuentum adunauit in Oppido Milbusen, ubi à Sueuis, & Saxonibus, & Bauaris, & Bohemis, & Principibus quàm plurimis Rheni eligitur in Regem. E contra Colonienfes, & Argentinenses elegerunt apud Coloniam Ottonem in Regem. Sed iam antea Bertholdus, inquit, Dux Zaringiae tunc denominatus fuit in Regem non propter hoc quod iustus posset esse videri, aut diligere veritatem cum scriptum sit: Honor Regis iudicium diligit, sed propter hoc, quia pecuniosus videbatur, cum esset auarissimus, & omni iniqui.

iniquitate plenus. Et de ipso infra: attamen cum
 prefatus Dux Zaringia diffidere cepisset de expen-
 sis ad obtinendum Imperium necessarijs, redijt ad
 gratiam Regis Philippi: accepitq; ab eo beneficia,
 quæ sibi conferri curauit, & hominum sibi fecit, &
 fidelitatem, &c. Iam tunc, inquit ad finem, Co-
 lonienses, & Argentinienses cum Episcopis suis, &
 alij quidam cogitauerunt, & machinati sunt ne-
 quitiam, miseruntq; nuncios suos Albertum vid. de
 Tagisburg, & de Liningen Comites in Angliam, vt
 inde aduocarent, & adducerent Ottonem, &c.
 Hunc igitur apud Coloniam elegerunt in Regem,
 &c.

Et de bellis Philippi idem Vrsperg. de ijs-
 dem: Properant, inquit, electi Reges vterq; vt
 occupet Sedem Regni Aquisgrani. Et post pauca:
 Tunc Dominus Adulfus, qui tunc erat Coloniensis
 Episcopus in sede Regni coronauit Ottonem in Re-
 gem, &c. Tota verò Curia Imperialis & Officiales
 Imperij adhaferunt Philippo cum Principibus quàm
 pluribus.

Et qui Vrspergenfi ætate proximus fuit,
 egregius author Fragmenti Historici ad an.
 1198. Philippus, inquit, Dux Sueuiae, frater Hen-
 ricus predicti apud Frankensfurt, ab vna par-
 te Principum electus est in Regem. Alia autem
 Pars Principum filium Henrici quondam Ducis
 Saxonie, nomine Ottonem, qui Comes fuit Picta-
 uiae, Regem fecerunt, atque Colonia eum in Regem
 vnixerunt. Audiens autem Philippus Regis Ottonis

Aquisgra-
num.

electionem, trecentos milites cum multis alijs scuti-
tiferis Aquisgrani misit, vt & Regem Ottonem ab
ingressu ciuitatis arcerent, & sibi ciuitatem, & se-
dem Regni seruarent. Sed Otto, Rex cum suis ad-
iatoribus ipsam Ciuitatem obsedit, & in tempore
messis cepit, atque in sedem regni triduo sedit, ip-
samque Ciuitatem fidelibus suis custodiendam com-
misit. Interim Philippus exercitum colligens Alsa-
tiam petijt, omne frumentum in messe pessundedit,
Mollesheim expugnando cremauit, solo cœmiterio
in deditioem recepto. Haldenburg praesidium ca-
pit, cœmiterium Epiaci confregit, omnesq; homines
Argent. Episcopi, & Comitis de Tagesburg, qui erant
assentanei Ottonis Regis, & totam inferiorem Alsa-
tiam incendio, & rapina vastauit. Inde procedens,
Curiam Maguntiae cum suis fautoribus in assump-
tione B. Mariae habuit, vbi à pluribus Principibus
solenniter electus, à Treuirensi Episcopo, qui iam
relictus alio etiam hunc elegerat vnâ cum Tarenta-
no Episcopo, qui loco Maguntinensis Archiepiscopi
accitus erat, inunctus est.

De quorum vtriusque electione accuratius
aliquid scire desiderans, literas legat ipsorum
Principum, qui elegerunt, ad Romanum
Pontificem Innocentium III. singulatim,
vel coniunctim datas, in eod. Epist. ad Inn.
Epist. 7. 8. 9. 10. E quibus postremis, quia non
vnius, sed plurium fuerunt, pauca extrahe-
mus circa principium, medium, & finem.

Sanctissimo patri, ac Domino Innocentio, Sacro-
san-

sanctæ Romanæ Sedis summo Pontifici, Principes,
& Barones Alemanniæ, Clerici, & laici, debitam in
Christo reuerentiam, & sinceritatem obsequij.

Cum placuisset ei, qui auferit spiritum Principū,
& magnus, & terribilis est super Reges terræ, Do-
minum Henricum Imp. de medio auferre: necessa-
rium fuit nobis visum de substituendo Rege tracta-
tum, & colloquiū habere. &c. Placuit ei qui Abrahæ
filium immolare volenti victimam protulit, &c.
Serenissimum Dominum nostrum Ottonem, quondam
Henrici Ducis Saxonie filium, ad regimen Romani
Imperij de terra peregrinationis sue ex opinato of-
ferre nobis. Inuocat itaq; S. Spiritus gratia, prædi-
ctum Dominum Ottonē Christianæ fidei cultorem,
deuotissimum atq; S. R. E. Aduocatū, & Defenso-
rem fidelissimum, & iudiciariæ potestatis obserua-
torem iustissimum de longa, & antiqua Regū pro-
sapia ex vtraq; linea specialiter editum, ad Romani
Regni fastigiū iustè & rationabiliter elegimus, &c.

Paternitati ergo vestræ dignum supplicare duxi-
mus, quatenus fidem, & deuotionem Domini nostri
Regis attendentes, merita quoq; illustrissimi patris
sui Henrici ducis Saxonie, qui ab obsequio S. R. E.
nunquam recessit, memoriter tenētes paci & quie-
ti nostræ & vestræ, intuitu Dei, ac nostri obsequij
prouidentes ipsius electionem, & consecrationem
auctoritate vestra confirmare, & Imperiali Coro-
natione armare paterna pietate dignemini.

Ad finē: Vt autē à Domino Rege nostro iura R. E. (vt
p̄dictū est) integra & illibata seruentur, nos in bona
fide sp̄odemus, & p̄ Domino Rege nostro fideiubemus.

Ego Adolphus Coloniensis Archiepiscopus ele-
gi, & subscripsi.

Ego Bernardus Paderbornensis Episcopus ele-
gi, & subscripsi.

Ego Thietmarus Mindensis Episcopus ele-
& subscripsi.

Ego VVitikindus Condeiensis Abbas ele-
gi, & subscripsi.

Ego Gerhardus Tudensis Abbas ele-
gi, & subscripsi.

Ego Eribertus VVerdensis Abbas ele-
gi, & subscripsi.

Ego Henricus Dux Lotharingia, qui & Bra-
bantia, Marchio Romani Imperij ele-
gi, & subscripsi.

Ego Henricus Comes de Kuke ele-
gi, & subscripsi.

Qui verò ex opposito elegerunt Philip-
pum, similiter litteras suas pro illius confir-
matione ad eundem Pontificem direxerunt:
& quinam illi fuerint, ex earundem patet
frontispicio.

Reuerendo in Christo Patri Domino Inno-
centio, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifici, Germa-
niarum Principes, & Magnates, in Christo filij,
Magdeburgensis Archiepiscopus, Treuirensis Ar-
chiepiscopus, Bisuntina Sedis Archiepiscopus, Ra-
tisbonensis Episcopus, Frisingensis Episcopus, Augu-
stanus Episcopus, Constantiensis Episcopus, Eichste-
tensis Episcopus, Spirensis Episcopus, Brixinensis
Electus

Electus, Hildesheimensis Episcopus Imperialis aulæ Cancellarius, Abbas Fuldensis, Abbas Hesvoldensis, Abbas de Tergente, Abbas Ebuvacensis: Item Rex Bohemia, Dux Saxonie, Dux Bauarie, Dux Austrie, Dux Morauie, Marchio de Rauesbergh, alijque Alemnaie Nobiles &c.

Magnitudini vestrae duximus declarandum, quod mortuo inclyto Domino nostro Henrico, Romano Imperatore Augusto, collecta multitudine Principum, illustrem Dominum nostrum Philippum in Imperatorem Romani solij ritè, & solenniter elegimus. &c.

Philippus interim quem reprobauit Pontifex, magno & cruento bello cum Ottone Regni competitore, dimicans, regnum per annos nouem, menses tres, & dies quatuordecim tenuit ad necem vsque, quam violenta manu ipsi Bambergæ in conclauis, post venæ incisionem nonnihil requiescenti, intulit Otto Comes Witelsbachius, (non ille à quo Principes Palatini, & Bauari progenitore descendunt) Anno 1208. d. 21. (vel vt alij 22.) Iunij.

OTTO IV.

QVA, vel quali autem Imperij Proceres inter se compositione defuncto illi pacificè & concorditer suffecerint in schismate antea coelectum Ottonem, narrat Rogerius de Houeden, sæculi istius Historicus insignis,

Electio se-
cunda Ot-
tonis IV.
facta est ex
compro-
misso.

* Aquil-
granū gal-
licè *aix la*
Chapelle.

nis, in Annal. in Richardo I. Rege Angliæ. Defuncto, inquit, Imperatore, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Duces, Comites, & omnes ceteri magnates Alemannia in unum conuenientes, debent duodecim viros eligere cõmuniter, & eos præsetare Archiepiscopo Coloniensi & Archiepiscopo Moguntino, & Duci de Saxonia, & Comiti Palatino de Rheno, & quęcunq; illi quatuor elegerint de prædictis duodecim electis, erit Rex Alemannorum, & Coronabitur apud * Hays- capellam, vbi Carolus Magnus sepultus requiescit. Et hoc modo dictū Ottonē ad instantiā precum, & seruitij Richardi Regis Angliæ receptū ait & coronatū: quem Romæ Papa Innocent. III. Augustū salutauit, & coronauit An. 1209. d. 4. Octob. vt Trithem. vel II. Octob. vt refert Onuphrius.

Arnoldus Abbas Lubecensis an. 1208. hist. Selatorū lib. 7. c. 15. alterā hanc Ottonis electionē concordē, magis planē reddit & simpliciter: *Indicta, inquit, est curia in Halberstat, vbi cõuenerat maxima pars Prælatorū, & Principū Saxonie, & Turingie, nec defuit Herbipolēsis Conradus. Omnes igitur Principes, qui conuenerant, at si diuinitus inspirati, pari voto, & vnanimi consensu Ottonem in Rom. Principem, & semper Augustum elegerunt in nomine Patris, & Filij, & spiritus S. Archiepiscopo (Mog.) qui primam vocem habere videbatur inchoante, prosequente verò Bernhardo Duce (Sax.) cum Marchione Misnensi, & Landgrauio Turingie cum alijs, ad quos electio Regis pertinere videbatur, &c.*

Hic

Hic Otto an. Dom. 1209. inquit Author Fragmenti hist. rex pro imperiali benedictione tempore messium Romam proficiscitur, qui etiam ab Innocentio Papa in Imperatorem consecratur, iuramento prius preestito, quod terram, & bona S. Petri, quae sui antecessores usq; ad id temporis contra iustitiam tenuisse videbatur, R. E. libera dimitteret. An. Dom. 1210. Imperator non sano usus consilio rupit foedus iuramenti, quod fecerat cum Papa & Romanis, occupando & vendicando sibi bona S. Petri contra pactum. Vnde à Papa saepius admonitus, & correptus, desistere contempsit, & ob hoc meritam excommunicationis sententiã incurrit. Et infra: Videns igitur Papa pertinaciam Ottonis, quẽ prius in omnibus fouerat & in altum sublimauerat, cum neq; pro absolute, nec pro compositione aliqua laboraret, misit in Siciliam, & eduxit inde Fridericum, Henrici quondam Imperatoris filium, & literas suas direxit vniuersis terra Principibus, quibus dedit in mandatis, vt eundem Fridericum loco Regis susciperent, & manutenerent, & in omnibus ei astarent, sibiq; transeunti per terras quisque suo loco conductum honorificè praberent, quod & factũ est. Eadem referunt & alij scriptores coetanei, Conradus Abbas Ursperg. Albertus Stadenfis, quiq; eos sequuntur Ioh. Trithemius in Chron. Hirsaug. & alij.

FRIDERICVS II.

PORRO vt aliquid amplius cognoscatur de electione, vel susceptione Friderici,
dicis

dicit Author Fragmenti, Anno Domini 1213. Fridericus curiam Aquisgrani in festo B. Iacobi habuit ubi de consensu Principum locatus est in sedem Regni. Paduanus Monachus etiam synchronus breuiter electionem eius sic indigitat. Anno Domini, inquit, 1211. istis temporibus Fridericus adolescens Rex Siciliae, filius Henrici Imp. & Reginae Constantiae, quae fuit filia Rogerij Regis Siciliae de mandato magnifici Papae Innocentij per Lombardiam cum auxilio Marchionis Estensis ascendit in Alemanniam confidenter. Quem ita gratissimè Praelati, & Principes Alemanniae susceperunt, quod pauci remanserunt de Principibus cum Ottone. Tandem ipsum in Regem Alemanniae, & in futurum Imperatorem concorditer elegerunt. Quinam verò & quando, indicat Conradus Ursperg. ad an. Domini 1210. Tunc, inquit, Principes Alemanniae, Rex videlicet Bohemia, Dux Austriae, Dux Bauariae, & Landgrauus Thuringiae, & alij quam plures conuenientes Fridericum Regem Siciliae elegerunt in Imperatorem coronandum. Anno verò Domini 1220. inquit idem: Fridericus Romae coronatur in Imperatorem in Basilica S. Petri, de mandato Honorij Papae, per ministerium Domini Hugelini, tunc Hostiensis Episcopi, postmodum Apostolici. Conradus Episcopus qui tunc vixit, & titulum Ecclesiae suae dissimulauit, humiliter se vocans presbyterum, Episcopali Sede indignum, in Chronico suo quod terminatur ad ann. 1251.

non

non procul à fine , omnia hæc breuiffimè
 complectitur: Anno Domini , inquit , millesimo
 ducentesimo octauo Principes post mortem Philippi
 Regis in Ottonem conueniunt, qui fuerat aduerfa-
 rius Philippi, cuius parti etiam Papa fauebat. Iste
 Otto maturauit ad Papam venire pro imperiali
 consecratione, sollemniter proficiscitur, consecratur,
 post annum excommunicatur: Eique filius Henrici
 Imperatoris Rex Siciliae Fridericus suscitatur à
 Papa. &c. Fridericus venit de Apulia contra Otto-
 nem, post annos aliquot Otto moritur, Fridericus
 dispositis, prout melius potuit, rebus, Romam profi-
 ciscitur, in Imperatorem consecratur An. Do. 1220.

Ab hoc Friderico, qui tandem à virtute
 summi Principis totus degener, totus vi-
 tiosus, nec resipiscens, in Oecumenico Con-
 cilio Lugdunenfi I. à Papa Innocentio IV. ex-
 communicatus, & Imperio priuatus fuit d. 21.
 Iunii, An. 1245. numerant pleriq; Chronolo-
 gi, & Historici viginti, & octo annorum in-
 terregnum, vsq; ad Imperium Rodulphi I.
 Habsburgensis, qui an. 1273. electus est, vt sta-
 tim intelligemus.

H E N R I C V S,

Thuringiæ Landgravius.

LECIMVS tamen in Chronicis Alberti
 Abbatis Stadenfis qui illo tēpore scripsit,
 Friderico deposito, instinctu, hortatuq; sum-
 mi Pontificis, à nonnullis Principibus surro-

H

gatum

gatum fuisse Henricum Thuringiæ Landgrauium. Interea, inquit, Papa sollicitari fecit Principes, quos ad Imperium regēdum credidit idoneos, ut aliquis eorum onus Imperij sumeret & laborem, promittens ei quicunq; imperium assumeret, consilium, & auxilium, pariter & fauorē. Et mox: An. 1246. Henricus, inquit, Landgrauius Thuringia iuxta Herbipolim in Ascensione Domini à Moguntino, & Coloniēse, & quibusdam Principib. (quos arbitror ego potissimū Ecclesiasticos fuisse, quia paulò post idem ait, Henricum ab alijs vocatum *Regem clericorum*) in Regem eligitur. Plerique enim Friderico adhuc adhærebant, idē idem: Papa etiam, inquit, omnes Principes Alemannia per Legatos sollicitauit, ut Fridericum desererent, & Henrico tanquam filio obedientia adhererent. Sed Henricus iste sagitta petitus, prope Ulmam eodē anno, quo electus est, fato occubuit. Eadem deponit testis coætaneus, & fide dignus, Author Fragmenti Historici, quod Chronico Alb. Argent. præmitti solet, prope finem suæ historicæ: Innocentius autē Papa celebrato Concilio, mediantibus Patriarchis Antiochia, & Aquileiensi, Imperatori Constantinopolitano, & multis Maiorib. Ecclesiæ, recitauit damna, & grauamina, excessus plurimos, & crimina Friderici & lata sententia excommunicauit eum, & priuauit eum Imperio, & omni honore. Principes verò Alemannia, scilicet Archiepiscopus Moguntinus, & Coloniensis & Treuirensis cum cæteris Episcopis Argentinensi, Metensi, Spirensi, & alijs elege-

vunt apud Herbipolim Henricum, Lantgraviū
Thuringiæ in Regem.

WILHELMVS, COMES HOLLANDIÆ.

AN. 1247. refert idem Albertus: Papa Henricū
Landgraviū mortuum intelligēs, Petrum
Capucium de Aureo velo, diaconum Cardinalem
misit in Teutoniā, qui euocatis Archiepiscopus, &
Episcopis, quos potuit, Concilium prope Coloniā
celebrauit Festo Michaelis, & feria 5. post Michae-
lis V Wilhelmus frater Comitis Hollandiæ, à quibus-
dam Episcopis & Comitibus in Nussia in Regem
Romanum ad gubernandum Imperium est electus,
& an. 1249. vt idem testatur, Aquisgrani co-
ronatus: quē an. 1256. quo Chronica sua finit,
idem Albertus refert à Frisonib. interemptū.

Cum Alberto per omnia congruit Fragmē-
tum Historicum, cuius Author ad finem hi-
storiæ: Mortuo verò, inquit, Henrico Rege, Inno-
centius Papa pro alio Rege laborabat, & inter Prin-
cipes non inuenit aliquem, qui se de Regno vellet in-
tromittere contra Fridericum & filium suum Con-
radum. Tandem Dux Brabantiae filium sororis suæ
Vilhelmum, Comitem Hollandiæ, Domino Papa,
& Episcopis Alemanniæ presentauit. Quem Episco-
pi elegerunt in Regem apud Coloniā, promitten-
tes ei iuramento præstito, rebus & personis fideliter
assistere. Qui cum Episcopis, Comitibus, & Nobili-
bus obsedit Aquisgranum & firmissimum* castrum **werd.**
Werde in fluuio Rheni, & Ingelheim, quæ om-

114 SAXONIA CATHOLICA.

nia sibi subiugauit. Colonia, Moguntia, & Argentina Ecclesie assistebant, sed VVormatia, Spira, & alie Ciuitates & Oppida Rhemi, Sueuie, & Bauariae, & Metis fauebant Friderico, & filio suo.

An Do. MCCL Fridericus, inquit idem, amissis Theauris suis, & rebus alijs in Apuliam rediens, ibi graui infirmitate correptus, defunctus est. Et anno seq. 1251. Conradus Rex, filius Friderici, vt mortuo patre Sicilia Regnum susciperet, per mare in Apuliam deuenit, & capta Neapoli muros illius funditus destruxit, sed cum sequente anno introitus sui in Apuliam infirmari coepisset, clystere quod à Medicis iudicabatur ad salutem, veneno mixto intulit sibi mortem. Posthac VVilhelmus Rex à Frisonibus occisus est.

RICHARDVS
Anglus.

HAEC audiens Episcopus Coloniensis ad Angliam perrexit, & inde duxit Richardum Ducem Cornubiæ, quem ipse & Episcopus Moguntinensis elegerunt in Regem, scilicet principaliter. Præter eos enim ipsum quoque elegisse Comitem Palat. & Henricum Ducem Bauariæ multosq; alios, publicis literis suis, de quibus infra, fatetur Rudolphus Imp. Et paulò post cum deficerent ipsi pecuniæ, dederunt ei libellum repudiij, & per aliam viam reuersus est in regionem suam: cuius Regis memoria cum sonitu perijt. Tunc vacauit Regnum Romanorum annis

XXIII.

SAXONIA CATHOLICA. II 3

XXIII, vsq; ad tempora Domini Rudolphi. Huc vsq; Fragm. Hist. Author.

ALPHONSVS
Hispanus.

CVM Richardo quoq; electus fuit à nonnullis Alphonfus, Rex Castiliæ, sed qui turbulenta videns apud Germanos tempora, & funestos aliorum exitus, sponte celsit, & renunciauit. Quos inquam post Fridericum II. omnes scriptorum plerique silentio prætereunt, vel saltem Catalogo Romanorum Regum, & Imperatorum non inserunt.

RVDOLPHVS
Habsburgensis.

ELECTVS est tandem pacificè Francofurti, absens, in Regem Romanorum cõcordi Principum eorum, qui hodie soli ius eligendi habent consensu, & suffragijs Rudolphus, Comes Habsburgensis ex vetustissima stirpe Pharamundi, Franconiæ Ducis, antiquissimorum Regum Galliaë scil. Merouingorũ, item Austrasiæ, Burgundiæ, &c. progenitoris, oriundus, pridie Cal. Octob. Anno 1273. per Ludouicũ II. Comitem Palatinum Rheni, &c. in cuius eligentis vocem alij com-promiserant, & vota sua contulerant Archi-

* in crastino Michaelis, vt habet chron. Colmar. part. 2. fol. 40.

H 3

episco.

episcopi Moguntinus, Coloniensis, & Treu-
rensis: Dux Saxonie, & Marchio Brandebur-
gensis. Solus in ista Dieta personaliter absuit
Ottocarus, Rex Bohemiae, credo ex inuidia,
quae postea in apertum exaruit bellum. Sic re-
ferunt Alb. Argent. Cuspin. & alij: imò sic
gestum in publicis suis refert literis Auguste
datis Anno 1275 ipse Cæsar Rudolphus, lo-
quens de dicto Lud. Palat. *Concorditer extitit
compromissum &c. qui commissum huiusmodi
in se recipiens suo, & dicti Ducis (Henrici Bauari)
fratris sui, ac aliorum Principum ius in electione
habentium auctoritate, & nomine in Romanum
Regem solemniter nos elegit.* Quotquot postea
Rodolphum secuti sunt Romanorum Reges,
ab ijs duntaxat septem; omnibus, vel numero
pluribus electi fuerunt.

E quibus omnibus, vt nunc concludam,
cõstat liquidissimè, Primò; Neq; Scriptorum
testimonijs; neq; vsu, & praxi vnquã a princi-
pio eligendi Regẽ Romanorũ, ante hãc feli-
cè Diuę Mem. Cæsaris Rodulphi Habsp. ele-
ctionẽ, septẽ dũtaxat Imperij Principes Ele-
ctionis munere perfũctos fuisse, sed omnes o-
mninò vtriusq; Professionis in Imperio Prin-
cipes ac simul omnis ordinis Status nobilio-
res, quibus libuit eiusmodi comitijs interesse.

Verum tamen est, Principũ aliorumq; Re-
gni Procerũ semper gradus fuisse & differẽ-
tias, alios alijs sublimiores, & maximè Impe-
rij

rij Officialiales qui pro tēpore erāt, in electione Regis Rom. votis præualuisse, quod apertè innuere videntur duo testes antiqui, Aman- dus, Friderici I. Imp. Secretarius, in electione dicti Frid. ad an. 1152. Et Welpertus Conra- di II. Imp. in electione Lotharij. Semper e- ^{Capellanus,} tiam Ecclesiasticos Cancellarię Imperij præ- fuisse; Archiepiscopum Moguntinum sem- per primas tenuisse partes circa actum Ele- ctionis; Coloniensem circa actum Corona- tionis; Inter Episcopos authoritate præcel- luisse Episcopum Bambergensem: Inter sæculares semper eminuisse vna cum Saxo- niæ Principibus Duces Bauariæ, quibus Re- galia, & Imperij insignia, sceptrum, globus, lancea, &c. custodienda committebantur. Quæ omnia, & singula pluribus, si opus esset, explicari, & comprobari possent.

Secundò, sanctionem de Septemviratu necessariò debere ante electionem Cæsaris Rudolphi I. introductam esse: Sed quando, & quo Authore, adhuc disquirendum venit, vt personis constet sua laus, & rebus veritas. Materia hæc viro Principi, maximè Electori, cognitu non inutilis erit, nec iniucunda. Et quia fama tantæ dignitatis, tantique priuile- gij Germaniæ Principibus concessi, origo à magnis authoribus refertur ad Gregorium Papam V. natum è Saxonibus Principem, de quo instituti huius ordine dicere cępi, in gra-

tiam inclytæ Domus Saxonicæ, quæstionem illam paulò altiùs ordiendo discutiam.

I. Positio.

Principio indubitata est omnium Historicorum calculo sententia, cuius veritatem cum Catholicis Lutherani pariter & Calvinistæ vltro fatètur; nempè Imperiũ Romanũ Authoritate Sedis Apostolicę, Romę in plena cõgregatione à Græcis ad Germanos translatum esse, illudq; à Pontifice Leone III. primò omnium accepisse Carolum à corporis animique magnitudine cognominatum *Magnum*, vtriusque Franciæ Orientalis, & Occidentalis Regem, origine, & patria Germanum, natum Caroloburgi in Bauaria, educatum Ingelheimi, regnante apud Græcos Irene, Leonis IV. Imperatoris Constantinopolitani vidua, Anno Christi octingentesimo, in ipso die festo Natiuitatis. Ex multis pauca hic delibabo eius rei testimonia. Apertè tradunt hoc Annales Francorum, authore quidem, anonymo, sed à tota posteritate approbato, & Caroli Magni coætaneo, in rebus gestis ad an. 801. *Ipse autem cum die sacratissimo Natalis Domini ad Missarum solennia, Basilicam B. Petri Apostoli fuisset ingressus, & coram altari, vbi ad orationem se inclinauerat, assisteret, Leo Papa coronam capiti eius imposuit, cuncto Romanorum populo acclamante; Carolo Augusto à Deo Coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita, & victoria.*

Pau.

Paulus Diaconus, synchronus Caroli Magni, eique notissimus lib. 23. rerum Romanarum, loquens de Papa Leone in sedem suam, Caroli Regis ope restituto; *Cæterum inquit, vicem Carolo recompensans in Imperatorem coronauit eum in templo S. Petri Apostoli perungens oleo à capite vsq; ad pedes, & circumdans Imperatoria veste, atq; corona.*

Anastafius Bibliothecarius, & Abbas Romanus, qui eodem vixit sæculo: *post hæc, inquit, adueniente die Natali Domini nostri IESU Christi in iam dicta Basilica B. Petri Apostoli omnes iterum congregati sunt: & tunc venerandissimus almiscus Pontifex manibus suis proprijs pretiosissima corona coronauit eum. Tunc vniuersi fideles Romani videntes tantam defensionem, & dilectionem, quam erga Sanctam Romanam Ecclesiam, & eius Vicarium habuit, vnanimiter altisonâ voce, Dei nutu, atque B. Petri Clauigeri regni cælorum, exclamauerunt; Carolo Pÿssimo, Augusto, à Deo coronato, Magno, pacifico Imperatori vita, & victoria. Addit ibidem iuramentum, quo coronatus se Deo, & S. Ro. Ecclesiæ obstrinxit, omnibus posteris, & in Imperio successoribus solemne. In nomine Christi spondeo, atq; polliceor ego Carolus Imperator coram Deo, & B. Petro Apostolo, me protectorem, & defensorem fore huius S. Romane Ecclesiæ in omnibus utilitatibus, quatenus diuino fultus fuero adiutorio, prout sciero, poteroq; &c.*

Centuriatores Magdeburgenses Theologi, & Historici gentis Lutheranae, Cent. 8. ca. 10. col. 751. hæc acta sic referunt: *Atque ita Imperium Romanum ad Carolum & Francos (Leo Papa) transtulit, & tamen sibi reseruauit ius Franci imperandi, atque hinc factum est deinceps, ut qui imperij sceptrum acciperent, à Pontifice inaugurarentur; Estq; hæc translatio præcipuum ex miraculis Antichristi Digna notatu verba Prædicantium, quæ Serenissimus Saxoniae Elector benè signet, & attendat, quo spiritu Doctores illi loquantur, qui dum veterem recensent historiam, populo simul persuadere volunt, Augustos Domus Saxonicae Imperatores, cæterosque omnes, Imperium accepisse ab Antichristo, supremo diaboli ministro. Nonne etiam consequens est, ut Saxoniae principes Electores vnà cum reliquis, ab Antichristo sint instituti, cum iisdem homines in Ecclesiasticae Historiæ suæ progressu narrent Principes Imperij Electores similiter à Papa Romano constitutos, Cent. 10. cap. 10. pag. 546.*

Adduco postremò testimonium Prædicantis, & Historici quoq; Calvinistæ, Abrah. Bucholtzeri, cuius hæc sunt verba: *Exeunte Anno Christi 800. Carolus Francorum Rex, qui à rerum gestarum magnitudine, & gloria dictus est Magnus, atq; Ecclesiis, & scholis constitutis Religionem Christianam in Germania longè lateq; propagauit:*

pagavit : Romæ à Leone III. Pontifice Max. consecratur, & faustis populi acclamationibus salutatur Imperator Romanus, & Augustus, die natali Christi, inchoante annum 801. &c.

Hæc quidem parum concernunt Papam Gregorium Saxonem, neq; præsentem quæstionem de primæua institutione Septemviratus propriè attingunt, tamen vt Germaniæ Principes, imprimis Electores, omnis dignitatis, actionisq; suæ circa Imperiũ, Imperijq; Caput, originem sæpius recognoscant, non inutiliter spero dicta, hic præmittuntur.

Secundò æquè indubitata est & certa sententia hæc : quod quemadmodum Imperij translatio à Græcis ad Germanos, auctoritate Sedis Apostolicæ facta est, pari modo Imperij continuatio, & propagatio, successio- nisq; modus, & ordo eiusdem Sedis auctoritate semper fuerit comprobatus, vel à principio omninò institutus. Nouimus enim Carolum M. in ordine primum, non nisi Romanorum Pontificum consensu, vnctione, & coronatione, Imperium per filium, & nepotes Francos, in sanguine tenuisse, ac continua serie propagasse ad Henricum vsq; Saxonem, Carolinæ tamen familiæ cognatum, vtpote Arnulphi ex filia Luidgarde nepotem ; quâ ratione Ludouicus IV. Arnulphi filius, & in Imperio successor, Auunculus fuit prædicti Henrici, qui à Conrado absq; prole iam morituro

rituro

rituro, Rex Romanorum dictus, Imperium postea & ipse per filium, & filij filium, ac nepotem Ottonem III. Romanorum Pontificum gratia, in sanguine tenuit, ac propagavit, ita ut huc usque ipsimet Imperatores, Regesue Romanorum sibi ex familia successorum elegerint, nominarint, constituerint, licet cum aliquo ferè respectu ad Imperij Principes, eorumque assensum.

Huius sententiæ ratio est euidens, quia eiusdem est bonitatis regnum dare, & conservare, optimamque propagandi formam præscribere, sicuti & eiusdem est potestatis, regnum personæ ex gratia dare, & ex culpa auferre. Sed ratione missâ, inspiciamus Pontificum decreta. Et quidem in familia Caroli, cum Ludouici III. Imp. obitum accepisset Papa Iohannes VIII. Synodum Romæ indicit celebrandam mensè Maij, ad quam dum vocat Ansbertum, Archiepiscopum Mediolanensem, hæc inter alia fatur: *Quia Carolomanus corporis, sicut audivimus, incommoditate grauatus, Regnum retinere iam nequit, de noui Regis electione, ut omnes pariter consideremus, vos prædicto adesse tempore, nempe ad Calendas Maias validè oportet, & idè anteà nullum absque nostro consensu Regem debetis recipere. Nam ipse qui à nobis est ordinandus in Imperium, à nobis primum atque potissimum debet esse vocatus, atque electus.*

E quibus liquet apertè, quantumuis Imperium

rium per generis successiones annis centum & amplius in sanguine Carolino propagatum sit, non tamen absque speciali Romanorum Pontificum consensu, quoad singulas personas, id factum fuisse, sicuti neque ipsi Ottones gentis Saxonicae absque Romani Pontificis expresso privilegio idem Regnum ad suos hæredes transmiserunt, quod Centuriatores Magd. in Historia sua Ecclesiastica gratis agnoscunt, & sponte fatentur ex decreto Papæ Leonis VIII. Cent. 10. c. 16. eisdem quibus ille verbis. *Nos quoque Leo servus servorum Dei, Episcopi similiter cum cuncto clero, & universo populo Romano, omnibus ordinibus huius almae Urbis (sicut in ipsis conscriptis apparet) constituimus, confirmamus, & corroboramus, & per nostram Apostolicam Auctoritatem concedimus, atque largimur Domino Ottoni primo, Teutonico Regi dilectissimo, spirituali in Christo nostro filio, eiusque successoribus huius regni Italici in perpetuum tam sibi facultatem successorem eligendi &c. Cuius inquam indulti vigore Otto primus secundum filiū suum, secundus tertium similiter filium elegit successorem in Regnum primò, inde ad Imperium à Papa promouendum, & coronandum.*

Non tamen ignoro in vtraque familia extitisse, quos nullus Pontifex unxit, vel coronavit: è Francis * Ludouicum vltimum, & * Sigebert. Conradum I. quorum loco Imperatores ab ad an. 912 alijs

alijs in Italia numerantur ex propinquis ipsorum, VVido, Dux Spoleti, eiusque filius Lambertus, à Papa Formoso vncti, coronati, & Imperatores nuncupati, sicuti ex publicis constat eiusdem Papæ literis, itemque ex literis S. Fulconis, Rhemensis Archiepiscopi, & Martyris ad eundem Papam datis, apud Frodoardum lib. 4. histor. Rhem. cap. 2. iure quoque ijs Arnulphum prædicti Lud. Patrem, Carolomanni filium, quantumuis ab eodem Papa Formoso coronatum, accensere possumus, quia Romana Synodus sub Papa Iohan. IX. vnctionem illam factam ait per surreptionem, ideoque declarat nullam. E Saxonibus verò est Henricus I. Princeps infra statum humilis, se sacra vnctione reputans indignum, cuius hæc fuisse verba cum vnctio cum diademate ei ab Herigero, Archiep. Mogunt. offerretur, refert VVitekin. lib. 1. gest. Sax. *Satis mihi est, vt præ meis maioribus Rex dicar, & designer diuina annuente gratia, ac vestra pietate, penes meliores verò nobis vnctio, & diadema sit, tanto honore nos indignos arbitramur.* Quod de eo verum esse affirmant quoque Ditmar. li. 1. & Conradus, Abbas Vrsper. in Chron. ad an. 820. *Henricus, inquit, renuit diadema, & vnctionem, solo nomine Regis contentus.*

Toleravit eos tamen Sedes Apostolica, & Reges appellari passa est; quo nomine isti, & alij, quotquot ex posterioribus ad Imperium electi,

electi, sine consecratione regnauerunt, vocandi sunt, non Imperatores, sed Reges, potius Germanorum, quam Romanorum.

Tertio non minus certa, ac indubitata est **III. Positio** tum historicorum fide, tum vero praxi, & viuua experientia, sententia hæc: quod Romanum Imperium post obitum Ottonis III. sine prole mortui deinceps propagatum fuerit per liberam Procerum * Germaniæ electionem, iuxta ordinationem, & sanctionem Papæ Gregorij V. Saxonis in plena cōgregatione Romæ, vbi tunc prædictus Otto Imp. ipse præsens erat, Anno Christi 996. factam. Non opus est eius Veritatem multis probare Authorum testimonijs, cum ipsi Magdeburgenses in historia sua Ecclesiastica eam nobiscum stabiliant, his verbis: *Gregorius vndecimo sui exilij mense pristinae dignitati per Imperatorem restitutus, suam patriam insigni aliqua dignitate ornaturus, sanxit ut penes solos Germanos eligendi Regem esset ius, ac potestas, qui post diadema à Romano Pontifice acceptum, Imperator, & Augustus appellaretur.* Cent. 10. c. 10. pag. 546. & cap. 16. pag. 720.

Sed quia historici illi apud Catholicos nullam merentur fidem (imò vix puto apud suæ religionis homines) vtpote sibi inconstantes, qui quod hic aiunt, negant * alibi, afferam * Illyr. in auctores, & testes aliquot, in quos nulla potest cadere suspicio, Germanos, & magis in-

* nonnunquam tamen etiam aliarum nationum Magnates honoris causa admissi fuerunt, non tamen vt electores, sed vt testes, vel spectatores, vt in suis carm. Guntherus Ligur. ipse prodit.

ceros,

ceros, quã fuit iste Illyricus. Iacobus V Vimphelingus, Ecclesiasticus Spirensis in sua Epitome rerum Germanicarum cap. 20. Gregorius, inquit, *Cognita Imperij imbecillitate, varietateque fortune, vtque is qui cæteris virtute præstaret, præffet etiam dignitate, sanctionem tulit, haud abnuente Ottone de Imperatore deligendo.* Albertus Crantzius lib. 4. Saxonie cap. 25. Gregorius, inquit, *ad vndecimum quo abfuerat mensẽ restitutus, acerrimam de accepta à Romanis iniuria vltionem sumpsit. Paulo enim posteaquam redierat, eam fecit de Imperatoris electione sanctionem, quam hucusque per annos iam quingentos seruatam videmus, sollicitere Germanis, qui inde Electores sunt dicti, Principem deligere, qui Cæsar tunc & Romanorum Rex dictus, si à Romano Pontifice coronabitur, Imperator Augustus appelletur.* Iohannes item Nauclerus volum. 3. Chron. gener. 34. *Itaque aiunt Gregorium quintum cognita Imperij imbecillitate, varietateque fortune, quò diutiùs apud Germanos summa potestas remaneret, illeque cæteris præffet, qui virtute, & dignitate cæteris præstaret, retulisse sanctionem de Imperatore deligendo, videlicet sollicitere Germanis Principem deligere, qui Cæsar, & Romanorum Rex appellatus, tum demum Augustus, & Imperator haberetur, cum à Rom. Pontifice benedictione præmissa coronaretur. &c. Plures, & antiquiores adduci possent, ni Germano Principi, tres isti natione Germani satisfacerent.* Hoc

Hoc tamē hic imprimis dicendum est, falli eos, & alios quotquot eidem Papæ Gregorio V. sanctionem adscribunt septemviratus, quasi ille Author sit Electoralis Collegij septem duntaxat Principum, per quos solos fit Regis Romanorum electio. Quos inter primus omnium, & reliquorum Antesignanus est, qui id claris verbis dicat, supposititius author (antiquus tamē, nec contēnendus) sub nomine S. Thomæ lib. 3. de Regimine Principum ad Regem Cypri, cap. 19. his verbis: *per Gregorium V. genere similiter Teutonicum prouisa est electio, vt videlicet per septem principes Alemanniæ fiat.* Sed vt forex se suo mox prodit indicio capite seq. 20. Vbi refert Adolpho Albertum successisse, quod contigit anno 1298. vel vt alij 1299. viginti & quatuor vel quinque annis post mortem S. Thomæ, qui obiit 1274. Et Cardinalis Bellarminus, grauisimus librorum censor, in libro suo de scriptoribus Ecclesiasticis, in S. Thoma, obseruatione 2. afferens complures rationes, cur liber iste non sit S. Thomæ, dicit etiam stylo ab illius scriptis discrepare. Quem secuti posteriores, viri alioquin graues, & eruditi, nomine sancti & Angelici Doctoris se & alios fefellerunt, sanctionem Septemvirum Principum, Cæsarem eligentium, Gregorio Papæ V. authori adscribentes.

Primò etenim hoc nullus dicit scriptor sæ- I. Ratio.

I

culi

culi istius, vel etiam sequentis ad tempora Friderici vsque II. prædecessorum exemplo à pluribus similiter electi, qui vel verbo meminerit septem Imperij Principum, penes quos sit solos ius electionis, ita vt titulus Principis Electoris Septemviri, vel nomen Septem Principum Electorum, prout ijs secundum excellentiam postea factum est iure proprium, prius fuerit inauditum.

¶ Ratio.

Secundò ipsa praxis, & experientia demonstrat Romanorum Reges à S. Henrico, qui Ottoni III. primus per Procerum electionem immediatè successit ad prædictum Fridericum inclusivè, vel, vt præsius loquar V Vilhelmum & Richardum quoq;, quos alij in ordine Imperatorum omittunt, à longè pluribus, etiam ab Abbatibus, Comitibus, alijsque nobilibus electos fuisse, ita vt omnes ordines, & feudatarij Imperij in Comitij præsetes, in gradu suo, cõmunè caput Regni Romani elegerint, quod irrefragabili historici coætaneorũ, singulorũ Regum electionis testium, fide, & authoritate supra manifestum feci. Quam eligendi præxin præter eos historia Lamberti Schaffn. insignis & veracis historici valdè illustrat. In qua lector, clarè cernit ex multiplici Regis Henrici IV. vitiositate, & speciali malignitate in Saxonie Principes, & gentem, Imperij proceres quàm plurimos; Ecclesiasticos, & laicos sæpe conuentus

uentus indixisse, & conuenisse, anno 1073. in Gerstingun. 13. Cal. Nouemb. vbi aderant Archiepiscopi; Moguntinus, & Colonienfis; Episcopi, Metensis, Bambergensis; Duces, Lotharingæ, Sueuiæ, Carinthiæ, cum Principibus Saxoniae &c. Cumque toto triduo consilia contulissent, & quid facto opus esset communi sollicitudine perquirerent, hac postremo cunctis sententia conuenit, vt reprobato Rege, alium qui gubernando regno idoneus esset eligerent. Et post pauca ibidem: Et profectò Rudolphum ducem (Sueuorum) ibidem absque dilatione Regem constituissent, nisi ille pertinaciter resistendo iuraret, nunquam se in hoc consensurum, nisi à cunctis principibus conuentu habito. Quapropter, vti ibidem sequitur: His accensus Archiepiscopus Moguntinus, cui potissimum propter primatum Moguntinae Sedis eligendi & consecrandi auctoritas deferebatur, Principes de toto Regno Moguntiam euocauit, vt communi consilio Rudolphum ducem Regem constitueret. Rursum conuenisse ait Ann. 1076. Triburiae 17. Kal. Nouemb. amplissimo numero, ad submouendum à negotijs regni Regem Henricum, & alium, in quem communis electio consensisset, creandum. Iterum anno sequente, 3. id. Martij, in Forcheim, eiusdem negotij causa. Et Bertholdus quidem, historicus, censura Cardinalis Bellarmini, fidelissimus, & pius, qui etiam tempore isto vixit, dicit in Chronico suo ad annum 1077,

quod Principes Regni generali colloquio apud Forchem, 3. Id. Martij habito egregium Rodolphum sibi in Regem sublimarunt, quem 7. Cal. April. coronarunt. Et ut repetendo, adhuc semel pro semper hoc in præsentia materia dicā, quid historici per Principes, vel Proceres Regni per quos electiones factas narrant, intelligāt, explicat se ipsum idem Bertoldus ad annum 1081. ubi ait: *Eodem tempore Principes Regni Teutonicorum, scilicet Archiepiscopi, Episcopi, Duces, Marchiones, & Comites, conventu facto* Hermannum nobilem virum sibi in Regem elegerunt: ita ut quorundam ficta ista exceptio; per proceres vel primores, aut Principes Regni intelliguntur septem isti, qui hodie eliguntur Principes Electores, nullo modo subsistere possit.

* Herm.
Lucelburg.
Rodolphus enim
iste anno
præcedente obijt.

3. Ratio.

Tertiò literæ ipsorum Principum, aliorumque Germaniæ Magnatum, qui Regem hunc, vel illum elegerunt, ad Romanum Pontificem datæ, etiam aliter sonant, ut ibidem formalibus ipsorum verbis supra ex ijs ostendi, ut & ista nonnullorum opinio & conjectura: plures scilicet etiam ex nobilibus, tempore, & loco, electionis solere convenire addietā, sed non ut Electores, suffragiū in illa habētes, nullū hic possit habere locū. Dicunt enim isti in suis ad Papam Innocētiū III. literis Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, & præter Principes, ipsi Alemanniæ nobiles: Philippū in
Impera

Imperatorem Romani Solij ritè , & solemniter e-
 legimus, & sicut debuimus , ipsius electioni consen-
 simus. Quæ postrema verba nihil aliud infe-
 runt , quàm electionem ab ijs omnibus con-
 corditer esse factam , & à posterioribus ma-
 gis per expressum consensum , & approba-
 tionem, quàm repetitam electionem. Et sunt
 communis styli , imò & rationis , vt primus
 eligat , in quem reliqui si concordant , con-
 sentiunt. De Electione Ludouici Bauari Pe-
 trus Archiepiscopus Moguntinus ad Rom.
 Pontificem futurum N. * ita scribit , de se, & * Sedes e-
 coelectoribus: *Nos Electores prædicti consensi-* nim eo
mus concorditer in eundem Lodouicum. Et ibi- tempore
 dem in ipsa electionis forma : *Ego Petrus Ar-* vacabat.
chiepiscopus Mog.&c.eundem Lodouicum inuocat a
S. Spiritus gratia in Romanorum Regem eligo in
Imperatorem futurum promouendum. Electione
autem huiusmodi celebrata , eam Nos omnes , &
singuli Electores prædicti præsentis approbauimus.
 Fatuus autem is esset , qui ad Rom. Pontifi-
 cem scriberet, se huius vel illius Cæsaris ele-
 ctioni consensisse , ideoque rogare, vt talem
 confirmet, nisi idem ius etiam haberet & po-
 testatem dissentendi.

Alij item , qui tunc temporis ex aduerso
 Ottonem IV. elegerunt, post imperij Prin-
 cipes , Episcopos , & Duces rotundè dicunt:
Ego N. Abbas elegi, & subscripsi. Ego N. Comes
elegi, & subscripsi, &c.

4. Ratio.

lib. 4.
Epist. 3.* familia
Ducum
Càringiæ,
vel Zarin-
giæ prope
Friburgū
Brisgoiæ v-
na cū titu-
lo interiit,
bona iure
heredita-
tis perue-
nerunt ad
Domum
Austriacā.

Quarto si cui fortè ex allegata praxi, literisque, & actis ipsorum Principum, quasi illi de facto aliter quàm primitus institutum fuit, ac præscriptum, processissent, adhuc scrupulus hæret, euellemus illum ei, ipsorum quoque Romanorum Pontificum, qui plenam fidem soli nobis facere possunt, testimonijs. Extant diuersæ illorum literæ ad Germaniæ Principes datæ, & inter alias, quas Gregorius VII. ad omnes Episcopos, Duces, atque Comites Teutonicos de noui Regis electione faciendâ, si Henricus (scil. IV.) in Synodo excōmunicatus non resipiscat scripsit; quo satis indicat ad eos omnes hoc ius si non equaliter tamen communiter pertinere, Et Papa Innocentius III. tantum abest, vt Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, alijsque Nobilibus Alemanniæ, qui in discordi electione alij pro Philippo, alij pro Ottonne, Apostolicâ authoritate confirmando, & inungendo, supplices scripserant, neget ius, & facultatem Regem Romanorum eligendi competere, vt omnino illis hoc ius disertis attribuat, adscribatque verbis, in sua super hoc negotio epistola ad Bertoldum Ducem * Caringiæ, quæ extat in cap. *Venerabilem de Electione Verum illis Principibus ius & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promouendum, recognoscimus, vt debemus, ad quos de iure, antiquâ consuetudine nos-*

citatur

citur pertinere, præsertim cum ad eos ius, & potestas huiusmodi ab Apostolica Sede prouenerit.

&c. Et quod Pontifex de ijs ipsis, qui literis suis coram ipso comparuerant, in hac sua

Epistola loquatur, constat ex verbis sequentibus. Sed & Principes (quo potiorum titulo

comprehendit omnes, qui scripserant) recognoscere debent, & utiq; recognoscunt, sicut idem

in nostra recognouere præsentia, quod ius, & auctoritas examinandi personam electam in Regem,

& promouendam ad Imperium, ad nos spectat, qui eum inungimus, consecramus, & coronamus. Vbi

patet, quàm vitiosè capituli istius titulus, vel inscriptio quadret prædictæ INNOCENTII

Epistolæ, quæ sic habet: *Electio Imperatoris spectat ad Principes Germanos, tres*

prelatos, & quatuor laicos, nisi eius author, Henr. Card. Ostiensis, aliusue iunior, Electionem per septem tales referre voluerit ad institutionem, vel usum sui temporis.

Qui error reliquis omnibus scriptoribus. Henrico Ost. posterioribus, Magnis Theologis, & Iurisconsultis, aliisque Historiographis lapidem posuit offensionis, ut omnes iuxta

istimarint septem Principum Electorum fieri mentionem à Papa INNOCENTIO

III. ad quos de iure, & antiquâ consuetudine à Sede APOSTOLICA hoc eligendi ius peruenerit, authore scilicet

PAPA GREGORIO, contra literam,

I 4 & men-

* Epistola hæc integritati suæ restituta est ab Antonio Augusto, & Iacobo Cuiacio, in qua Pontifex etiam ait, quod literas Principum diligenter perlegi fecit, &c.

& mentem Innocentij, qui de multò pluribus loquitur, de ijs nempe, quorum alij Philippum, alij Ottonem elegerant.

Non negarem tamen ego eundem Pontificem persensisse multitudinem Principum, aliorumque Nobilium, in Regis electione saepe confusionem, quæ in sequente schismate se nimis prodidit, parere, & peperisse; nec in discordia electum, siue suo, siue eligentium vitio inhabilem, & criminofum, facile in illa confusa eligentium multitudine amoueri, aut rursus abdicari posse, sicuti Philippus contra Apostolicam denunciationem, personæq; suæ improbationem in regimine perstitit ad mortem vsq;: Longâ etiam experientia ex successoribus Papam Gregorium IX. animaduertisse insolentem, & penitus peruersum Cæsarem à procerum multitudine institutum, non pari facilitate destitui posse, quâ eligi: quod præ oculis ille vidit in Friderico II. quem cum à Principibus exauctorari vellet, nihil tamen apud eos obtinuit, attestante Alberto in Chron. his verbis: *Papa Gregorius insolentias Imperatoris contra Ecclesiam metuens, Principes super electione alterius sollicitauit, sed nihil profecit, donec synodali sententia eum imperio priuaret Innocentius IV; ita vt priuilegium à Sede Apostolica Germanis datum, eiusdem S. Sedis authoritate, si ijs nõ auferendum, corrigendum fuerit, & mutandum in melius.*

Quartò

Quartò admodum probabilis hinc effici-
 tur assertio; Consilium de Cæsareæ Electio-
 nis officio posthac paucioribus, nempe septē
 duntaxat Principibus eminentioribus com-
 mittendo, à Papa Innocentio IV. in generali
 Concilio Lugdunensi I. postquam in eo Fri-
 dericus II. excommunicatus, & exauctoratus
 fuit, suggestum, præceptumq; fuisse, licet ip-
 sum non statim anno primo, vel secundo, in
 electione Henrici, & V Vilhelmi, aut etiam
 Richardi, quos alii in isto turbato Imperij
 statu prætereunt, fuerit obseruatum, & tra-
 ctum in usum, tum quòd Fridericus adhuc
 viueret, tum quod pleriq; Germaniæ Princi-
 pes eum necdum desererent. Quæ hanc sen-
 tentiam probabilem faciunt rationes, sunt;

Primò, quod scriptores, quotquot in histo-
 rijs suis septem Principum Electorum ex-
 presse & nominatim eorum, qui adhuc no-
 stro sæculo eligunt, meminerunt, non ante,
 sed circa, & post illud tempus demum appa-
 ruerunt. Antiquissimus enim, & primus om-
 nium, quem videre licuit, est Albertus,
 Abbas Stadenfis, mihi tamen vehementer
 in hoc suspectus, qui historiam suam termi-
 nat ad annum 1256. quo Fridericus in die S.
 Luciae animam exhalauit. Secundus ab eo est
 Martinus Polonus, qui res gestas Pontificum
 & Imperatorum persequitur vsque ad Ho-
 norium IV. qui sedere cæpit Anno 1285.

sed neuter eorum historicè refert & indicat annum, vel authorem, quo primum cæperit hæc illorum institutio, sed occasionaliter facit septem Principum qui Romanorum Regem eligunt, mentionem, loco qui cuique in scriptis suis occurrit opportunus hoc dicendi, Stadenfis in Papa Gregorio IX. Polonus in Imperatore Ottone III. Sit cum eo tertius Henr. Cardinalis Ostiensis, Polono synchronus, de quo supra, qui similiter loco, quem putavit, congruo, * ait: *Electio Imperatoris spectat ad Principes Germanos, tres prælatos, & quatuor laicos*, ubi tamen nullos eorum nominat, neque etiam istius functionis indicat authorem, vei principium. De reliquis iunioribus nihil attinet dicere, dummodo constet de primis, vel omnium primo. Hinc inquam videtur probabile, Regis electionem per septem viros, ætate Alberti, qui primus de ea loquitur, initium accepisse.

*Decretal.
lib. I. de
Electione,
tit. 6. cap.
34. venerabilem, &c.

2. Ratio. Secundò, formæ præstintæ eligendi Regem per communem omnium Procerum consensum mutatio fieri non potuit, nisi auctoritate Sedis Apostolicæ à summo Pontifice, cuius est principaliter & propriè disponere de dignitate S. R. Imperij, & Imperatoris, qui Catholicæ Romanæ Ecclesiæ Advocatus est, & præcipuus Defensor: à quo etiam prior eligendi forma, imò ipsamet Impe-

Imperij translatio, & concessio dimanasse noscitur, & ferè in plena congregatione; inde verisimiliter facta dicitur in Concilio Lugdunensi I. An. 1245. quo tempore Albertus scripsit, & ante quod in vſu non fuit.

Tertiò, multum confirmat præcedentia ^{3. Ratio.} non solum quæ tempore istius Concilij fuit, occasio, & opportunitas corrigendi mala, quæ erant circa Imperatoris, siue electionem, siue, postulante causa, deiectionem, in qua Pontifex difficultates, & magnas sæpe patiebatur à Principum multitudine aduersitates, sed quoque in primis extrema temporis istius necessitas, & præsens malum eminentiorum principum compendio deponendi Fridericum, & eligendi alium.

Cum his omnibus benè etiam congruit, ^{4. Ratio.} quod qui post prædictum Concilium Lugdunense I. floruerunt summi Pontifices, & Principes, posthac aliter loquantur, scilicet de Principibus Electoribus duntaxat; item de certis Principibus Electoribus. Gregorius Papa X. qui annis post illud 26. post Innocentium IV. verò 17. sedere cæpit, causa diuturni quod tunc erat, Interregni, monet *Principes Electores duntaxat*, vt Ecclesiæ, & Imperij satagentes eligant Romanorum Regem.

Papa etiã Clemēs V. qui sedit adhuc feriº in cõcilio generali Viēnēsi A. 1311. & 12. celebrato
expres.

* Clement
lib. 5. tit. 9.
de iureiu-
rando.

expresè dicit ius & potestatem eligendi Regem, ad certos Germanorù Principes ab Ecclesia peruenisse. Oecumenica enim Synodus in qua à summo Pontifice sic statutum prætendimus, repræsentatiua dici solet Ecclesia. * *Romani*, inquit, *Principes Orthodoxæ fidei professores, sacrosanctam Romanam Ecclesiam, cuius caput est Christus Redemptor noster, ad Romanum Pontificem, eiusdem Redemptoris vicarium, feruore fidei, & clara deuotionis promptitudine venerantes, eidem Romano Pontifici, à quo approbatione personæ ad Imperialis promptitudinis apicem assumenda, nec non vñtionem, consecrationem, & Imperij coronam accipiunt, vt sua submitterent capita non reputarunt indignum, seque illi & eidem Ecclesie quæ à Græcis Imperium transtulit in Germanos, & à qua ad certos eorum principes ius, & potestas eligendi Regem, in Imperatorem promouendum, peruenit, astringere vinculo iuramenti &c.*

Certis quoque Principibus ius eligendi Romanorum Regem à Sede Apostolica concessum, profitetur post supra dicti Concilij tempus, in sua, quam An. 1303. Kal. Augusti Noribergæ scripsit epistol. ad Papam Bonifacium VIII. Imperator Albertus I. *Sanctissimo in Christo patri, & Domino nostro, Domino Bonifacio diuina prouidentia Sacrosanctæ Romanæ, ac vniuersalis Ecclesie, summo Pontifici, Albertus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus.*

gustus, deuota pedum oscula beatorum. Profiteor
 Beatissime Pater, me bonorum omnium largitori,
 ac vobis, & Sanctæ Ecclesiæ tuæ fore pro innumeris
 misericordijs, & immensis beneficijs obligatū &c.
 Et post pauca: Recognoscens igitur quod Roma-
 num Imperium per Sedem Apostolicam de Græcis
 translatum est in persona magnifici Caroli in Ger-
 manos, & quod uis eligendi Romanorum Regem in
 Imperatorem postmodū promouendum, CERTIS
 Principibus Ecclesiasticis, & secularibus est ab ea-
 dem Sede concessum.

Similia etiam ante dictum Imperatorem
 * Ludouicus II. Princeps Elector Palatinus,
 sub Rodulpho I. Imp. quem primum om-
 nium ab ijs certis principibus contendimus
 electum, in publico suo programmate tan-
 git verba. * Ludouicus Dei gratia Comes Palati-
 nus Rheni, Dux Bauariæ, vniuersis presentem pa-
 ginam inspecturis salutem in authore salutis. Com-
 plectens ab olim sibi Romana Mater Ecclesia, qua-
 dam quasi germana charitate Germaniam, illam
 eo terrenæ dignitatis nomine decorauit, quod est
 super omne nomen temporaliter tantum presiden-
 tium super terram, plantans in ea Principes, tan-
 quam arbores præelectas, & rigans illas gratia
 singulari illud eis dedit incrementum mirandæ po-
 tentiæ, vt ipsius Ecclesiæ autoritate suffulti, velut
 germen electum per ipsorum electionem, illum qui
 frana Romani Imperij teneret germinarent. Hic
 est illud luminare minus in firmamento militantis
 Ecclesiæ,

* apud Ba-
 ron. to. 10.

* Has lite-
 ras ab om-
 nibus si-
 mul impe-
 rii Electo-
 ribus ad
 Rom. Pöt:
 scriptas re-
 citat Car-
 dinalis

Bellarmin.
 de transl.

Imp. lib. 3.
 c. 1. hoc

exordio:
 Nos Princi-

pes Imperij
 vniuersis

presentem
 paginam

inspecturis;
 &c. nisi

fortè Lu-
 douicus ex

plenipotē-
 tia, & no-

mine om-
 nium scri-

pserit, sicut
 etiam

Rudolphus
 elegit.

Ecclesie, per luminare maius Christi Vicarium illustratum. Hic est, qui materialem gladium ad ipsius nutum excutit. &c. Sed necesse non est (quæ enim assertionem præcedente dixi hætenus, superabundanter dixi) quæstionem tam nobilem, tantique momenti, & in qua vertitur honor S. Romanæ Ecclesie, omnium fidelium Matris, & gentium Principis, à qua pendet S. Romani Imperij dignitas, & salus, velle nostris definire coniecturis, aut rationibus astruere probabilibus.

AUTHOR CAESAREAE ELECTIONIS PER SEPTEM DVNTAXAT Principes, tres Ecclesiasticos, & quatuor laicos, est Innocentius Papa IV.

V. Positio. **I**GITUR quinto, saluo vniuscuiusque sensu, & arbitrio, certa stat apud me omnino ac indubitata sententia, septenarium Principum Electorum numerum sancivisse, ac instituisse Papam Innocentium IV. in Concilio generali Lugdunensi I. postquam Friderico II. synodaliter excommunicato omnis Imperij potestas, & authoritas fuit abrogata Anno. 1245. Quod in suis refert & attestatur Chronicis, eodem vixit, & scripsit tempore, Matthæus Parisiensis, qui historiam suam perduxit usque ad

que ad annum 1250. vti ipse ad calcem libri
 his indicat verbis: *Hic terminantur fratris Mat-*
thæi Parisiensis, Monachi S. Albani Chronica, quæ
pro vtilitate posteritatis subsēcuturæ, Dæi pro a-
more, & B. Albani Anglorum protomartyris hono-
re, ne memoriam euentuum modernorum vetu-
stas, aut obliuio deleat, literis commendauit. Sed
 quia liber editus est à Sacramentarijs & vvin-
 glianis Tiguri, & prius à Calvinistis An-
 glicanis Londini, Anno 1571. nec paucis in
 locis vitiat; Author etiam in sedem A-
 postolicam iniquior, subinde eam suis cauil-
 lis, & calumnijs pupugit, sinceriores Catho-
 lici authorem, eiusq; librum contemptim e-
 leuant, & aspernantur. Nec iniuria: vtrum-
 que ipsemet non minus queror, & doleo. In
 re tamē vera nullius puto testimonium, cum
 opus est, respiciendum, quia non quis, sed quid
 dicatur, semper attendēdum. Non enim con-
 tinuō omnia mali hominis mala sunt & falsa,
 quæ dicit, aut scribit. Et tantū abest, vt hære-
 tici & vvingliani, siue Calvinistæ, fictè talia
 libro manuscripto insperferint, aut inserue-
 rint, vt mirer illos eiusmodi, antequā typis
 euulgarēt, pro ingenio suo, ex odio Pōtificis,
 & veritatis, prorsū nō erasisse, aut liturā indu-
 xisse. Quod desuper obijcitur illi, quod fuerit
 Monachus in Anglia, in cella sua delitescēs,
 ideoq; acta Cōcilij trās mare ad ipsū minimè
 peruolitarint, id humana suggerit non ratio.
 sed

sed passio. Etiam Angli dicto generali Concilio interfuere, à quibus, si ipsemet præfens non fuit, accipere potuit. Quo autem pretio scripta illius æstimanda sint, grauißima duorum sæculi nostri eruditissimorum S. R. E. Cardinalium censurâ appendam. Cardinalis Bellarminus in libro suo de scriptoribus Ecclesiasticis ad annum 1245. De Matthæo Parisiensi in obseruatione sic ait: *Hæc historia multa habet scitu digna, præsertim de rebus Ecclesiasticis, de Concilio Lugdunensi; de dissidio inter Ecclesiam & Imperium. Sed quoniam edita est ab Hæreticis Tigurinis, cautè legenda est: non pauca enim leguntur tum in ipso libro, tum in notis marginalibus, quæ videntur addita ab hæreticis ad inuidiam constandam Ecclesie Romanæ.* Cardinalis Baronius Tom. 10. ad annum 996. Vbi quæstionem hanc de septemuiratu non leuiter tractat, sic ait: *A quo libro (Matthæi Paris.) si quis demat calumnias, inuectiuas, dicacitates, & blasphemias in Apostolicam Sedem frequenter iteratas, aureum sanè dixerit commentarium, utpotè quod ex publicis monumentis totidem verbis redditis, ut dictum est, egregiè contextum, & coagmentatum inueniatur.* In quo quidem inter alia nobilia monumenta habentur *Acta Concilij Lugdunensis Oecumenici, cui interfuerunt imprimis ipse qui indixit, Innocentius, Papa quartus, anno Redemptoris millesimo, ducentesimo, quadragesimo quinto, simulque duo Patriarchæ*
 Orien.

Orientalis, Constantinopolitanus videlicet, & Antiochenus, suamque presentiam eidem exhibuit Imperator Constantinopolitanus; præter alios Principes, Regumque Legatos, post præsides diuersarum Ecclesiarum In eo autem post excommunicationis sententiam promulgatam ab ipso Pontifice in Fredericum Imp. post tractationem eorum, quæ spectant ad expeditionem in subsidium terræ Sanctæ, complura alia ad statum Ecclesiæ benè disponendum constituta sunt, & inter alia titulus est additus de Electionibus ob litium decisionem, in eoque simul septem definiti ab eodem Pontifice Electores Imperatorum; nempe hi ex laicis, Dux Austriæ, Dux Bavarie, Dux Saxonie, Dux Brabantie, qui & Louania. Ex prælatis Archiepiscopus Coloniensis, Archiepiscopus Moguntinus, Archiepiscopus Salisburgensis. Hæc Baronius ex Matthæo Parisiensi, & de illo.

Nec, inquam, obstat, quod alios, aut non omnes eosdem Principes septem viros, qui à principio soli munere isto perfuncti fuerunt, referat ad eligendum in eo concilio deputatos. Etenim distinguere hic oportet inter Pontificis decretum siue statutum, & eiusdem consilium, seu placitum. Pontifex pro electionis faciliore & meliore in posterum modo definiuit septenarium Principum Electorum numerum, quo comprehensos voluit ex principalioribus tres Ecclesiasticos, & tres laicos cum quarto, loco Defini-

K

toris,

toris, & Arbitri. Decretum hoc illius stat firmum, & inuiolabile, donec ipse reuocet; neq; licet vel Imperatori, vel Interregibus, aut etiam omnib; coniunctis Principibus, numerū istū Electorū à Pontifice sacratū tollere, vel immutare, numero isti alios addere, vel demere. Vnde patet Romanū Pontificem quotiescunq; hic ordo, vel numerus turbatur, vt cum vnus alterius Electoralem dignitatem, & regnum, seu prouinciam iure, vel iniuria suā coniungit & copulat, ius habere se interponendi, & monendi Imperatorem, aliosque Electores Principes, ne septem candelabra ab Ecclesia in Imperio ad prælucendum alijs posita, patiantur redigi ad sex, vel vt verbis vtar Ludouici Electoris Palatini, ne ex præelectis arboribus, quæ germinant illum qui fræna Romani Imperij teneret, vnā vel alteram sinant minui, excidi, alij complantari, aut vllō modo sterilefcere, & perire.

Illi verò, quos Matthæus Principes Electores in prædicta Synodo deputatos enumerat, ex consilio Pontificis tunc propoliti, vel nominati videntur; vtpotè qui illi tunc temporis præ cæteris visi fuerunt eminentiores, vel officio isti aptiores. Cur autem Regem Bohemiæ (Rex enim iam tunc erat, & Reges huc vsque permanserunt ab* Ottho-
 caro, cui, & vxori eius Moguntia Regiam dedit coronam Philippus, An. vt habetur in
 Fragmen-

* alij Premislaum
 vocant.

Fragmēto Historico, quod Argentinēsi præmittitur, 1198.) præteriuerit vnū ex Magnatibus S. R. Imperij eminentissimū, fecit forte iā existentis peculiaris Regni ratio. Alioqui & ipsi à tēpore, quo recepti sunt in fidē, & cliētēlā Imperatoris, electionibus per generales curias celebratis electores interfuerūt; quod publicis declarauit literis Erfurdix datis 6. Cal. Octob. Anno 1290. Imp. Rudolphus Habsp. Principes autem Imperij, qui septenarium Electorum numerum in Concilio definitum postea acceptarunt, Friderico demortuo, (viuentem enim, licet excommunicatum, & depositum, pleriq; adhuc fouebāt) aliquos Electores in eo nominatos, ipsi inter se mutuo consensu, præuia quadā libratione, mutauerūt in eos, qui ex tunc huc vsq; ad eligendum confederunt. Neq; legitur, quod scio, Pontificē, qui intimam Principum, vel prouinciarum notitiā non semper habet, factum improbasse. Imò, vt hoc sub correctione dicā, ad Imperatorem, & tempore interregni, ad congregatos imperij Principes spectat de suis tractare differentijs, alijsque in Imperio occurrentibus causis, & necessitatibus, authoritate propriā, & absolutā, modò stet, quoad Electores vtriusq; status Principū ordo, & numerus Apostolicā authoritate sancitus; neq; in eo præualeāt ob labem aliquam ab Ecclesia denunciati. Hac authoritate, &

iure suo nifus, Serenissime Princeps, Carolus V. gloriosissimæ memoriæ Imperator, in VVitikindea familia tua Ioh. Fridericum Friderici II. ex filio seniore Ernesto pronepotem, sibi obstrepentem, armaq; inferentem, deuictum, & captum d. 24. April. Ann. 1547. Electoratu Saxonix exiit die 18. mensis sequentis Maij: Mauritium verò ex eadem familia, eiusdem Friderici II. ex filio iuniore Alberto Animoso similiter pronepotem, Electorem instituit, cui, sine prole mascula mortuo, germanus frater Augustus, auus tuus, successit.

Porro hunc Principum consensum expressè indicat, Albertus, Abbas Stadenfis, & opinione meâ, alius posterior, libro iam absoluto inseruit loco quem putauit commodo, ad an. 1240. dum ait: *Papa Gregorius insolentias Imperatoris contra Ecclesiam metuens, Principes super electione alterius sollicitauit, sed nihil profecit, quia quidam Principum ei rescripserunt, non esse sui iuris Imperatorem substituere, sed tantum electum à Principibus coronare. Electio enim ad illos dignoscitur pertinere. Ex prataxatione Principum & consensu eligunt Imperatorem Treuirensis, Moguntinus, & Coloniensis; Palatinus eligit, quia dapifer est; Dux Saxonix, quia Marscalcus, & Margrauius de Brandenburga, quia Camerarius. Rex Bohemix, quia pincerna est, nõ eligit, quia Teutonicus non est.* Loquitur iuxta conditionem vel statum sui temporis. Hæc

Hæc, inquam, (cuiuscunque sit) ad locum istum appolita explicatio, & textui inserta, cum historia quam narrat, parum bene cohæret, & respectu temporis quo refert, veritati non congruit. Imò omnium Electionum exemplis præcedentibus, & sequentibus, quæ Albertus ipse denarrat, repugnat. Neque enim Imperator Fridericus qui tunc, & decennio adhuc post, vixit, neque etiam ante ipsum vllus alius ab ijs septem duntaxat Principibus fuit electus, quod inductione exemplorum manifestum feci suprâ. Imo talis inter eligentes Principes ordo necdum fuit, vti ostendam infrâ: ita vt securè affirmare auserim illam posterius (nescio à quo) contextui insertam esse. Satis tamen validè declarat, postquam Papa septem duntaxat ad eligendum ordinavit, illos ipsos, qui soli ad nostram usque ætatem elegerunt, ex prætaxatione principum & consensu eligere. Quando autem, & vbi, hoc est, quo temporis præcisè die, ac loco, hæc Sanctio Apostolica de septenario Principum Electorum numero in Concilio Oecumenico Lugdunensi. I. lata; in Electione verò Regis Rodulphi Habsp. omnium primò practicata, vel in usum tracta, à primatibus Imperij per prætaxationem Principum, & consensum in certas Personas, recepta fuerit, & talibus Principibus appropriata, necdum comperi. Verisimiliter tamen

contigisse in generali curia Francofurti paulò antè electum Rudolphum; cum iam ad eligendum Regem conuenissent, colligimus ex Fragmenti Historici, quod Chronicon Argentinensis præcedit, vltimis verbis: *Cum autem Regnum Romanorum vacaret à tempore Richardi Regis, qui Romani Imperij (licet profecisset modicum) assumpsit gubernacula gubernanda, & nullus Alemannia Principum propter metum Aliquorum Alemannia, sibi Romani Regni Regimen assumere vellet, qui partem imperatoris & suorum contra Ecclesiam fouebant; & medio tempore in partibus Alemannia, & aliarum circumiacentium per diuersos spoliatores viarum & nobiles ipsius terræ fuerint insolentia perpetrata quàm plurimæ, tempore Gregorij Papæ decimi, apud quem per diuersos Alemannia nobiles, & alios transeuntes sæpe & sæpius querimonia super tanta importunitate vertebatur, inito consilio præcepit Principibus Alemannia Electoribus duntaxat, vt de Romanorum Rege, sicut suâ ab antiqua, & approbata consuetudine intererat, prouiderent, infra tempus eis ad hoc*
*statutum. de Papa Gregorio *statuto: alias ipse de consensu Cardinalium, Romani Imperij prouidere vellet desolationi.

Mandato autem Apostolico viso ab ipsis Principibus & recepto, conuenerunt apud Fanckenfurt, de electione Romanorum Regis tractaturi. Qui vtrique se electores diuersis inter se tractatibus & diuer-

diuerticulis habitis non poterant de electione concordare, reducentes sibi inuicem * memoria vniuersorum Nobilium per omnem gyrum Alemaniae regionis. Qualiter autem vltimò concordabant in Dominum Rudolphum Comitem de Habespurg, eligendum in Romanorum Regem, in sequenti opusculo patebit. His additur FINIS.

* memoria
riam.

Sextò ; postquam inter Principes numerus Electorum septenarius receptus est, & certis personis, aut prouincijs, accommodatus, à quibus omnium primus electus fuit dictus Rudolphus, lites aliquæ oriri cæperunt, contendente Henrico, Duce Bauariæ contra Ludouicum Comitem Palatinum fratrem seniore, cui ipse nō minus, quàm alij coelectores potestatem fecerat sæpeditum Rudolphum in Regem eligendi. Imperator Rudolphus iudex, accepti beneficij memor, & gratus agnoscit beneuolentiã, & suffragiũ pro se prædicti Hærici sicuti & aliorũ coelectorũ, Ludouico fratri cõmissũ, & ne recēs positum fundamentũ per septem duntaxat Principes Regem eligendi, adijciendo octauũ, ipse subruat, declarat vtriusq; fratris Henrici Bauariæ Ducis, & Lodouici Comitis Palatini vota pro vno in septem Electorũ vocibus esse cõputãda, ostendēs etiã Bauariæ Ducẽ olim Richardũ, (imò & Fridericũ, II. & Reges alios, quod attestãtur Abbas Vrsp. & alij) tãquam è primarijs vnũ voto suo elegisse. Verũ placida

VI. Posi-
tio.

illa accommodatio posteritati, & futuris temporibus non benè inferuire potuit. Itaque Rudolphus postea Comes Palatinus cum germano fratre Ludouico, qui sequente anno in Regem Romanorum electus fuit, inter se pacti sunt, vt alternatiuè posthac eligerent, Monachij, Anno 1313. Filij quoq; vtriusque fratris, Regis Ludouici, & Rudolphi, vt parentum tale pactum magis confirmarent, ipsi in eundem pro se, & suis hæredibus, concordarunt sensum, cuius pacti vigore, & intuitu Stephanus, Dux Bauariæ, peculiare publicè edidit literas: Ne quis ius suum quod habere noscitur cum alijs Coelectoribus in electione Regis Romanorum, interuertat, illi quicquam deroget, aut quomodocunque præiudicet. Anno 1338.

Superuenit postmodum casus ille, quo contra Ludouicum fulmine Apostolico excommunicatum, & deiectum suscitatur, & eligitur Carolus IV. Is Imperator propensior in Comitem Palatinum, quam Ludouici Bauari, in cuius locum surrogatus erat, posteros, per Cæsareum Decretum aureæ Bullæ insertum, Electoralem dignitatem Comitatus annexit Palatinatus, vt qui eum possideret, perpetuus Elector esset, Noribergæ An. 1356. magis personas intuitus, quam Prouinciarum dignitates. Constat enim antiquitus Bauariæ regnum, & postea Ducatum semper maioris

maioris æstimatum fuisse, quàm Comitatum Palatinatus, vti apud Ditmarum & alios videre est. Exinde verò temporis, quo Comites Palatini potiti sunt Electoratus dignitate, titulum Comitatus (quãuis & ipse Principatus fuerit, *eine gefürstente Graffschafft*) ducatu prætulerunt. Duces Bauariæ eiusdem stirpis Principes eandem puto ob causam in hoc sese conformarunt; tamen Pontifex Rom. Clemens V. magis ex ratione, & Apostolicam sequens institutionem Rudolpho Electori Palatino hoc titulo tanquam insigniori scribit: *Clemens Papa V. dilecto filio, nobili viro, Rudolpho Duci Bauariæ. &c.*

Eodem fermè tempore motæ fuerunt ab alijs quoque controuersia Saxonum contra Brandenburgenses, quas nonnullorum diremit, & sustulit ipsa mors. In locum quidem VValdemari Marchionis Brandeb. Electoris, sine filijs, & valdè propinquis mortui, Rex Ludouicus Bauarus instituit in Comitibus Naumburgensibus, Anno 1319. filium suum Ludouicum, cui sine prole mascula mortuo in electorali Marchia successit frater eius Ludouicus iunior, *Romanus* dictus, quod Romæ natus esset.

Deinde, ipse ordo inter Electores Septēuiros, si historicis credimus, & exemplis, tunc temporis, quoad nonnullos, non fuit certus, vel omnino idem, qui declaratus fuit postea in Aurea Bulla.

* pag. 135.
 *al. Wal
 ramus.
 pag. 436.
 pag. 150.
 Notetur
 sæculum
 plenum
 turbarum.
 Eo tempo-
 re conten-
 tio fuis, nō
 solū quis
 legitimus
 esset Im-
 perator,
 sed & qui
 Electores.
 Electorū
 quoq; no-
 mina ita
 variant, vt
 vna perso-
 na modo
 hoc, modo
 alio appel-
 letur no-
 mine, quia
 eorum ali-
 qui bino-
 nymi fue-
 runt.

Qui enim pro electione Caroli IV. in lo-
 cum Ludouici IV. à Papa Clemente VI. ex-
 communicati, *ad Villam Rens super Rhenum, ad
 feriam quartam post Margaretæ, sub An. Do. 1346.*
 conuenerunt Electores, hoc ordine recēsen-
 tur ab Alberto* Argentinesī, Balduinus Tre-
 uirensis, *V Valderamus Coloniensis, Gerla-
 cus (qui recens in locum Henrici à Papa ex-
 communicati suffectus erat) Moguntinensis,
 Rudolphus Dux Saxoniae, & Iohannes Rex
 Bohemiae. Eodem quoq; numerantur ordi-
 ne à Rebdorfio, nisi quod hic post Ioh. Regē
 Bohemiae Rudolphum Saxoniae Ducem col-
 locet. Similiter anno sequente 1347. Ludoui-
 co iam mortuo, rursus conuenerunt in cam-
 po prope Francofurtū quatuor Principes E-
 lectores, vt refert idem Argentinensis, ibique
 elegerunt in despectum, & reprobationem
 Caroli, Guntherum, Comitem de Svartzē-
 burgh, videl. Henricus (de quo iam iam dictū
 est) depositus Archiepiscopus Moguntinus,
 Ludouicus (filius Regis Ludouici Bauari, in
 locum V Valdemari absq; liberis defuncti, à
 patre institutus) Marchio Brandenburgensis,
 Rudolphus Comes Palatinus Rheni, & Eri-
 cus Dux Saxoniae, qui cum Rudolpho paulo
 antè dicto, agnato suo contendit de Electo-
 ratus dignitate.

Sed, fateor, priuati scriptores non seruant
 semper legitimum inter viros Principes or-
 dinem

dinem, ostendam itaq; ex authenticis literis ipsorum Principum Electorum; Moguntini, & Treuirensis, pro electo Ludouico Bauaro ad futurum (quia Sedes vacabat) Pontificem romanum scriptis, quas* nuper publicas fecit *An. 1618. in *Defenso Ludouico* &c. Ioh. Georgius Heruuartus ab Hohenburg, Serenissimi Bauariæ Ducis consiliarius, & ordinum prouinciæ Cancellarius, non prorsus eundem qui nunc est, fuisse sæculi istius ordinē inter Electores saltē sæculares. In ijs clarè videmus vltimum tenere locum Iohannem Ducem Saxonie, penultimum VValdemarū Marchionem Brandeburgensem. Et vt hoc maioris elucidationis addam, fuerunt duo isti postremi Electores inter se agnati, oriūdi à cōmuni progenitore* Alberto Vrso, Comite Ascaniæ, ex cuius stirpe adhuc supersūt Duces inferioris Saxonie Laoburgenses, & Principes Anhaltini.

*euoluatur Genealogia apud El. Reusnerū.

Septimò, Septenarius vtriusq; status Principum Electorum numerus, ordo, differētia, dignitas, officium, &c. qualiter in aurea sua Bulla Noribergæ in publicis Comitijs Ann. 1356. declarauit Imperator Carolus IV. omnia in illū vsq; diem, quo Diuus Ferdinand. II. Austriacus concordī septem electorum suffragio, Francofurti A. Chr. 1619. d. 28. Augusti electus, & 9. Septemb. Coronatus (cui à Deo viuere, & vincere precamur) Imperij molē suis suscepit humeris, Dei Opt. Max. & Sanctæ Sedis Apostolicæ gratiâ, perstiterunt

VII. Post-
ria.

salua, deincepsq; spero perfluent. In qua, si quâ temporum malignitate, vel etiam prosperitate veniunt, posthac interpolanda, de ijs despiciat ipse Augustus. Hęc sunt, Serenissime Princeps Elector, quæ occasione Papæ Gregorij V. ex antiqua familia tua quondam orti, primi Authoris, vt Romanorum Regis, in Imperatorem promouendi, electio per libera Imperij Procerum vota fieret, de ipsis Electoribus exinde temporis huc vsq; in gratiam, & honorem inclytæ Domus Saxonicæ libens dixi.

Progredior nunc in Gregorio V. in quo hoc vnum maximè doleo, quod ei, optimo Pontifici supra ætatem prouido, & sapienti, tam breuem fata concesserint vitæ mensuram ad explendum Apostolicum munus suamque sanctitatem orbi patefaciendam. Sedit enim annos tantum duos, menses octo, & dies octodecim, computato Pontificatus initio à mense Iunij, *Anni 996. vsq; ad obitum eius, qui contigit Ann. 999. *d. 18. Febr. quod sepulchri eius in Basilica S. Petri epitaphium clarè ostendit.

*al. Anno
997.

*Ditm. ramenten lib. 4.

benè, inquit, dispositis Romæ omnibus, 2.

Non. Febr. id est 4.

Febr. obiit.

*Hic quem tegit humus, oculis, vultuq; decorum,
Papæ fuit quintus nomine Gregorius.*

*Ante tamen Bruno, Francorum Regia proles,
Filius Ottanis de genetrice Iudith.*

*Lingua Teutonice VVangia doctus in vrbe,
Sed iuuenis cathedram sedit Apostolicam.*

Ad

Ad binos annos, & menses circiter octo,
 Ter senos Februo commemorante dies.
 Pauperibus, diues per singula sabbatna vestes
 Diuisit; numero cautus Apostolico.

Vsus Francigena, vulgari, & voce Latina,
 Instituit populos eloquio triplici.

Tertius Otto sibi Petri commisit ouile,
 Cognatis manibus vnctus in Imperium.

Exiit & postquam terrena vincula carnis
 Aequiuoci dextro substituit lateri.

Non fuit dum sedit Pontifex, in vitijs reprehendendis, & castigandis timidus, aut remissus, neq; pepercit personis summae etiam dignitatis, quae correctione opus habebat, quod de eo testatur Pontifex Leo IX. in sua ad Henricum I. Galliae Regem epistola, cuius patrem Robertum, Hugonis Capeti filium, Gregorius coegit dimittere thoro illicito personam quam duxerat, sibi affinitate iunctam, & meritis affecit penis eum, & Episcopos talibus qui nuptijs consenserant. Pater tuus, inquit Leo, Robertus, laude, & consultu Episcoporum Regni tui, Bertam, matrem Odonis Comitis sibi duxit vxorem, ob quam rem, quoniam sibi erat affinitate coniuncta, ab Antecessore nostro Gregorio Quinto cum Episcopis, qui placito interfuerunt, reprehensi sunt. Postea ad Sedem Apostolicam venientes, cum satisfactione sumpta penitentia, redierunt ad propria.

Contulit quoque Gregorius extremo vi-
 tæ an-

*apud Sur.
tom. 2. d. 16
Martij.

tæ anno S. Hereberto, recens Colonię electo Archiepiscopo, pallium quod vocant, vt testatur *Rupertus Abbas Tuitiensis in vita S. Hereberti, ca. 10. quo confirmauit eum in sana doctrina, & verbo vitæ, quod suis mox prædicaret subditis.

Si quis igitur ex priscis Saxonie Principibus posteros, & modernos docere posset Catholicæ religionis, & saluificæ fidei veritatem, næ erit hic ipse Bruno, dictus Gregorius, qui tempore suo vniuersæ Ecclesiæ, totique orbi Christiano Pastor præfuit & Doctor, omnes Christi fideles in pietate, & disciplina, ac moribus pauit, erudiuit, & direxit ad sempiternam cælestis vitæ beatitudinem: Nec ille quicquam in maiorum, ac prædecessorum suorum institutis, quæ ad fidem, & salutem pertinent, mutauit, ijs superaddidit, illisue detraxit, quod nec successores fecisse eum ratione dici potest. Cur igitur illum ex cathedra S. Petri docentem audire Domus Saxonica detrectat? & vitiosum Monachum ex cænobio pietatis & disciplinæ S. Augustini fugitiuum sequi mauult? Nos omnes Catholici, & quotquot Christiani censerī volumus, Gregorij, tanquam summi aliquando Pastoris, vocem, & ductum, nunc sicut tunc, ex Christi præcepto, audimus, & sequimur vtrò; præsertim si quandoq; affectus etiam homines trahunt, nos, inquã Germani, Germani

mani Pontificis, & nonne multò plus sanguinis amorè vos Saxones Principes Saxonis Pontificis, vestri confanguinei?

DE S. BONIFACIO, RVSSORVM
APOSTOLO, ET MARTYRE.

Contemplemur nunc & alterum Saxonicorum Principum decus, S. Bonifacium, cuius quidem genealogiam necdum habeo satis exploratam. Interim historiæ antiquæ, & familiaris illius cū Imperatore Ottone III. conuersatio, satis clarè indicant, fuisse illi genere iunctum, adeoque charum, vt ipsum Animam suam nominare soleret. Quæ enim & qualia de illo testetur, qui proximè temporibus illis vixit Petrus Damiani, vir Sanctus, in vita B. Romualdi, cuius S. Bonifacius Cap. 28. 2. apud Sur. tom. 3. in mense Iun. discipulus fuit, verbis proprijs hic subiiciam. *Hic Regis fuerat cōsanguineus, & ita charus, vt Rex illū non alio vocaret nomine, nisi Anima mea. Erat autem apprimè liberalium artium doctrinis instructus, maximeque in modulationis musica studijs approbatus. Is itaque cum in Cappella Regia moraretur, videns Ecclesiam antiqui Martyris Bonifacij, quæ est Romæ in Auentino, mox exemplo sui equiuoci ad martyrij desiderium prouocatus ait: Cur ergo etiam ipse martyr esse non debeo? Post hæc igitur Monachus factus, tantâ se abstinentiæ frugalitate constrinxit, vt sæpè*
Domis-

Dominicis diebus tantum, & feria quinta per hebdomadam manducaret. Nonnunquam autem ubi vrticarum, vel etiam veprium cerneret densitatem, illuc se proijciens volutabat. Ex quo cum quidam frater aliquando eum corripere, dicens: Hypocrita, quare hoc ad captandos popularis auræ rumores coram omnibus facis? nihil aliud respondit, quam, Tui sunt Confessores, mei sint martyres. Cum verò post diuturnam eremiticæ conuersationis vitam ad prædicandum iam ire disponeret, Romam primum pergere studuit, & ab Apostolica Sede consecrationem Archiepiscopatus accepit. Retulit autem mihi quidam senex Monachus, qui eum illuc de Rauienna finibus comitatus fuerat, quia in toto illo itinere vir venerabilis cum omnibus quidem qui eum sequebantur, pedester ibat, sed ipse iugiter psallens, & ceteros longè præcedens, nudis semper pedibus incedebat. Pro labore quidem itineris quotidie comedebat sed per singulos dies de medio pane, & aqua viuens in diebus festis ignoto videlicet omniliquamine, quotidiano victui poma qualibet, vel herbarum radices addebat.

Quanta eius vitæ austeritas.

Cap. 29.

Postquam autem consecratus est, quotidie obseruabat, & monasticum pariter & canonicum in celebrandis Horarum officijs ordinem. Cum vero iam ultra montanos petere fines, equo quidem vehebatur, sed venerabilis Pontifex, sicuti dicitur, nudis cruribus semper & plantis adedè intolerabilem frigidissimæ regionis sufferebat algorem, vt volens descendere, non pedem ab subherente ferro disungeret

geret, nisi aqua calida subueniret. Ad gentiles autem postremo perueniens cum tanta cepit feruidi pectoris constantia predicare, vt iam nullus ambigeret, quia vir Sanctus martyrium flagitaret. Illi verò timentes, ne, sicut post martyrium Beati Adelberti coruscantibus miraculorum signis, Sclauoniae gentis plerique conuersi sunt, ipsis quoque similiter eueniret, longo tempore à beato viro manus artificiosâ malitiâ reprimunt, & cupidissimo mori, nolentes occidere, crudeliter parcunt. Cumque ad Regem Russorum vir venerabilis peruenisset, & constanti animo prædicationi vehementer insistere, videns eum Rex squalidis vestimentis indutum, ac nudis pedibus incedentem, opinatus est, quia vir Sanctus talia non religionis causa perferret, sed idcirco potius, vt pecunias congregaret. Promisit igitur ei, quia si ab huiusmodi vanitate recederet, ipse paupertatem eius largissima diuitiarum liberalitate ditaret. Verum Bonifacius mox ad hospitium sine mora reuertitur, preciosissimis pontificalibus ornamentis decenter induitur, & sic ad Regis palatium denuò præsentatur. Rex autem videns eum tam decoris vestibus adornatum, ait: Nunc scimus quia te ad vanam doctrinam, non paupertatis inopia, sed veritatis impulit ignorantia. Veruntamen si vis vera credi quæ asseris, erigantur duæ excelsæ lignorum catæ & breuissimo à se interstitio separata, & igne supposito cum vaporata fuerint, ita vt vtriusque struis vnus ignis esse videatur, tu transi per medium. Quo si læsus ex a-

Apud Rus-
sos con-
cionatur.

L

liqua

Lustralis a-
quæ, & in-
censi thu-
ris anti-
quus mos,
& virtus.

Cap. 30.
Russi cre-
dunt in
Christum.

liqua parte fueris, ipsis te penitus consumendum ignibus trademus. Sin autem (quod credi non potest) sanus euaseris, omnes nos Deo tuo absq; difficultate credemus. Cumq; hoc fœdus non solum Bonifacio, sed & cunctis quæ aderant gentibus placuisset, Bonifacius ita vestitus, vt Missarum solennia celebraturus, prius cum sanctificata aqua, & incenso thure, vndiq; perlustrans ignem, dein stridentes flammarum globos ingressus ita exiuit illæsus, vt nec minimus capitis eius capillus videretur exustus. Tunc Rex, & ceteri qui huic spectaculo interfuerant, cateruatim ad pedes se beati viri projiciunt, indulgentiam lachrymabiliter petunt, & baptizari se instantissimâ supplicatione deposcunt.

Cœpit itaq; tanta gentium multitudo ad baptisma confluere, vt vir Sanctus ad spatiosum locum quendam pergeret, & in ipsa aquarum abundantia populum baptizaret. Decreuit autem Rex, vt regnum relinquens filio ipse quamdiu viueret à Bonifacio nullatenus separaretur. Frater autem Regis cum ipso pariter habitans, dum nollet credere, absente Bonifacio, ab ipso Rege peremptus est. Alius verò frater qui iam à Regis erat cohabitatione diuisus, cum ad eum vir venerabilis venit, audire verbum eius noluit, sed de conuersione fratris nimia aduersus eum ira succensus, continuo comprehendit: deinde timens, ne si viuum teneret, Rex eum de manibus eius eriperet in sua presentia, circumstante non parua multi-

dum
 test)
 tate
 acio,
 Bo-
 bra-
 hu-
 am-
 nec
 stus.
 fue-
 jci-
 &
 pos-
 tifi-
 cum
 un-
 Rex,
 eret
 au-
 ollet
 em-
 erat
 era-
 l de
 Cuc-
 ens,
 eius
 rna
 lti-

multitudine hominum decollari præcepit. Statim S. Bonifa-
 verò & ipse cæcatus est, & tantus eum, cum omni- cius decol-
 bus qui adstabant, stupor oppressit, ut nec loqui, nec latur.
 audire, nec aliquod humanitatis officium agere ali-
 quatenus possent, sed cuncti velut lapides rigidi, &
 immobiles permanerent. Rex autem hoc audiens,
 nimio dolore perculsus, omnino deliberat non solum
 fratrem occidere, sed & cunctos qui sibi tanti
 reatus fautores extiterant gladijs trucidare. Sed
 cum illuc protinus aduenisset, & corpore marty-
 ris adhuc in medio posito fratrem simul cum re-
 liquis hominibus sine sensu & motu stupefactus
 adstare conspiceret, hoc sibi cum suis omnibus
 placuit, ut pro eis oratio fieret, si forsitan illis
 diuina misericordia sensum quem amiserant re-
 formaret: deinde si acquiescerent credere, indul-
 to crimine, viuerent: sin autem, omnes ultori-
 bus gladijs interirent. Cum igitur & ab ipso Re-
 ge, & à cæteris Christianis diutius fuisset ora-
 tum, non solum prior sensus stupefactis homi-
 nibus redditur, sed insuper consilium conflagi-
 tandæ veræ salutis immittitur. Nam continuo
 pœnitentiæ sui criminis flebiliter expetunt,
 baptismi Sacramenta cum magna alacritate
 suscipiunt, super corpus quoque beatissimi mar-
 tyris **ECCLESIAM** construunt. Ve-
 runtamen ego, si de huius mirabilis viri cun-
 cta quæ dici veraciter possunt, virtutum do-
 na referre tentarem, deficeret forsitan lin-
 gua, non deficiente materia. HÆC PETRVS

Damiani in vita B. Romualdi, quam dum describit, discipuli eius S. Bonifacij vitam, & mortem gloriosam, breuiter vnà delineat, quam sic integram hic inferere libuit, vt Saxonix Principes in consanguineo suo Bonifacio, Rufforum Apostolo, ac Martyre, Apostolicam fidem, & vitam, zelum quoq; Dei intueantur, ac imitentur. Quem in cælis cum Christo regnantem suppliciter oro, vt qui in terris nihil ardentius, quàm errantium conuersionem, & salutem concupiuit, manibus, pedibusque promouit, verbi prædicatione, & proprii sanguinis effusione, eandem gloriosis precibus ab eodem Domino nostro Iesu Christo posteritati, & genti suæ rogare & impetrare dignetur.

DE S. HENRICO
IMPERATORE.

ACCEDO nunc ad S. Henricum, filium Henrici *Hezelonis*, nepotem Henrici *Rixosi*, qui fuit frater germanus Ottonis I. Imp. pronepotem Regis Henrici *Aucupis*. Dux fuit *Bauariæ*, & Comes *Bambergæ*, mortuo Ottone III. electus est, Anno Christi 1002. Rex Romanorum, & post annos 12. Romæ coronatus à Benedicto Papa VIII. Imperator * Anno 1014. De quo breue testimonium *Elia Reusneri* Professoris *Ienenfis*,

*Vrsp. &
Albertus
Stadenf.
Ann. 1013.

fis, quia cum veritate consentit huc adscri-
 bam. *Vir pietate, & vitæ sanctimonia insignis, nec
 armis vlli priorum inferior, res domi, forisq; gessit
 maximas, &c.* Ita est. Sed belli laudes, & vi-
 ctorias, quoad fieri potest, hic præteribo, pie-
 tatis & sanctitatis virtutes ex Adelbodo, E-
 piscopo Ultraiectino, & alijs obiter attingã.
 Omnibus enim recensendis multa folia, imò
 libri non sufficerent. Certè Religionis Ca-
 tholicæ feruentissimus cultor nihil omisit,
 quo eam intra Imperij fines, & extra, longè
 lateque propagaret, & inter barbaros quoque
 promoueret. Author potest ipse dici conuer-
 sionis Regni Hungarię ad fidem Christi, quo
 pacto, & medio dicam. * Despondit dedit-
 que Stephano, qui postea in catalogum San-
 ctorum relatus est, Hungarorum Regi, Gi-
 salam sororem suam in vxorem, iuxta cano-
 nes Ecclesię, si ipse se Catholicæ Christianæ
 religioni imbuendum traderet. Capitulum
 enim in decretis, *Caue Christiane gentili, aut
 Iudæo filiam tuam tradere, &c.* Item sequens:
*Non oportet cum hominibus hæreticis miscere con-
 nubia, &c.* non de nuptijs solum in præsentibus,
 sed & de sponsalibus interpretor, iuxta an-
 nexam clausulam, *si tamen se profiteantur Chri-
 stianos esse futuros, & Catholicos.* Dicant, & fa-
 ciant alij quicquid velint, dum copulant per-
 sonas hæreticam cum Catholica sub spe con-
 uersionis Non est solum consilium; *Nolite iu-*

Otto Fris.
 Chron. li.
 6. cap. 27.

part. 2. de-
 cret. Causa
 28. q. 1. ca.
 15. 16.

2. Cor. 6.

gum ducere cum infidelibus, sed & manifestum
 interdictum quod valdè exaggerat Apосто-
 lus melioris intelligentiæ causa, dum ait: *Quæ
 enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ
 societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio
 Christi ad Belial. &c.* His autem, qui sub spe cõ-
 uersionis, potius consecutionis dixerò tem-
 poralium honorum, vel bonorum, talia per-
 petrant, reuoco in memoriam illud eiusdem
 Apostoli; *Non sunt faciendâ mala, vt eueni-
 ant bona.* Et rarò, vel nunquam euentus ta-
 lium nuptiarum votis respondet. Nota sunt
 exempla magnorum etiam Principum, qui
 coniuges duxerunt hæreticas, & sepelierunt
 hæreticas. *Gisalam* autem S. Henrici Imp. so-
 rorem, *Rex Vngariorum*, qui *Stephanus* dicebatur,
 in coniugium expetiuit, sed eam ducere non prome-
 ruit, donec se Christianæ Religionis rudimenta, &
 sacri baptismatis sacramenta cum omni gente sua
 suscepturum promisit. *Conr. Vrsperg.* ad an. 1001.
 Quid autem *Rex Stephanus*? is non solum se
 statim erudiendum mysterijs fidei tradidit,
 quod *Vrsperg.* ibidem subiicit, sed & in dis-
 ciplina Christi postea ad eò profecit, vt post
 fata Diuis, & cęlestibus Regibus *Rex* connu-
 merari meruerit, qui in terris totum quoque
 Regnum suum Regum Regi Christo, illius-
 que in terris Vicario, Romano Pontifici, in
 temporalibus ac spiritualibus submisit, ac
 proprium fecit. Qui id testatur publicis litte-
 ris

ris suis ad Salomonem Vngariæ Regem, est ipse Papa Gregor. VII. Et quia Epist. brevis est, integrâ adscribo. *Gregorius servus servorum Dei, Salomoni Regi Vngarorum, salutem, & Apostolicam benedictionem. Literæ tuæ ad nos tardè propter moram nuntij tui allatæ sunt, quas quidem multò benignius manus nostra suscepisset, si tua in causa conditio nõ adeò B. Petrum offendisset. Nam sicut à maioribus patriæ tuæ cognoscere potes, Regnum Vngariæ Sanctæ Rom. Ecclesiæ proprium est, à Rege Stephano olim B. Petro cum omni iure, & potestate sua oblatum, & deuotè traditū. Propterea Henricus piæ memoriæ Imp. ad honorem S. Petri Regnum illud expugnans, victo Rege, & facta victoria, ad corpus B. Petri lanceã, coronamq; transmisit, & pro gloria triumphi sui illuc Regni direxit insignia. quo Principatū dignitatis eius attinere cognouit. Quæ cum ita sint, tu tamen in cæteris à regia virtute, & moribus longè discedens, ius & honorem S. Petri, quantum ad te imminuisti & alienasti, dum eius Regnū à Rege Teutonicorum in beneficium (sicut audiuimus) suscepisti. Quod si verū est, qualiter gratiã B. Petri, & nostrã beneuolentiã sperare debeas, tu ipse si iustitiã vis attēdere, non ignoras, videl. te nõ aliter eam habiturū, nec sine Apostolica animaduersione diu regnaturū, nisi sceptrū Regni q̄ tenes, correcto errore tuo, Apostolica nõ regie maiestatis beneficiū recognoscas. Neq; n. nos timore vel amore, aut aliqua p̄sonali acceptione (quãtū Deo adiuuãte poterimus) debitū honorē eius, ca-*

Greg. lib. 7.
2. epist. 13.

ius serui sumus, iure quasitum relinquemus. Verum si hac emendare, & vitam tuam (vt decet Regem) instituere, & Deo miserante adornare volueris, procul dubio dilectionem S. Romanae Ecclesiae, sicut Matris dilectus Filius, & nostram in Christo amicitiam plenè habere poteris. Datum Romæ, quinto Cal. Nouemb. indictione decima tertia, Anno domini 1073.

Cæterum idem Henricus, qui magno semper zelo, & nisu conatus est barbaros ad fidem, & disciplinam Christi perducere, Græcos schismaticos, & infideles Saracenos, quos ad obedientiam Ecclesiae pertrahere nequiuit, ex Apulia, & Calabria expulit. Et cum tunc temporis calculi tormento grauiter cõflictaretur, miraculosè in monte Cassino, quo deuotionis causa ad Monachos diuenterat pietate claros, liberatur beneficio reliquiarum S. Benedicti. Bella verò magna gessit, & victorias celebres reportauit, non tã vi armorum, militumue potentia, quã precum virtute. Hac strauit Bohemos, Vandalos, Henetos. Et cum videret infideles populos istos dare ingentia dāna Ecclesiis, & prouincijs Imperij, præsertim in dicecesi Mersburgensi, exemplo Ottonis Magni, votū nuncupat S. Laurètio, si ope, & auxilio illius tã numerosam hostiū colluuiē superare & delere possit, quod in signum gratitudinis Episcopatum Mersburgensem, quem Otto Magnus in simili necessitate

San-

Sáctissimo Martyri Laurétio ex voto crexit, filius verò Otto II. vniédo cū Magdeburgéli destruxit, instauratū ac dotatū eidem reddet. Quid factū est? Barbarorū multitudinē iā in prælium occurrente, S. Henricus flexis orans genibus, vidit Angelū percutientē suo exercitui præire, & hostiū cuneos in fugā propellere. Nec in promisso soluédō tardus, statim Episcopatum prædictum sub tutelari S. Laurentij patrocinio in integrum restituit.

Et iam, Serenissime Princeps, Episcopatus ille (vt de alijs taceam) rursus plusquam interiit. Tempore Ottonis II. amisit Cathedralæ formam; Catholicam fidem, & doctrinam retinuit, bona eius quoque cesserunt Archipræsuli Magdeburgéli; nūc superstitione potius quam religione, & multis erroribus contaminatus est, bona eius abalienata, & pro maiori parte in vsus profanos, & sæculares conuersa sunt: quid iam dicet, facietue S. Laurentius, qui peccatum Ottonis II. non fuit inultum? Cur non potius te Ottoni Magno Mersburgensis Episcopatus fundatori, & S. Henrico, illius instauratori, Heroibus pietate optimis, dignitate maximis annumerem? cū in primis ames iustitiā, & iuxta S. *Euangeliū Christi reddenda putes *que sūt* *Math. 22. *Cæsaris Cæsari, & que sunt Dei Deo.* Spero, spero v. 21. inquā, hāc corā vniuerso mundo laudē nullo sæculo periturā ad æuiternā animæ salutē, &

gloriam, Deo dante, adhuc inibit I O H A N N E S G E O R G I V S Saxoniae Pr. Elector, Imperatoris fidus Achates, qui Germaniae pacem, & Ecclesiae religionem in prouincijs suis celebretur restituisse Catholicam.

* Otto
Fris. lib. 6.
e. 27. Her.
Contra-
ctus refert
an. 1007.

Porrò S. Henricus præter Mersburgensem multas alias quoque Ecclesias immani Sclauorum depopulatione vastatas, Hildesheimensem (vbi à puero educatus, & literis imbutus dicitur) Misnensem, Magdeburgensem &c. reparauit. * Bambergensem verò nõ solum à fundamentis erexit, & ædificauit, sed & amplissimis reeditibus ac bonis dotauit, An. 1006. Sed hæc omnia nihil, in comparatione cum vitæ, quam degit sanctitate, quam cum coniuge Cunigunda virgine virgo coniunx vixit in castitate non humana, sed angelica. Docet hoc suo exemplo S. Henricus non solum omnes de familia Principes Saxones virginalem, & coniugalem castitatem, sed & omnes Catholicos, & inprimis Clericos quam possibilis sint Christi, cum adiutorio illius (quod volentibus, & petentibus nunquam deest) non solum præcepta, sed & consilia. Et tanto magis hoc diuinæ castitatis exemplum S. Henrici præconiandum est, quo prius & antiquius, quod nullum aliis Imperatoris præcessit, sed quod pauca aliorum Regum, & Principum Catholicorum subsequuta sunt, Boleslai Regis Poloniae cum Cunigun-

nigunda filia Belæ, Regis Vngariæ; Emmerici filij S. Stephani Regis Vngariæ; Eduardi II. Regis Angliæ ex Saxonibus, &c.

Hæc inquam laus S. Henrici magna est vniuersis Imperatoribus, talem Diuum in ordine suo computare posse, & maior fit Germanis, ex quorum natione fuit, maxima verò Principibus Saxonie, inprimis cōsanguineis, ad quorum familiam pertinet. Ad hanc castitatis virtutem dux, & author fuit coniugi suæ, virgini intactæ, quæ vt vulgo incredibilem hanc suam cum castissimo marito continentiam publico probaret argumento, ignitos vomeres nudis plantis miraculosè illæsa calcavit.

Sanctissimus tandem Imperator cum sentiret extremum sibi diem imminere, accersitis cōiugis suæ parentibus, & nōnullis Regni Proceribus. Imperatricē dextra apprehensam ipsis hoc modo reddidit: Hanc mihi inquam inquit à vobis, imò à Christo Domino traditam, eidem, & vobis virginem restituo immaculatam. Beato sic sine in Domino obdormiuit Bambergæ, An. Christi, vt notat Lambertus, 1024. d. 13. Iulij, ætatis suæ 55.

Sancta verò Cunigunda profectio-
nem illius ad cælos secu-
ta est Anno

1033.

DE

 DE BRVNONE, EPISCOPO
 AVGVSTANO.

HABVIT S. Henricus fratrem vnicum, nomine Brunonem, qui & ipse Catholice Religionis veritatem, & doctrinam posteris Saxonie Principes ex professo docere posset, quippe qui Pastor fuit, & Episcopus Ecclesie & Ciuitatis Augustane, in qua templum S. Mauritij sumptibus fratris Imperatoris fertur extruxisse, in quo ipse honorifice tumulatus requiescit. Sorores verò habuit quatuor, quarum duæ se vouerunt in statu Ecclesiastico Deo, Gerbirga Abbatissa Chimentis, & Sophia Abbatissa Padebornensis; duæ aliæ Sacramento Matrimonij copulatæ; Gisala (de qua suprâ dictum est) S. Stephano Regi Hungarie, cui enixa est S. Emmericum, virginali castitate celebrem; & Hedvvigis, Lutberto, Burggrauiio Magdeburgensi, nupsit.

 DE LVDOLPHO, PRIMO
 MARCHIONE TVRINGIAE.

VERBO etiam aliquid dicere liceat de Ludolpho, Brunonis II. filio, & Brunonis I. qui Marchionum Saxonie, & Thuringie progenitor, & S. Henrici Patruus fuit,
 nepo-

nepote. Fuit is quidem Princeps laicus, sed tamen in religione Catholica feruētissimus, quippe qui positis relictisq; pietatis suæ monumentis, optimè coram posteris testari potest de vera fide ad salutem. Tres construxit Brunsvigæ, cuius Dynasta fuit, Ecclesias, vnam SS. Apostolorum Petri & Pauli; alteram B. Magni; tertiam S. Gothardi, in quas ferè omnes suas facultates expendit. Thuringiam ab Imp. Conrado II. vitrico suo adeptus est in præmium nauatæ operæ contra ipsius hostes, Hungaros, Polonos, & Bohemos. Sepultus Mersburgi Anno 1074. in pace requiescit.

DE HERMANNO,
Archiepiscopo Coloniensi.

EX eadem etiam prodit familia Herman-
nus, hoc nomine III. Archiepiscopus
Coloniensis, dictus *Diues*, supradicti Bruno-
nis I. ex secundogenito filio Sigfrido, comite
Northeimio Atnepos. Sanè nec ipse aliam
coluit, neque nos docuit Religionem, quam
Catholicam Romanam, hoc est, Romæ à SS.
Apostolis, Petro, & Paulo traditam, & ad fi-
nem sæculi vsque depositam, idque magnâ
cum diligentia, & prosperitate, quod El.
Reufnerus ex Lutheranis ipse fateri cogitur,
dum

dum de eo sepulto in Abbatia Sigebergenfi An. 1099. sic loquitur in stirpe VVitikin. *Quum dexterrimè Ecclesie præfisset decēno cum semestri.* Et verè. Idem enim & nostri referunt annales. Attentissimus fuit rerum Archiepiscopatus sui inspector, & prudens gubernator. Tanta eius fuit authoritas, vt Imperatore absente extra Germaniam, negotia Imperij ipse vicariâ operâ administraret. Nos Colonienses computamus illum inter primarios, in ordine Reuerendissimorum nostrorū Præceptorū, quē Saxones quoque, alijque errantes tuto sequi possunt, in via salutis ducem, fideique magistrum.

DE VVITIKINDO II. ET HV-
GONE CAPETO.

TRANSEO nunc Serenissime Princeps, ad alteram VVitikindeæ lineam, à VVitikindo II. Secundogenito VVitikindi I. filio descendente, quæ multos produxit externarum gentium Principes, Reges, & Imperatores scil. Græcorum. Sed promissi memor, amore compendij, & breuitatis continebo me in natione Germanica. Non tamē abs te futurum puto, si verborationem hic reddam illius, quatenus, & quomodo prædicti Principes, Reges, & Imperatores, de quib. in
tracta-

tractatus huius proæmio, ex hac linea dependant. Genuit VVitikindus II. filios tres, Dietgremum, à quo nostri oriuntur Germaniæ Principes, Fridericum ἀραδα, & VVitikindum III. à quo Hugo provenit Capetus, prædictorum Principum, Regum, & Imp. progenitor. VVitikindus enim III. VVitikindi I. & magni nepos Saxo Germanus, cum paternas opes tribus fratribus, quorum erat ipse natus minimus, non sufficere existimaret, generosâ suâ indole excitus, relictâ domo paternâ, in Galliam concessit militiæ exercendæ causâ contra Normânos, sub auspicijs, ductuq; Imperatoris Caroli Calvi, à quo in præmiû militaris virtutis, & belli feliciter gestis Andibus præfectus est. Reliquit post se filiû Rupertû primû Andium Comitẽ, qui ob virtutes heroicas, & res præclarè gestas *alter Iudas Machabeus* cognominatus est, & à Carolo Imp. ducatu inter Ligerim, & Sequanâ, qui postea in hodiernû vsq; diẽ Secundogenito Regis filio factus est proprius, & vocatur Ducatus Aureliæ, donatus fuit. * Reliquit post se filios duos, Otonẽ (quem illi vocant Vtonẽ vel Vdonem) Ducẽ Aureliæ, Comitẽ Andegauorum & Parisiorum; & Rupert. II. Comitem Andegauensẽ, qui uterq; requiescunt prope Parisios in oppido, & Ecclesia S. Dionysij, quæ Regum Galliæ sepultura est. hic vero Rupertus II. genuit hugonẽ cognomento

* videatur Petrus Albinus in. Misnicis chronicis, fol. 498. & 499. qui compluribus autoritè testimonijs id cõprobat.

mento *Magnum*, qui ab Arnulpho Imp. Regno Arelatenſi datus eſt gubernator, & genuit ex Adelheida filia Henrici I. Regis Romanorum Hugonem, vocatum *Scaplarium*, ſiue *Capetum*, à quo Reges non ſolum Galliarum, qui adhuc diuino munere ſuperſunt, ſed & aliquando Siciliae, Neapolis, Pannoniae, Poloniae, Nauarræ, aliquot etiam Imperatores Byzantini exierunt. Hanc genealogiam tradit in ſuo quoque Chronico Albertus, Abbas Stadenſis ad an. 886. *Vto, inquit, vir militaris, & ſtrenuus à Principibus Galliarum Rex creatur in Palatio Compendij. Hic patrem habuit ex equeſtri ordine Robertum, auum vero VVitikindum ex Germania profugum. Et idcirco eum in Regem promoverunt, quia Carolus filius Caroli nepotis Caroli Calui Galliarum Regis, cui regnum debebatur, vix adhuc triennis erat, patre defuncto, cum puer adhuc biennis fuit, matre vix per quadriennium ſuperſtite.*

*Baron. ad
an. 987.

*Mero-
vingorum.

Falluntur * itaque, qui progeniem Hugonis Capeti ex patre & matre Saxonis è familia VVitikindea, deriuant ex ſtirpe Carolina, quos Galli ipſi in ſuis historijs, & annalibus reſutant, triplex Regum ſuorum genus diuerſum recententes, primum * Merouæorum à Pharamundo; alterum Francorum à Pipino, ſiue Carolo; tertium Capetinorum ab hoc Hugone. Imò Pithæus in rubrica, ſiue recapitulatione de origine Regum
Fran-

Francorum in Lud. VIII. planè nobiscum facit, dicens: *Regnavit autem eorum progenies in Regno Francorum vsque ad annum Domini nongentesimum vicesimum sextum. Tunc Hugone Caputio, Comite Parisiensi, & Duce Francorum regnum invadente, translatum est de genealogia Carolorum in progeniem Comitum Parisiensium, qui de genere Saxonum processerunt.* Sed non multum refert, quicquid privati historici, siue scriptores, pauci siue multi, de hac re pronuncient. Qui se, & suos hac in parte optimè novit, huius nobis sufficientissimus testis fit ipse Rex Galliarum Franciscus I. qui in Epistola sua ad Principes Ioh. Fridericum Saxoniarum Ducem, Princ. Electorem, & Philippum, Hassiarum Landgravium, consanguineos, & Amicos, uti respectivè vocat, ex castris ad Cotentum Belgicæ scripta d. 7. Maij, Ann. 1537. & adhuc prolixius in Apologeticâ, d. 23. in eodem mense, & anno Farræ scriptâ, clarè & libenter fatetur se suum ab ipsorum maioribus ortum, & natiivam trahere originem. Verum ijs omnibus missis, conuerto me ad familiam Dietgremi, à quo nationis Germanicæ Principes, qui adhuc Dei gratia superstites sunt & florentes, procedunt. Et sicuti linea VVigberti, primogeniti filij VVitikindi I. quam hactenus obiter decurri, nobis exhibuit potentissimos, deuotissimosq; Romanorum Imperatores, ita hæc altera VVitikindi II. secū-

Mdoge-

dogeniti eiusdem VVitikindi I. filij repræ-
 sentat ex familia Dietgremi fortissimos, pijs-
 simosq; S. Rom. Imperij Principes Electores:
 Itemq; quã plurimos in ordine clericorũ Ar-
 chiepiscopos, Episcopos, & Prælatos, ita vt ab
 ijs similiter præclara Catholicæ Religionis,
 & pietatis exempla ad posterorum, serorum-
 que Nepotum instructionem peti possint. In-
 terim nec in hac desunt, qui Reges, & Impe-
 ratores coronari potuissent, si non præ mode-
 destia, & ex magna humilitate sceptrâ obla-
 ta recusassent. Laici quidem militaris iustitię,
 vel fortitudinis gloriã potius, quam insigni
 aliqua sanctitatis notã inclaruerunt. Victo-
 riosa enim gesserunt bella, & iuuerunt Impe-
 ratores contra hostes tum Imperij, tum S. R.
 Ecclesiæ, Slaus, Henetos, siue Vngaros, Pru-
 tenos, Northmannos, Danos, Bohemos, alios-
 que; & vt hoc licentiosè repetam, contra Bo-
 hemos quã frequentissimè, qui olim necdum
 Christiani ductu, & ope Dæmonis Francos
 in pugna vicerunt, & pepellerunt in fugam.
 Narrat enim de ijs Sigebertus in Chronico,
 ad an. 850. quod proprijs illius verbis expe-
 diam. *Franci à Bohemans graui prælio vincuntur.*
Cui bello spiritus malignus se præfuisse per os ar-
septici publicè protestatus est, & per se, & per so-
cios, spiritus scilicet superbiæ, & discordiæ egisse,
vt Franci terga verterent.

Quid contigerit tempore Sigismundi Im-
 pera-

peratoris, quādo Pōtificius & Cæsareus, aliorūq; ferè omniū Imperij Principū exercitus, præter pedites, ad quadraginta millia equitū, hoste non semel viso, fugit, alijs pēsādū relinquo, *Aeneas Sylu & Mech.* Iis nūc Christianis vt Dominus Deus præficiat, & det spiritū humilitatis, timoris, & obedientiæ, in longæua pace, & prosperitate, ex animo precor, opto, & voueo.

DE GERONE, ARCHIEPISCOPO COLONIENSI.

CAETERVM vt in hac Principū Saxonicorum serie nonnullos ex Ecclesiasticis, & laicis præcorum temporum huc conuocē, qui posteros vel doctrinæ, vel vitæ exemplo de Catholica religione, & fide saluifica sincere informēt, præsto est Gero, Christiani filius, VVitikindi II. ex Dietgremo filio, & Ditmaro nepote abnepos, electus tēpore Ottonis I. mortuo * Fōlckmaro, concordibus * al. VVol- Cleri votis, & populi applausu Archiepiscopo- mero. pus Coloniēsis, An. 969. certe nō absq; miraculosa Dei cooperatione. Imp. enim Otto, qui illibēter ipsū ad eā dignitatē electū videbat, ideoq; inuestiturā quoad bona Imperij feudalia, non tam differebat quāam detrectabat, ab Angelo in sanctæ Dominicæ Resurrectionis die, districtum in manu gladium habente, minis hisce tērritus fuit:

Nisi in Gerone hodie compleueris electionem securus non euadis hanc cædem. Et Imperator ad nutum Angeli paruit mandato Altissimi, imò postea eundem Geronem, agnatum suum, magno complexus est amore. Contigit & alia visio in consecratione Geronis, relatu digna, in qua apparuerunt S. Petrus, & S. Ambrosius, oleum fundentes, quo ungeretur.

* Chron.
lib. 2.

Qui hæc tradit* antiquissimus est author Ditmarus Episcopus Mersburgensis, qui iisdem temporibus vixit. Præfuit Gero Ecclesiæ suæ magna animi mansuetudine, & pietate, sæpe in deuotione extra se raptus, inque Deum intentus, animæ deliquium passus est, in quo vulgo dicitur ab Euergero, Ecclesiæ custode, viuis terræ mandatus, verène an fictitiè non inquirò. Obijt 3. Cal. Iulij An. Chr. 976 cum rexisset Ecclesiam, & Archidioecesi Coloniensem annis septem, sepultus in æde Metropolitana S. Petri. Merito itaque B. memoriæ Gero, diuinitus illustratus, Catholicæ Religionis, & veritatis cum reliquis Ecclesiæ Dei pastoribus Doctor, Professorque sedeat ad instruendum populos de via salutis, & in primis inclytæ gentis suæ Saxonie Principes, quibus ex propria familia misericors Deus donauit tam illustres Ecclesiæ, Regni sui, Proceres, quos consanguinea ipsorum posteritas altius reuereri, & propius imitari merito debebat.

Ditm. li. 3.

 DE HVGONE, PRIMO EX HAC
 FAMILIA MARCHION. BRANDEB.

PROXIME illi vixit Hugo, Marchio Brä-
 deburgensis, filius Bruniconis (qui ab Ot-
 tone III. primus in Marchionem Brande-
 burg. inuestitus fuit An. 965.) & VVitikindi
 II. ex filio Dietgremo Atnepos. Generalis, si-
 ue supremus fuit dicti Ottonis in Hetruria
 Præfectus, vbi diuersis in locis septem fun-
 dauit monasteria. Otium ita fugit, & detesta-
 tus est, vt ociosos, si potuisset, omnes è mun-
 do pepulisset. Florentiæ vbi imperabat, ijs
 nullum voluit esse locum. Requiescit ibidem
 sepultus An. 1001. in monasterio à se exstru-
 cto, multisque opibus ditato. Heros dignissi-
 mus, cuius pietatem, & virtutes alij æmulen-
 tur. Sed quia calamus ad finem properat, ad
 reliquos progredior.

 DE ALBERTO, ARCHIEPIS-
 COPO BREMENSI.

RURSUS insignis se Ecclesiæ Præsul offert,
 Albertus Archiepiscopus Bremensis,
 qui sedere cæpit An. 1043. Princeps acris in-
 genij, memoriæ insignis, eloquentiæ admi-
 randæ, in pauperes beneficus, Imperatori
 Henrico III. percharus, à quo Frisiæ Comi-

tatu donatus est. Igitur doctrinâ pariter & vitâ excellens Albertus eam, qua præcessit seræ posteritati viam commonstrare poterit ad cælum. Insuper Monasterium Gozense cum suis fratribus extruxit, priuilegijsque donauit: suam vero Bremenîem Ecclesiam ad instar Beneuentanæ, viginti quatuor annorum spacio absoluit. Episcopus ordinauit viginti, quos ad conuertendas gentes Aquilonares emisit. Hamburgum sæcundam matrem gentium appellare solebat. In defuncti ipsius thesauris præter libros, & reliquias Sanctorû nihil inuētum est. Obijt Goslarîæ, 21. Martij An. 1073. sepultus Bremæ.

DE FRIDERICO, EPISCOPO MONASTER.

ACCEDANT huic duo alij eiusdem ferè temporis Episcopi, Fridericus, Dieterici II. Marchionis Landsbergensis, à quo Duces Saxonîæ, Electores, & Principes hodierni familiæ VVitikindeæ recta descēdunt, filius, Episcopus Monasteriēsis, cuius ciuitatis mœnia instaurauit, & ædem S. Mauritij, vbi & sepultus est, condidit:

DE GVNTHERO, EPISCOPO NAUMBVRG.

ET alter Guntherus prædicti Friderici fratrueis, Episcopus Naumburgensis, mor-

tuus in Domino Anno 1093. Qui duo inquam Episcopi, cum viuerent, in Catholica ouiculas sibi commissas pauerunt Religione, quam defuncti posteris quoq; ad animarum suarum salutem voluerunt esse commendatam.

DE CONRADO MAGNO, ET
FILIIS EIVS.

NOL O præterire Conradum *Magnum*, qui & *pius* cognominatus est, Thimonis filium, Dieterici II. supradicti nepotem. Primus iste sui stemmatis à Cæsare Lothario II Marchio Misniæ inuestitus est Ann. 1126. Effecit hoc magna illius virtus: sed quid admiranda eiusdem in sancta Catholica religione pietas? vt viduus postea inuestiretur inter fratres laicos monachus in cænobio Lauterbergiano, quod ipse absoluit, & liberalissimè dotauit, & in quo mortalem hanc vitam finiuit 5. Febr. An. 1156. Huius Cōradi Pij numerosa proles fuit, sed similiter pia; Primogenitus eius filius Otto Marchio Misniæ, cognomento *Diues* à fortunatis metallorum fodinis appellatus, ob quarū inuentionē Fribergā cōdidit, Lipsiam, & Isenburgū muris cinxit. Sed quod ad propositū nostrū spectat, princeps pius Cænobia fundauit duo, vnum in Thuringia, quod Portam vocant,

alterum Veterem cellam ad Muldam in syluosis vallibus, in qua & sepultus est 18. Februarij, Anno 1189. Secundo-genitus Theodoricus III. Marchio Landsbergæ, & Lusatiæ, fundator Cœnobij Dobralucæ ad Eliftrum nigrum, cuius filius æquiuocus Theodoricus, insignis fuit in Ecclesia Dei Prælat, Episcopus Mersburgensis, qui nomen habet apud scriptores viri pij, & docti. Tertio-genitus est Hermannus, Episcopus Bambergensis. Filia quoq; eiusdem Conradi religiosissimæ: Bertha, Abbatissa Gerbsteti: Gertrudis, quæ post obitum mariti, Hermannii Principis Palatini ad Rhenum, Cœnobium S. Theodori Bambergæ exstruxit, in quo vidua reliquum vitæ pensum absoluit: Oda Monialis, & post obitum sororis, Abbatissa Gerbsteti, Agnes Abbatissa Quedlinburgi. Vna adhuc, & altera in S. Coniugio diem obierunt.

DE HENRICO ILLVSTRI, ET
FILIO EIVS THEODORICO.

EIVSDEM Conradi ex filio primogenito, Ottone, & Theodorico IV. nepote pronepos fuit Henricus, qui ob res gestas *illustris*, ob liberalitatem verò *Munifici* cognomētum accepit, primus suæ familiæ Landgravius Thuringiæ. Is contra Prutenos necdum ad fidem

dem Christianam conuersos felicia gessit
pro Catholica Ecclesia & Imperio bella. *Mo- *An. 1237.
nasterium condidit Cellæ nouæ in Lusatia.

Obijt Dresdæ 25. Febr. *Ann. 1287. Sepultus *al. 1288.
in cænobio Veterocellenfi. Trigamus plures d. 25. Febr.
post se reliquit filios, sed vnum ex Constan-
tia Austriaca, Leopoldi filia, coniuge prima,
insignem pietate, Sapientia, & iustitia Prin-
cipem, Theodoricum V. vulgo Sapientem
dictum. Cōdidit ipse cænobium VVeissen-
feldense. Obijt ante patrem *Anno 1283. *al. 1282.

EIVSDEM item Conradi Magni, ex Albin. in
filio Dedone V. & nepote Conrado pro Chron.
neptis fuit Agnes, quæ Bertholdo IV. Duci Misn. f.
Morauix nupta peperit S. Hedvigem; I- 590.
temq; Gertrudem, matrem S. Elisabethæ.

DE FRIDERICO GRAVI, ET FILIIS EIVS.

PORRO ad hunc Principum illustrio-
rum è familia VVitikindea catalogum
referendus est quoq; Fridericus, cognomen-
to *Grauis*, Landgravius Thuringiæ, Marchio
Misniæ, &c. filius Friderici fortis, nepos Al-
berti, pronepos prædicti Henrici, Princeps
acri ingenio, & fortis in armis: Qui cū Prin-
cipes Electores ad instantias summi Pontifi-
cis, Clementis VI. vrgerentur ad faciendam
noui Regis electionem in locum excommu-
nicati Ludouici IV. & iam Carolus IV. à

M 5

non-

nonnullis electus esset, dissentientibus alijs, designatus est Rex Romanorum, in principio, ut ait Argentinensis, mensis Iunii in Kans Bavaria, An. scil. 1347. Sed, ad vitandas, quibus imperium cōcutiebatur turbas, Fridericus, acceptâ certâ pecuniæ summâ Carolo lubens cecidit. Obijt biennio post, sepultus in cēnobio Veterocellesi. Vxorē habuit Mechtildē filiā Regis Ludouici Bauari, facundam valdè, genitricem scilicet denorum liberorum. Ex quo connubio Principes Saxoniae ex stirpe V Vitikindea quotquot hodie Dei gratiā supersunt, omnes fœliciter oriuntur; ita ut ex antiqua illa sanguinis commixtione mutuis adhuc in praeordijs Amitinorum, vtriusque Domus Principum, tanquam * fratris, & sororis filiorum amor exudet, ac firma hereat, quantum Religio patitur, amicitia. Obijt illa anno praecedente 1346. d. 2. Iulij, eodē, quo maritus, sepulchro tumultata.

* Stephani
cogno-
mento Fi-
bulati.

DE FRIDERICO STRENUO.

IGITUR ex hoc fœlici coniugio nati, Sigismundus, Administrator Episcopatus Mersburgensis, & Ludouicus, Antistes Magdeburgensis, & Halberstadensis. Catholicâ fidem, & religionem ex professo plantare & propagare intenderunt. Fridericus verò cognomento *Strenuus*, qui stemma propagauit, multiplici virtute suâ fuit in maxima apud omnes

omnes autoritate. Carolum IV. Imperatorem in bellis sæpenumerò iuuit: Arces Eccersbergam, Friburgum, Dornburgū &c. latronum receptacula euertit. Obijt Aldenburgi, d. 26. Maij, Anno. 1380. Sepultus cum vxore Catharina, F. Henrici Comitis in Hēneberg. quæ Coburgum cum adiacētibus oppidis, & arcibus ad maritum attulit, in cænobio Veterocellensi, tribus relictis filijs; Friderico, qui stemma propagauit; V Vilhelmo, qui fundauit Ecclesiam collegiatam S. Georgij, Aldeburgi; & Georgio, qui iustitiæ, & clericorum Amantis nomen habuit.

DE FRIDERICO BELLICOSO,
ET FILIIS EIVS.

Porro primogenitus iste Fridericus, cognomento *Bellicosus*, omnē adolescentiā suā triuit in castris; & tamē Musarū magnus extitit Patronus, & singularis literatorū Mēcenas. Martis itaque & Artis cultor strenuus, qui ex ruinis Academiae* Pragenſis, quā vastarūt feditiosi tunc nascentiū Hæreticorū tumultus, fabricauit suā Lipsensem, atq; ita Catholicæ pietati, & Musis exulātibus nouū aperuit Lipsiæ domiciliū d. 12. Nou. An. 1409. Contra factionem coniuratorū, qui se Stellares nominabant ductu Friderici Burggrauij Noribergensis militauit in Francia; cum Conrado ordinis Teutonici Magistro, pro nominis Christi

* Pragenſis restaurata est à Ferd. I. & Maximil. II. Impp. Academia Lipsensis à quo, & quando erecta.

Fridericus
Bellicosus
primus Sa-
xonie Dux
Electoꝝ.

Christi propagatione in Borussia: cum Guilhelmo, Patruo suo, Pragam obsedit in Bohemia. Ipsos Bohemos Sigismundo Imperatori rebelles ad Brixiam superauit, & arcem Carlstein ab obsidione illorum liberauit. Ob quod fidele præstitum auxilium primus in suo stemmate auitum Saxonie Ducum titulum, qui passim ad alienas familias ab obitu Imperatorum Saxoniorum euagatus erat, ad legitimos hæredes reuocauit, dignitatem quoq; Electoratus titulo suo annexã, ab eodem Imperatore familie sue acquisiuit An. 1423. d. 6. Febr. Naturæ debitum persoluit VVeissenfeldæ d. 4. Ian. An. 1428. Multæ fuerunt huius Principis virtutes, in quibus semper eluxit pietas, & zelus promouendi Catholicam fidem, & pacem. Contra hostes enim hosce maxime duos; Rebelles in Imperio, & Infideles extra Imperium se acerrimum ostendit Aduersarium: Dignus quem posterius ipsius, prouinciarum, & dignitatis hæredes, progenitorem suum studiosè colant, ac imitentur.

DE GVILHELMO III.

ET sicuti *Fortes creantur fortibus, & bonis,* Ita bellicosus hic Fridericus generosos procreauit filios, Fridericum II. cognomento *Placidum*, qui stemma propagauit: Sigismun-

mundum, qui Episcopus fuit Herbipolensis, & administrator Mersburgensis: Guilhel-
 mum, qui cum magna laude Alberto II. Au-
 striaco Imperatori militavit contra Bohe-
 mos, à quo ob res fœliciter gestas Ducatum
 Lucelburgensẽm in feudum accepit, quem
 tamen quinquennio post Carolus Audax,
 Dux Burgundiæ actu occupavit, suoque ære
 redemit. Anno 1444. Post Ladislai Au-
 striaci, Regis Bohemiæ, obitum, in dissensio-
 ne Ordinum, à quibusdam, Silesijs præci-
 puè, Rex electus, Georgio Podiebracio, ab
 altera factione electo, ceu Ionathas Dauidi,
 sponte cessit, ac perpetuo fœdere cum ipsius
 familia inito, filiam suam Annam Henrico
 Georgij Regis filio sponsam collocavit. An-
 no dehinc salutis nostræ 1461. in Palæsti-
 nam profectus cum nonaginta & quatuor
 itineris comitibus, reduxit ex illis sexaginta
 quatuorequires auratos. E viuis excessit An.
 1483. Vinariæ in* cœnobio à se cõdito inhu-
 matus, relicto post se nomine *Principis laud-
 bilis, & egregij Bellatoris.*

* Zum
 Bar-
 füsser.

DE FRIDERICO II.

PORRO Fridericus II. cognomine *Placi-
 dus*, ingenio, & moribus verè mitis, &
 pacificus, bella, & contentiones, quantum
 potuit, defûgit: & memorabile est, quod cum
 aliquan-

O sapiens
dictum, &
pium!

* simile ta-
mē exem-
plū refert
Cuspinia-
nus de Ec-
clesia quæ
est Varadi-
ni in Vn-
garia per
Sigismun-
dum Imp.
introdu-
ctum,

aliquando incidisset in litem, & bellum cum Friderico, Archiepiscopo Magdeburgensi, & per exploratores cognouisset pium Præsulem causam commisisse Deo, qui pro ipso pugnaret, fertur dixisse: *Alius insaniat, ut bellum inferat ei, qui confidit se Deum defensorem habiturum.* Nouenos tulit ex coniuge Margareta Austriaca, Friderici III. Imp. sorore liberos, è quibus Ernestus, & Albertus soli maturuerunt. Nobile par fratrum, quorum vterque stemma propagarunt, vterq; coniunctâ opera Ecclesiam Cathedralem Misnensem, in qua diuinę laudes * peculiari exēplo noctes dieque decantarentur, mirum in modum exornarunt, ac perfecerunt.

DE ERNESTO.

ERNESTVS in Electorali dignitate successor, Princeps optimus meruit audire virtutibus suis, bonitate naturæ, ingenij prudentiâ, morum grauitate, quibus magnam sibi conciliauit Authoritatem, *Pater patriæ, & pietatis Corona.*

DE FRI-

DE FRIDERICO III.

FILIVS eius Fridericus III. Princeps E-
 lector à mentis sagacitate *Sapiens* dictus,
 Academia* *VV*itebergensis fundator, mul- * Acade-
 tis etiam virtutibus excelluit, ita vt defun- mia Wite-
 cto Imperatore Maximiliano I. Austriaco, bergensis
 Principum coelectorum suorum calculo de- fundata à
 signaretur Rex Romanorum, quem hono- Friderico
 rem magnâ tum prudentiâ, tum modestia III. Pr. Ele-
 recusavit, & magno benevolentiae affectu, ctore, An.
 magnoque consilio in Regem Hispaniarum 1502. d. 18.
 Carolum V. suffragio suo transtulit. Sed Octob. qui
 præ lachrymis quid dicam ulterius? Is est, S. Lucæ E-
 qui in infœlix malignorum horum tempo- uangelistæ
 rum exordium incidit, quibus auctore Mar- sacer est.
 tino Luthero, prius professore in ordine S.
AUGUSTINI Monacho, tam multiplex
 postea religio, & cultus Dei introductus
 est, primusque ex inclyta Domo Saxoni-
 ca à tot laudatis maioribus suis defecit, no-
 uamque doctrinam Patribus incognitam sub
 specioso Euangelij, à quo *Euangelicos* se
 appellarunt eius Sectatores, nomine am-
 plexus est. Hunc Pontifex Léo X. qui tunc
 Catholicæ Ecclesiæ supremus Pastor præe-
 rat, tot paternis admonitionibus in auita fi-
 de Apostolica retinere, & ab ea declinan-
 tem reuocare studuit, hoc ferè potissimum
 argu-

argumento à laudatis Maioribus suis ducto, quod in generosis mentibus mirificam solet habere ad mouendum vim, & efficaciam. De quo Pontifice loquens Ioh. Sleidanus, Lutheri assecla, in princ. Historiæ suæ sic ait: *Eodem die (23. Aug. An. 1518. ad Fridericum Saxonie Principem, qui tunc erat Augusta scribit: Inter alia Saxonie Domus ornamenta proprium hoc illi semper fuisse, quod religionis esset obseruantissima: non esse igitur verisimile, quemquam eius familie sic à suis degenerasse maioribus, vt illum qui de religione Christiana minus benè sentiat, protegere velit, & patrocino suo iuuare.* Item eundem 6. Iulij Anno 1520. ad litteras Friderici, quibus se à labe nouæ assumptæ doctrinæ purgabat, hæc respondisse refert idem Sleidanus: *Nimirum hoc ita decere ipsum, eiusque totam familiam, que magnum semper honorem Ecclesie Romanæ detulerit, quem etiam paulò post aureâ Rosâ singularis beneuolentiæ causâ donauit. Ast bonus Princeps facetijs Lutheri, qui pollebat gratia linguæ, inescatus & deceptus, Iohannem fratrem, Henricum patruelem, eorumque filios, ac nepotes suo exemplo, tanquam fune omnes post se traxit.*

* *
* *

DE AL-

 DE ALBERTO ARCHIEPISCOPO, PRINC. ELECT. MOG.

RELIQUI verò fratres eius Albertus Archiepiscopus Moguntinus, Princeps Elector; itemque Ernestus, Archiepiscopus Magdeburgicus, & Præsul Halberstadiensis, sanctam & Catholicam Religionem ad finem vite usque professi, deprauata ista tempora non attigerunt, & sic per misericordiam Dei cum pijsimis Maioribus suis in sancta fide Catholica diem extremum clausurunt.

 DE ERNESTO ARCHIEPISCOPO MAGDEBURG.

ET vt hoc, Serenissime Princeps, addam; notandum benè, quod de Ernesto, cuius consilio Fridericus frater Academiam VVittebergensem erexit, in opere suo Genealogico memorie reliquerunt Hieronymus Henninges, Pastor Lunenburgensis, & Elias Reufnerus, Historiarum Professor in Academia Ienensi Thuringie. *Decessit, inquit, in vera agnitione Christi Mediatoris 3. Non. Sext. An. 1513.*

Quo inquam anno, nulla fuit in Saxonia, imò tota Germania &c. Christi agnitio alia, quam quæ vera est, Catholica scilicet, Apostolica scil. Romana scil. in qua ipse, & omnes om-

N

nino

ninò maiores eius discesserunt, in qua vt omnes omninò posteri quoque ad æternam animarum suarum salutem hinc discedant, ex toto corde precor, & exopto.

DE ALBERTO ANIMOSO, ET
FILIIS EIUS.

TRANSILIO nunc ad alterum Friderici II. filium, Albertum, tuum, Serenissime Princeps, Abauum, qui ab inuicti animi robore, & rerum, quas pro dignitate Imperij, Patriæq; & suorum prosperitate gessit magnitudine, *Animosus*, ab Innocétio IIX. Pótifice Romano *Dextra manus Imperij*, & à milite Belgico *Rolandus* est cognominatus. Et quidè in titulo à Pontifice attributo multū sibi frater defunctus Christianus II. cōplacuit, quo etiā honorificè hunc suū Progenitorem in deductione iuris Saxonici, quoad circuli VVestphalici Prouincias Rhenanas Patriæ meæ nominauit, & citauit. Et verè in eo gloriari potuit. Suâ enim ille manu diuersos contra Imperatorem, & Imperium quod tunc temporis valdè periclitabatur, insurgentes hostes fortissimè deuicit; Gallos Belgio exturbauit; Belgium ipsum in periculofissimo rerum statu ex difficillimis bellis ciuilibus explicuit, & pacauit; infrenem Frisiam sub Imperij habenas reduxit; Matthiam Regem Hungariæ in Austria aliquot prælijs contudit, &
ad pa-

ad paciscendum iuxta conditiones, quas ipse præscriberet, adegit; Breuiter; nomine, & aspectu Vngaris, Gallis, Belgis, Frisijs, &c. terribilis, & in consilijs, conatibusque expedita celeritate (rarum in Germanis exemplum, qui diu tractant, antequam concludunt, diuque minantur, antequam ferunt, imò sæpe inter feriendū ab ictu abstinent) omnibus admirabilis, clemētiā interim post victorias, etiam hostium testimonio commēdatus. Regnum Bohemiæ sibi aliquādo oblatū renuit, forte sua contētus. Pijssimus tandē Princeps, summi Pontificis ore laudatus, & Martis, & Mortis pericula satis expertus, in secūda contra Frisios rebelles expeditione prope Embdā occubuit d. 12. Septembr. An. 1500. * Fundauit paulò ante mortē Ecclesiā Collegiatā S. Mariæ quæ est Friburgi, consecratā in vigilia Assūptionis à Iohanne V. Episcopo Misnēsi, An. 1480. Reliquit tres filios ætate maturos, Georgium, Henricum, & Fridericum; reliquos impuberes extinctos.

* Pet. Albin. in Chron. Misn.

DE GEORGIO, TRACTVS
LIPSENSIS DOMINO.

AC Georgius quidē, historia Sleidani celebris, paternę pietatis, & virtutū æmulus, insensissimus fuit Lutheri inimicus, multumq; laborauit pro conseruanda in prouincijs Saxonix religione Catholica. Fuit aliās

N 2

etiam

etiam egregius Miles, qui ætate iuuenis à Maximiliano I. Cæsare belli Præfectus, quanto ab obitu parentis anno arma contra Frisones rebelles fæliciter gessit. Hunc ita commendat Reufnerus: *Ditiones suas magna cum iustitiæ, clementiæ, & prudentiæ laude rexit in annum vsque quadragesimum. Post omnium tandem heredum mortem marore, curis, & ætate confectus, An. 1539. XV. Cal. Maij decessit Dresde, cum magno Pontificiorum dolore.* Et quis huiusmodi Principis obitum non doleret, non lugeret? Henricus verò Georgio fratri defuncto in gubernatione successit, pater Mauritij, qui Caroli V. Cæsaris auctoritate Electoratum, quo Ioh. Fridericus excidit, impetravit, & Augusti, qui magnus semper Sacramentariorum Calvinistarum hostis, fratri Mauritio sine prole mascula defuncto in Electorali dignitate successit. Henricus autem in prima ætate ductum, atque auspiciis patris sui Alberti secutus, egregiæ virtutis specimen edidit in Belgio, & post ætate maturior in sedando tumultu Rustico. Peragravit etiam cum magno vitæ discrimine Palæstinam, & Gallæciam. Sed fratre Georgio mortuo omnibus viribus cepit introducere doctrinam Lutheri, quam media nocte Lutherum prius docuit Spiritus tenebrarum; vti ipse tom. 7. pag. 479. edit. VViteberg & to. 7. Ien. fol 82. asserit, & eum apertè suo nomine vocat Diabolum

bolum. Res certè horribilis, malignum illum Spiritum audire & sequi explicantem Christi verba, & verborum sensum; quod ipse prolixè sic denarrat, sine pudore vlloue alio respectu. Et hæc sunt ita manifesta, & clara, vt Prædicantium suorum nullus ea negare possit. Ex promisso filerem hoc, nisi idem illi confiterentur, & palàm dicerent.

M. Fridericus Balduinus, Prædicans Lipsensis in suo*Hyperaspiste: *de se, inquit, scripsisse Lutherum tom. VViteb. 7. fol. 479 & seqq. & Ienensi tom 6. fol. 82 & seqq. se cum Diabolo congressum, seu disputasse, auditaq; approbasse, non negatur.* Et rursus: *Diabolus innocens est, verum in sua disputatione semper dixit Diabolus, neq; ex se, sed à Spiritu S. cum Beatissimo Patre nostro Luthero locutus est, &c.* Hæc insana, & detestabilis in Deum blasphemia est, qui non instruit seruos suos, quos mittere vult Apostolos, & Doctores ad conuertendum homines à via perditionis ad viam salutis, per organum Diabolum. Ipse enim mendax*est, * *Ioh. 8. v. 44.* & pater mendacij, neq; ille homines docendo rectè instruere vult, sed destruere; peruertere, non conuere; perdere, non saluare. Et ille Nequam, interprete Balduino, à Spiritu S. locutus est? Nec pietas, nec ratio illa credit.

DE FRIDERICO ORDINIS S.
IOH. MAGISTRO.

CLAVDAT nunc agmen, & coronam maiorum suorum Catholicorū Fridericus, Georgij, & Henrici frater, Alberti Animosi filius, Princeps non solum in Catholica pietate deuotus, sed etiam in ipsa literatura non vulgariter doctus. Adolefcens literis operam dedit Senis, vrbe Hetruriæ, in qua Preceptorum suum, fato occumbentem, piè sepeliuit, & ætate maturior electus est Ordinis S. Iohannis in Borussia Magister. Vir adhuc iuuenis emigravit ex hac vita Rochlicij 13. Nouemb. An. 1510. ætatis suæ 36. Misnæ sepultus in Maiorum suorum tumulo, quibuscum nunc regnet in Gloria Christi.

Perlustravi, Serenissime Princeps, quanta potui celeritate celebriores ex Augusta Domino Saxonica oriundos Principes, Reges, & Imperatores, nationis Germanicæ, qui à principio tum conuersionis, tum educationis suæ veram & saluificam fidem Christi amplexi & professi, posteros de Religione Catholica rectè & sincerè informare possunt & certiores reddere sine fucò, & fraude, quænam fides grassantibus hoc & quouis tempore erroribus, hominum malefactorum, luxuriosorum, rebellium, ad pruritum aurium populi prædicantium, capeffenda sit; cum nõ
fit nisi

fit nisi vnus Christus, vnus Deus, vna fides, vna Ecclesia à principio ad finem vsq; mundi ^{Eph. 4.} constans, & immobilis contra inferi portas firmiter ædificata, benè disposita, optimèque prout decet Domũ Dei ordinata. Non quod cæteri, quos silentio præteriui, aliam sectati fuerint Deum colendi rationẽ, aut religionẽ. Vnã enim eandẽq; in fide omnes ad designatum Fridericum III. vsq; à semitis maiorum suorum primò digressum, iuerunt ad cælos viam, de quorum cęlesti beatitudine nonnullorum Sancta Ecclesia nos certiores fecit; de reliquorum verò salute benè sperare iubet. Quæ res cum concernat æternam vitam aut mortem, animarumq; salutem vel interitum, leuiter ponderari nõ debet, quasi vnusquisq; sicuti in sensu suo abundare, quod dicitur, ita in fide sua saluari possit, sed altius expendẽda est, & consideranda maturiùs; An scilicet post breuem huius lucis vsuram cum prædecessoribus nostris ire malimus ad inferos (quod *Radbodus, Frisonum Rex infidelis, cupiebat) an verò cum ijs ad cælum? Et nos Christiani quam velimus ad cælum ire & tenere viam; an aliam? an eam, per quam omnes maiores tui, & prædecessores, S. Héricus, pijq; alij inclytę nationis Saxonice Principes, Reges, & Imperatores eò peruenerunt? Nõ dubitare ego possũ hãc esse certiorẽ, imò dubitare nõ possum, quin ab hac omnis alia,

* apud Sur.
tom. 2. d.
20. Martij.

cum nō fit nisi vna ad cælum, ad inferos mille; fit ad cælum incerta, imò certa ad inferos.

Igitur Serenissime Princeps, Clementissime Domine, iterum Te compello per animæ tuæ salutem, cogita, & recogita de summo hoc puncto, quod grauius est, & longè magis arduum, quàm negotium belli Bohemici, Hungarici, Turcici, &c. aut, si fractus illaberetur orbis, quomodo euadere posses eius ruinas. Omnes etiam Consiliarios tuos, viros generosos, nobiles, sapièntes, prudentes, & rerum gnaros, rebus sæculi implexos, & occupatos conuoco, inuoco, vt cum Clementissimo Principe suo, & inter se omni acumine despiciant, ac diiudicent in hac causa, quæ extremè tangit singulos; an non sit tutius, certius; nō dico modò honestius, nō gloriosius, sed salutarius, antiqua premere, & repetere aitorū Saxonix Principum, suorumque maiorum vestigia; illosque ad cælum antegressos sequi, quam deserere, & à tritis illorum semitis quærere diuerticula?

Sint itaq; Serenissime Princeps, tui Maiores Tui Instructores; Tui prædecessores Tui duces, & viæ Indices ad salutem: Et poteris, si libet, ijs demortuis viuos adsciscere præceptores, quorum hæc professio est & vocatio, Patres Religiosos ex eodem ordine, ex quo Lutherus excidit, Sancti scilicet Augustini,

stini, aut etiam ex alijs, S. Dominici vel S. Francisci, qui verbi prædicatione, & vitæ exemplo de his omnibus copiosè Te informare, & certiozem reddere possunt: Conferre etiam cum ijsdem Patres Societatis IESU, qui non solùm vitæ honestate, integritate, sanctitate in Clero Christi effulgent, sed etiam sapientiâ, & scientiâ rerum diuinarum & humanarum affluunt, quos docentes audire magnam parit voluptatem, sequi æternam affert Beatitudinem. Fœlix est Regnū, fœlix Prouincia, fœlix Ciuitas, in qua dicti Patres suum fixerunt aut figunt domicilium. Quid enim illorum sunt Collegia, quàm Aulæ Musarum, & Pietatis? Arces & Munimenta Catholicæ fidei aduersus hæreses, & quascunque in religione prauitates? quos idcirco mundus odio habet, & quotquot sunt de mundo, flagitiosi Catholici, superbi schismatici, impij Hæretici, & maximè illi, qui inter hos sunt omnium pessimi, eos oderunt, etiamsi sæpè non nouerunt. Hoc efficit illorum virtus, probitas, pietas, zelus. Experti hoc nouerunt summi terrarum Mönarchæ, Reges, & Principes, quid sibi, & suis commo- dent quoad fœlicitatem vitæ huius, & alterius.

Sed compendij, institutiq; nostri ratio non fert, vt huc alios foris inducam, quorum vel fidei professione, vel vitæ exemplo moderni

Saxonix Duces erudiantur de Catholice Religionis veritate, quam ipsos Patriæ Patres, quondam maiores, & Antecessores in familia, sanguinis Principes, Reges, & Imperatores. Macte igitur, Serenissime Princeps, tanta Maiorum tuorum laude, & virtute propria, qui à rebellibus Bohemis oblatam coronam & sceptrum, cum proprii Regis iniuria, acceptare noluiti, sed iuste reculasti, fortiter respuisti, in Sancta Catholica fide affecta, & percipe immarcescibilem gloriæ coronam, quam repromisit Deus diligentibus se, ut finis fidei tuæ sit salus animæ tuæ, tuumque Principatum apud Beatos Maiores tuos in regno Christi æternes. Hic sisto, hic quiesco, orans humillimè & obsecrans Serentem. Tuam, ne studium hoc meum alio interpretetur animo, quam à me magno sui amore & honore à patriota Clienti susceptum est, Gloriam Dei, Decus Domus Saxonicæ, & salutem errantium per hoc promouendi cupido. Et sicubi humano more in historiarum circumstantijs, aut particularitatibus rerum, & personarum ipse erravi, qui error præiudicium, vel offensionem aliquam parere possit, clementissime mihi condonari, & à quocunque alio benevolè monstrari peto. Libens retractabo, & corrigam. Laboris mei mercedem non exigo, nec donum exspecto, neque præmium spero, sed quod aliquando

S. Nilus

S. Nilus Ottoni III. Cæsari, cum paratus es- in vita S.
 set illi dare quodcunque peteret, respondit, Nili.
 dicens: *Nihil aliud peto ab Imperio præter salu-*
tem animæ tuæ, idem & ego peto, spero. opto.
 Deus misericordiarum pijs annuat votis, vt
 in exultatione spiritus liceat nobis cum Re-
 ge Dauide exclamare, & psallere per prouin-
 cias Saxonix, & Rhenanas inferioris Germa-
 niæ: *Deus tu conuersus uiuificabis nos, & plebs tua*
letabitur in te: Tibi sit Laus, & gloria, pote-
stas, & Imperium, nunc & in sæcula, AMEN.

Psal. 82.

v. 7.

Omnia ad Gloriam Dei, decus altæ Pro-
 sapiæ VVitikindæ, omniumq; ab anti-
 qua hac Saxonum Religione erran-
 tium conuersionem, & salutem; sub
 correctione S. Sedis Apostolicæ, pro fæ-
 licibus noui anni M. DC. XXI.
 auspicijs dicta, & impressa
 funto.

F I N I S.

APPRO-

APPROBATIO.

CATHOLICAE RELIGIONIS Index
hic Saxonicus è veterum monu-
mentis clarè demonstrans anti-
quos longo ordine Saxoniae Duces, ve-
ros fuisse S. Romanae Ecclesiae nutritios,
nihil continet fidei Catholicae contra-
rium; quare vt plures, quâ gradiendum
sit viâ, admoneat, typis euulgari potest.
Coloniae 1621. Calendis Martijs.

*Henr. Francken Sierstorpfius S. Theol. D.
Regens Laurent.
Librorum Censor.*

ERRATA TYPOGRAPHICA
sic corrigantur.

Fol. 1. lin. vlt. *quem*. f. 21. lin. 4. *secum*. fol. 25. lin. 17. *prosperitas*. ibidem numeri marginales transpositi sunt : ad translationem trium Regum referatur annus 1164. d. 23. Iul. ad translationem S. Benno- nis, annus 1524. d. 16. Maij. fol. 27. l. 14. *inuisib*. fol. 29. l. 5. *indigitabo*. fol. 30. l. 16. *canaculo*. f. 34. l. 23. Frodoardus. fol. 44. l. 3. Genealogico. fol. 51. lin. 5. verbis. fol. 59. l. 10. *quisquam*. fol. 61. l. 1. *Gebehar- dus*. fol. 96. l. 3. *qui*. fol. 101. l. 21. *pradictis*. fol. 104. l. 26. *cod*. fol. 117. l. 6. post Conradi II. Imp. addatur *Capellanus*. fol. 134. l. 7. pro seq. legatur præ- sente, vel sequente.

PERSONARVM,
 QVARVM IN HOC LIBEL-
 lo potissimum mentio fit, breuis

INDICVLVS.

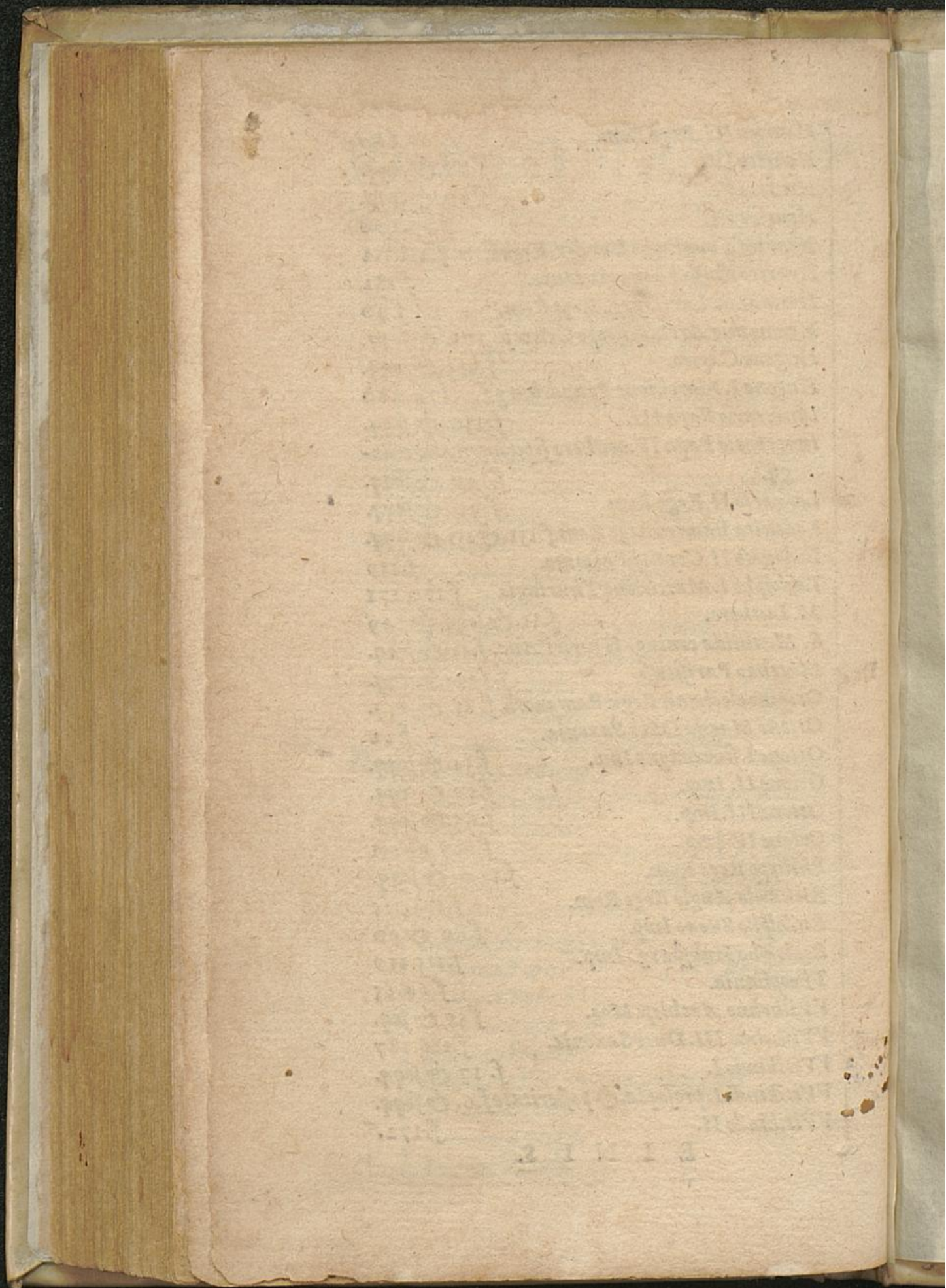
	A lberto Animoso fol.	192
	Alberto Archiepiscopo Bremensi. fol.	197
	Alphonso Castilia Rege f.	115
	Bonifacio Russorum Apostolo & Martyre f. 177 & seqq.	
	B. Brunone Arch. Colon.	f. 52. & seqq.
	Brunone dicto Gregor. PP. V. f. 80. & seqq. & 125	
	Brunone Episcopo Augustano fol.	170
	Carolo M.	f. 18
	Conrado Franco Rege Rom.	f. 85
	Conrado III.	f. 95. 96
	Conrado Magno Saxonie Duce,	f. 181
	Ernesto Duce Saxonie El.	f. 188
	Friderico I. Imp.	f. 96. & seqq.
	Friderico II. Imp.	f. 109. & seqq.
De	Friderico Episcopo Monasteriensi.	f. 180
	Friderico Bellicoso.	f. 185
	Friderico Graui Lädgrauio Thuringia f. 183. 184	
	Friderico Placido.	f. 187. 188
	Friderico III. vulgò sapiente f. 11. & 189. 190. 90	
	Friderico Ordinis S. Iohannis Migistro.	f. 196
	Georgio Lipsia Domino.	f. 193
	Gerone, Archiepiscopo Col.	177. & 178
	Gregorio Papa V.	f. 127. & 154. & seqq.
	Gregorio Papa VII.	f. 132
	Gregorio Papa IX.	f. 134. 136
	Gregorio Papa X.	f. 148
	Gunthero Episcopo Naumburgensi.	f. 180
	S. Henrico Imp.	f. 84. 85
	Henrico Aucupe.	f. 23. & seqq.
	Henrico Rixoso.	f. 51

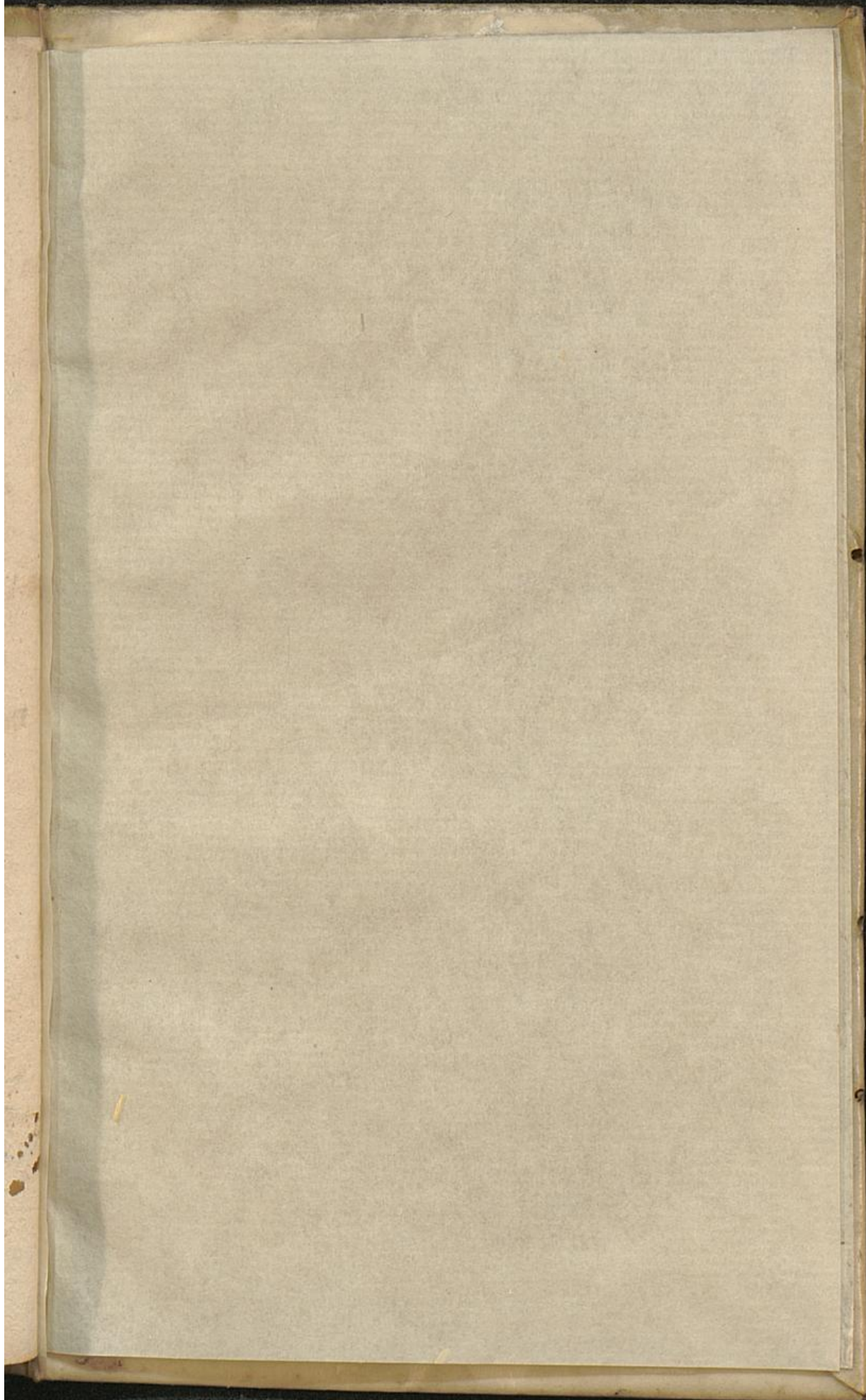
Henrico III. Rege Rom.	f. 87
Henrico IV.	f. 87. & seqq.
Henrico V.	f. 90. & seqq.
Henrico VI.	f. 99. 100
Henrico Thuringia Landgr. Rege Rom.	f. 111. 112
Henrico illustri Saxonia Duce.	f. 182
Hermanno Lucelburg. Rege Rom.	f. 90
Hermanno Archiepiscopo Colon.	f. 171. & seqq.
Hugone Capeto.	f. 173. & seqq.
Hugone I. Marchione Brandenburg.	f. 179. 180
Innocentio Papa III.	f. 130. & seqq.
Innocentio Papa IV. authore septemviralis colle- gij.	f. 140. & seqq.
Lothario II. Rege Rom.	f. 92. & seqq.
Lodouico Bauaro Rege Rom.	f. 131. & 151. & seqq.
Lodouico II. Comite Palatino.	f. 139
Ludolpho I. Marchione Thuringia.	f. 170. 171
M. Luthero.	f. 11. & seqq. & 149
S. Mathilda coniuge Henrici Auc.	f. 32. & seqq.
Dez Matthao Parisiensi.	f. 140. & seqq.
Origine electionis Regis Romanorū.	f. 81. & seqq.
Ottone Magno Duce Saxonia.	f. 22
Ottone I. succ magno Imp.	f. 34. & seqq.
Ottone II. Imp.	f. 57. & seqq.
Ottone III. Imp.	f. 65. & seqq.
Ottone IV. Imp.	f. 107. & 131
Philippo Rege Rom.	f. 100. & seqq.
Richardo Anglo Rege Rom.	f. 114. 115
Rudolpho Sueuo Imp.	f. 89. & 90
Rudolpho Habsburg. Imp.	f. 115. 119
Theophania.	f. 64. 65
VVilhelmo Archiep. Mog.	f. 55. & seqq.
VVilhelmo III. Duce Saxonia.	f. 186. 187
VVitikindo I.	f. 17. & seqq.
VVitikindi I. prosapia, & posteritate.	f. 6. & seqq.
VVitikindo II.	f. 172.

F I N I S.

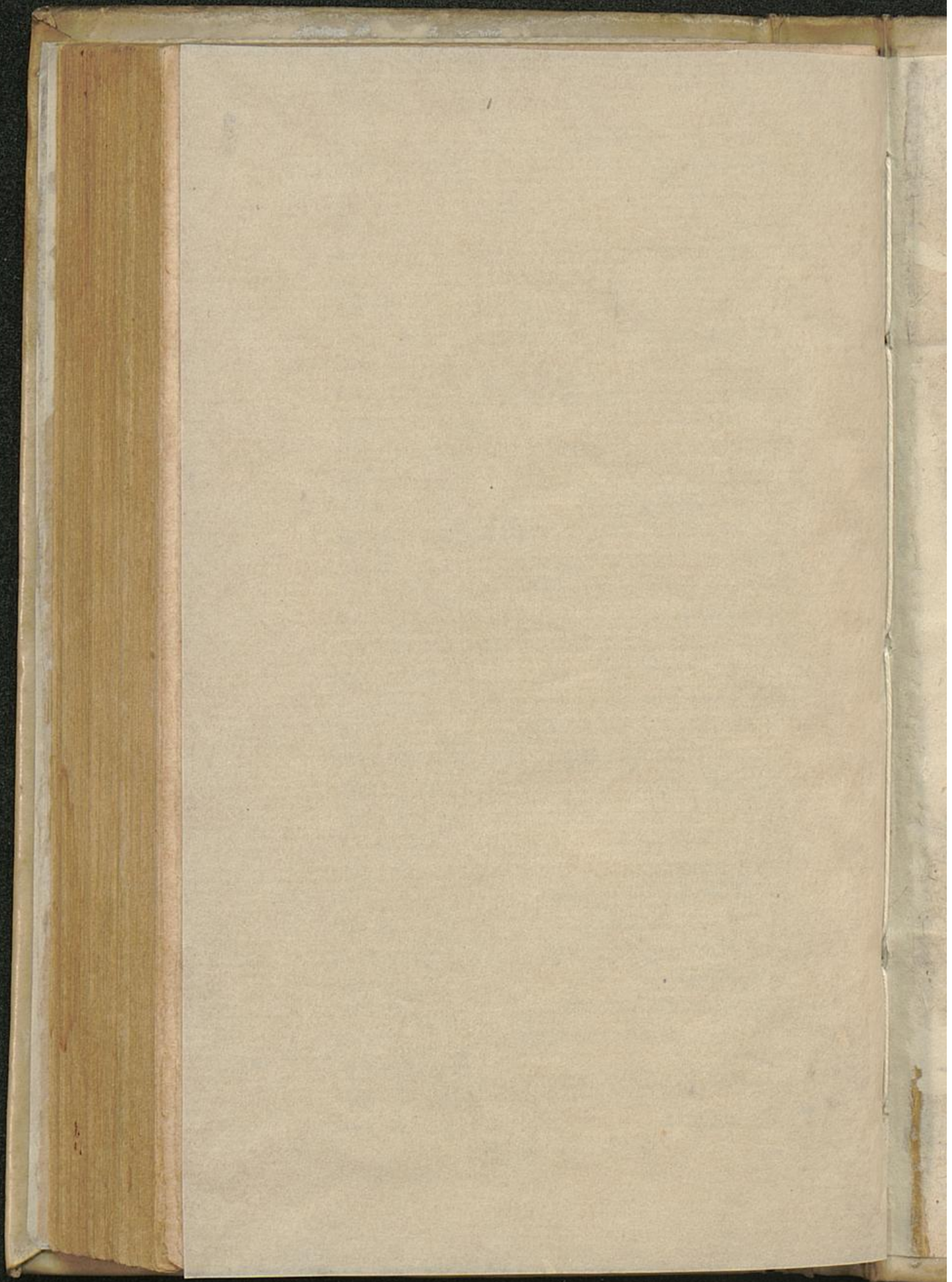

IA

x

Tronica Catholica

Th

5214